

מסכת זבחים פרק שני: כל הזבחים שקבלו דמן

(זבחים טו, ב)

משנה:

כל הזבחים שקבלו דמן זר, אונן (כל זמן שלא נקבר המת), טבול יום (דשרץ ודמת, ושאר טומאות שלא הוצרכו לקרבן) ומחוסר כפורים (זב ומצורע שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן) ומחוסר בגדים (כהן גדול ששימש בפחות משמונה, וכהן הדיוט בפחות מארבעה) שלא רחץ ידיים ורגלים (מן הכיור), ערל (כהן שמתו אחיו מחמת מילה), טמא יושב (או) עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חברו (שיש חציצה בין רגליו לרצפה) – פסל (וכלוהו יליף בגמרא דפסלי בעבודה); קבל בשמאל – פסל; רבי שמעון מכשיר.

גמרא:

זר – מנלן?

דתני לוי (ויקרא כב, ב) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר וינזרו מקדשי בני ישראל [ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה'] (גבי מקריבים בטומאה כתיב, דסמין ליה [פסוק ג] כל איש אשר יקרב מכל זרעם): 'בני ישראל' למעוטי מאי (קרבן של מי הוא ממעט מלהזהיר כהנים על הטומאה)? אילימא למעוטי נשים (קרבן נשים: שלא הזהירו כהנים מלהקריבו בטומאה) – קרבן נשים בטומאה קרב (בתמיה: וכי יש כח בקרבן נשים לדחות הטומאה)? אלא למעוטי עובדי כוכבים (עובד כוכבים ששילח עולתו, כדתניא ב'הכל שוחטין' (חולין דף יג): 'איש איש' לרבות את העובדי כוכבים: שנוזדים נדרים ונדבות כישראל)? השתא ציץ לא מרצה (על טומאת עולין שבקרבנו, כגון: נטמא הדם, או החלב, כדרך שמרצה על של ישראל), דאמר מר (במנחות ב'הקומץ רבה' (דף כה.)): ובעובדי כוכבים, בין בשוגג בין במזיד לא הורצה (דכתיב [שמות כח, לח] לרצון להם - ולא לעובדי כוכבים) – בטומאה קרב (בטומאת הגוף יהא קרב – בתמיה: והלא אפילו אצל קרבן יחיד דישראל לא נדחת)? אלא הכי קאמר: וינזרו מקדשי בני ישראל (יתרחקו בטומאה מכל קדשים) ולא יחללו (והזורים אף הם ינזרו כדי שלא יחללו; לימד על זר שעבד - שחילל את הקדשים ופסלם).

דבי רבי ישמעאל תנא: אתיא בקל וחומר מבעל מום: מה בעל מום שאוכל (את קדשי קדשים, דכתיב (ויקרא כא, כב) מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל), אם עבד - חילל (דכתיב מום בו ולא יחלל את מקדשי (שם, פסוק כג))

(זבחים טז, א)

זר שאינו אוכל (בקדשי קדשים) – אינו דין שאם עבד חילל! מה לבעל מום שכן עשה בו קרב כמקריב (המום פוסל בקרבן כדרך שפוסל בכהן)? טמא יוכיח (שלא עשה בו קרב כמקריב: שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים כשם שהכהן טמא מחיים, וכתוב וינזרו... ולא יחללו, אלמא טמא שעבד - חילל).

מה לטמא שכן מטמא?

בעל מום יוכיח, וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה; הצד השווה שבהן: שמוזהרין (שלא לעבוד: טמא - מוינזרו בעל מום - מולא יגש [ויקרא כא, כב]), ואם עבדו – חיללו, אף אני אביא זר: שהוא מוזהר, ואם עבד חילל.

מנלן דמוזהר (זר)? אי מ-וינזרו (דרשת ליה להאי קרא בני ישראל להזהיר זרים, כדאמר לעיל) – חילול בגופיה כתיב ביה (וקל וחומר למה לך)? אלא מ'וזר לא יקרב אליכם' [ונלוו עליך ושמו את משמרת אהל מועד לכל עבדת האהל וזר לא יקרב אליכם] (במדבר יח, ד).

איכא למיפרך: מה להצר השווה שבהן שכן לא הותרו בבמה (בבמת יחיד בשעת היתר הבמות, דתנן בפרק בתרא (פרק י"ד משנה י, לקמן ק"ג): 'הזמן והנותר והשטא שוין בזה ובה' ובברייתא תניא עלה: דברים ששוותה במה קטנה לבמה גדולה: דם מתיר ומפגל ומומין תאמר בזר, שכשר בבמה, כדתנן התם אלו דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה וקטני התם: כיהון ובגדי שרת; וקראי נמי מוכחי בגדעון ומנוח ושמואל שהקריבו בבמה)?

לא תימא 'טמא יוכיח', אלא אימא: אונן יוכיח (ילפינן לקמן מקראי: אם עבד - חילל).

מה לאונן שכן אסור במעשר [שני] (דכתיב לא אכלתי באוני (דברים כו, יד)? בעל מום יוכיח, וחזר הדין: לא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן שמוזהרין (אונן מוזהר שלא יעבוד, דכתיב בכהן גדול [ויקרא כא, יב]: ומן המקדש לא יצא ולא יחלל; הא אחר

שלא יצא - חילל) כו' [ואם עבדו - חיללו, אף אני אביא זר: שהוא מוזהר, ואם עבד חילל]!
הכי נמי לפרוך 'מה להצד השוה שבהן שכן לא הותרו בבמה'!

מתקיף לה רב סמא בריה דרבא: ומאן לימא לן דאונן אסור בבמה דלמא שרי בבמה (דגבי [כהן גדול] אונן כתיב ומן המקדש [לא יצא ולא יחלל]) ? !
רב משרשיא אמר: אתיא קל וחומר מיושב: מה יושב שאוכל [תוספות: כגון מורם מקדשים ובכור וברור שלשון התוספות מקוטע, שהרי בכור הוא קדשים שנאכל לכהנים בכל העיר כשאר קדשים קלים; וקדשי קדשים נאכלים בעזרה! לכן מתקן שטמ"ק אות כ: [קדשים] קלים, דאי בשאר קדשים שאינם נאכלים אלא בעזרה - הא אסור לישוב בעזרה! אי נמי: אפילו בקדשי קדשים איירי, וצורך קרבן שאני, דכתיב למשחה נתתיו לך נתתים למשחה (במדבר יח) ודרשינן לקמן: כדרך שהשרים אוכלין אותה], אם עבד חילל (לקמן ילפינן לה בפירקין (כג:)) - זר שאינו אוכל - אינו דין שאם עבד חילל!
מה ליושב שכן פסול לעדות (דאמרינן במסכת שבועות (דף ל.) ועמדו שני האנשים [דברים יט] - בעדים הכתוב מדבר)
(ומשני:) מיושב תלמיד חכם (הכא מייתי לה דכשר לעדות, כדאמרינן התם (שם) שבית דין חולקים לו כבוד ומושיבים אותו).
מה לשם 'יושב', שכן פסול לעדות (מצינו שם יושב בעלמא שפסול לעדות; משום שם יושב תאמר בשם זר, שאינו נפסל לעדות משום שם זרות) ? !
שם יושב לא פריך (הואיל וההוא יושב תלמיד חכם, דמייתי מיניה לק"ו - כשר לעדות).
ואם תמצי לומר פריך - אתיא מיושב ומחדא מהנך (אונן או טמא או בעל מום).

ויושב, דכשר בבמה - מנלן (דלא נפרך 'שכן לא הותרו בבמה'; דהא מדשבקיה רב משרשיא לקל וחומר דלעיל, דאונן וטמא ובעל מום, ונקט יושב - משום הני פירכי שבקיה: דלא משכחת היתר בבמה בהדיא לחד מיניהו; הכא מנליה) ?
אמר קרא (דברים יח) [בעת ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה'] לעמוד לפני ה' לשרתו [ולבך בשמו עד היום הזה]: 'לפני ה'' (במקדש - הוא דבעינן עמידה) - ולא לפני כמה.

אונן מנלן (דפסול, כדקתני מתניתין) ?
דכתיב [ויקרא כא.] ומן המקדש לא יצא ולא יחלל [את מקדש אלהיו כי נזר שמן משחת אלקיו עליו אני ה'] (לעיל מיניה כתיב 'לאביו ולאמו לא יטמא' ובכהן גדול משתעי, וסמך ליה ומן המקדש וגו', כלומר: אף ביום שמתו אביו ואמו - אין צריך לצאת מן המקדש, אלא עומד ומקריב, ולא יחלל: שאין הקדשים מתחללין בכך) - הא אחר (הא הדיוט), שלא יצא (ועבד) - חילל.
רבי אלעזר אמר: מהכא: (מתשובתו של אהרן אתה לומד; מה אמר לו משה: מדוע לא אכלתם כו': שמא בניך הקריבוהו באנינות: שהיו אוננים על נדב ואביהוא, ופסלתיה, ולכך נשרפה? - אמר לו אהרן:) (ויקרא י"ט)
[וידבר אהרן אל משה] הן [היום] הקריבו [את חטאתם ואת עלתם לפני ה' ותקראנה אתי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה']? אני הקרבותי (וכי הן הקריבו? והלא הדיוטות הן, ופסולין לעבודה! אני הקרבותי, שאמרת לי ועשה את קרבן העם וגו', ואני כהן גדול ומקריב אונן); מכלל דאי אינהו אקריב - שפיר אישתרוף (מכלל דאי אינהו אקרו - דשפיר אשתרוף, ולא היה משה אומר להם מדוע לא אכלתם [פסוק יז]).

ורבי אלעזר - מאי טעמא לא אמר מ'ומן המקדש לא יצא' ?
אמר לך: מי כתיב 'הא אחר שלא יצא חילל' (דלמא אחר נמי לא חילל, ובדידיה איצטריך ליה למישרייה: דלא תימא 'מתוך חישובו וקדושתו יתירא הוא - פסול אונן') ?
ואידך - מאי טעמא לא אמר מ'הן [היום] הקריבו' ?
קסבר מפני טומאה (שנגע בה) נשרפה (ולא החזר שם אנינות לענין הקרבה; והן ... הקריבו' הכי קאמר: הן היום - הלא עדיין יום הוא, והיינו אסורין בקדשים לאכול עד הערב, ומתוך כך אירע בה טומאה באונס; ואיכא תנאי דפליגי לקמן (דף קא.) בהא: חד אמר: מפני טומאה נשרפה, וחד אמר: מפני אנינות נשרפה: שלא היו יכולין לאוכלה אפילו לערב, דקסבר: אנינות לילה נמי אסור, ואפילו נקבר המת; ולפי שלא היו לה אוכלין - נשרפה, וכדרכי יוחנן בן ברוקה, דאמר בפסחים (דף פב.) גבי נטמא בעלים של פסח: אף זה ישרף מיד, שאין לו אוכלין, ואין טעון עבור צורה).
דבי רבי ישמעאל תנא: אתיא בקל וחומר מבעל מום: ומה

(זבחים טז, ב)

בעל מום שאוכל, אם עבד - חילול, אונן - שאין אוכל (דכתיב לא אכלתי באוני [דברים כו, יד]) - אינו דין שאם עבד חילול.

מה לבעל מום שכן עשה בו קריבין כמקריבין? זר יוכיח.

מה לזר, שכן אין לו תקנה (ואונן יש לו תקנה: למחר)?

בעל מום (יש לו תקנה כשיעבור מומו) יוכיח, וחזר הדין: לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן: שהן מוזהרין, ואם עבדו - חילולו, אף אני אביא אונן: שמוזהר, ואם עבד - חילול.

היכן מוזהר? אילימא מ'ומן המקדש לא יצא' - חילול בגופיה כתיב ביה (כיון דדייקת 'הא אחר שלא יצא - חילול', קל וחומר תו - למה לך)?! אלא מ'הן [היום] הקריבו', וקסבר מפני אנינות נשרפה (שלא היו לו אוכלין, וכדפרישית; וכשאמרו לו "מפני אנינות שרפונה" - טעה: כסבור שהקריבוהו אוננים, ואמר להם: שמא באנינות הקריבוהו? ומיהו חילול לא יליף רבי ישמעאל מיניה, דאי לאו קל וחומר - הוה אמינא האי דאמר להו "שמא באנינות הקרביתם אותו" - לאו למימרא דאי עביד הכי שפיר אשתרוף, אלא כשאמרו לו "מפני אנינות שרפונה" - אמר להם "שמא עברתם על האזהרה והקרביתם אונניו" ואמר לו אהרן: "וכי הן הקריבו - דאסורים להקריב אונניו? אני הקרבתי, שאין אנינות פוסל ביה"? איכא למפרך: מה להצד השווה שבהן (זר ובעל מום): שכן לא הותרה מכללן (מכלל איסורן, שנאסרו במקדש, לא הותרו אצל שום קרבן ולא אצל שום אדם - תאמר באונן שהותר מכללו אצל כהן גדול)?!

טמא יוכיח (שהותר מכללו אצל קרבן צבור, דכתיב במועדו [במדבר כז, ב] - ואפילו בטומאה, ואם עבד בקרבן יחיד - חילול).

מה לטמא שכן מטמא?

הנך יוכיחו, וחזר הדין כו' הצד השווה שבהן שמוזהרין כו'; ולפרוך: מה להצד השווה שבהן (שבשלשתן): שכן לא הותרו מכללן (אפילו) אצל כהן גדול בקרבן יחיד (אבל אונן הותר)?

שם טומאה מיהא אישתראי (כגון בצבור; הלכך לאו פירכא היא. ואי קשיא: למה לי למימר 'טמא יוכיח'? בזר נמי משכחת לה דהותר שם זרות: בכמה? אין זה 'הותר מכללו', שהרי לא נאסר שם מעולם, אבל אונן הותר מכללו: שהרי נאסר במקדש אצל כהן הדיוט).

רב משרשיא אמר: אתיא בקל וחומר מיושב: ומה יושב, שאוכל, אם עבד - חילול, אונן שאינו אוכל - אינו דין שאם עבד חילול! מה ליושב שכן פסול לעדות מיושב?! תלמיד חכם.

מה לשם יושב שכן פסול לעדות?

שם יושב לא פריך.

ואם תימצי לומר פריך - אתיא מיושב ומחדא מהנך.

אונן פסול - אמר רבה: לא שנו אלא בקרבן יחיד, אבל בקרבן צבור - מרצה [## מוזר: בדף טז, א' למו מקרבנות ראש חודש, שהוא קרבן צבור?! האם

רבה לא ידע מהלימוד של רבי אלעזר בן פדת?]; קל וחומר מטומאה: מה טומאה שלא הותרה מכללה אצל כהן גדול בקרבן יחיד, הותרה אצל הדיוט בקרבן צבור - אנינות, שהותרה מכללה אצל כהן גדול בקרבן יחיד, אינו דין שהותרה אצל כהן הדיוט בקרבן ציבור?

מתקיף לה רבא בר אהילאי (אדרבה פריך, דפשיטא ליה דטומאה לא הותרה לכהן גדול בקרבן יחיד מדלא אשכחן דאישתראי אלא בצבור, ופשיטא ליה דהותרה בצבור אפילו כהן הדיוט מדאישתראי סתמא, ופשיטא ליה דאנינות הותרה אפילו בקרבן יחיד אצל כהן גדול מדאשתראי סתמא, ובאיסור אנינות אצל כהן הדיוט בא לחלק על ידי ק"ו ולומר לא נאסר אלא ביחיד, ולא אמרינן סתמא איתסר: אם כן מה שלא חלקו הכתובים אתה בא לחלק על ידי קל וחומר - אמאי פשיטא לך בהנך דלעיל? יש לך לדרוש קל וחומר חילוף ולהחליף את כולן):

1. לא תותר אנינות אצל כהן גדול בקרבן יחיד (וכי שרייה - בצבור שרייה)

מקל וחומר: ומה טומאה, שהותרה אצל כהן הדיוט בצבור (דהא סתמא אישתרי), לא הותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד (דהא לא אשכחן דאישתראי ביחיד, דלא כתיב במועדו אלא בצבור) - אנינות, שלא הותרה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור, אינו דין שלא תותר אצל כהן גדול בקרבן יחיד?!

2. ותותר טומאה אצל כהן גדול בקרבן יחיד (כלומר: אי נמי דריש הכי: ותותר טומאה אצל כהן גדול ביחיד, ואוקי איסורא בכהן הדיוט) מקל וחומר: ומה אנינות, שלא הותר אצל כהן הדיוט בקרבן צבור, הותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד – טומאה, שהותרה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור, אינו דין שהותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד?!
3. ולא תותר טומאה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור מקל וחומר: ומה אנינות, שהותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד, לא הותרה אצל כהן הדיוט בקרבן צבור – טומאה, שלא הותרה אצל כהן גדול בקרבן יחיד, אינו דין שלא תותר בכהן הדיוט בקרבן צבור?!
- >ולא תותר ולא תותר אנינות וטומאה טומאה יחיד ויחיד ציבור
סימן <

(זבחים יז, א)

אלא איכא למיפרך הכי ואיכא למיפרך הכי! כל חדא וחדא תיקו בדוכתיה (זבחים טז, ב) כלומר: אי נמי החליף ודרוש בו - נמצא מסולק מכולן, ולא תדע מה תדרוש! אלא: אַל תחלוק במה שלא פירשו לך הכתובים; [זבחים יז, א]: אלא יש לדון ויש להחליף, ולא נדע איזה נדרוש! הלכך: כל חדא תיקו בדוכתיה, ככתיבתה סתם: כשהותרה אנינות לכהן גדול סתם - בין ביחיד בין בצבור הותרה; וכשנאסרה להדיוט - בין ביחיד בין בצבור נאסרה; וכשהותרה טומאה בצבור - הותרה אף לכהן הדיוט, וכשנאסרה בקרבן יחיד - נאסרה אף לכהן גדול).

ותוספות זבחים טז, ב ד"ה כל חדא וחדא תיקום בדוכתיה: צ"ע פרק קמא דחולין (דף כב:) גבי ק"ו דכשר בתורים פסול בבני יוני, וגבי כשר שבפרה פסול בעגלה (שם כג:), וגבי ויהיו כל הכלים מקבלין טומאה מאירן מק"ו (שם כה:), ובפרק 'ואלו מנחות' (מנחות עה.) גבי חלות ודקיקין, וכן פרק 'כל המנחות' (שם דף טב:) גבי שלמי יחיד שטעונין סמיכה, ובפרק 'השוכר את הפועלים' (ב"מ פח:) גבי שור אוכל במחובר, ובפרק 'כיצד הרגל' (ב"ק כה:) דקאמר 'והא שן חייבת ברשות הרבים מקל וחומר' ובפרק 'דקדושין' (דף יד:) ותהא יבמה יוצאה בגט מקל וחומר, ובגמ' פרק 'שלשה מינין' (דף מד:) גבי טמא כמיטמא, ובסוף 'יש מותרות' (יבמות פז:) דנעשה מתים כחיים מק"ו - צריך לדקדק בכולן: אמאי לא אמר 'כל חדא וחדא תיקום בדוכתיה'?

ושמא שאני הכא משום (דף יז, א), המשך דהני ק"ו סתרי אהדי, מה שאין כן בהנהו, והטעם כמו שפירש בקונטרס: משום דנכתבו הכתובים סתם: דכשהותרה אנינות לכ"ג – סתם, בין ביחיד בין בצבור הותרה, וכשנאסרה להדיוט - בין ביחיד בין בצבור נאסרה, וכשהותרה טומאה לצבור - הותרה אף לכהן הדיוט, וכשנאסרה בקרבן יחיד - נאסרה אף לכהן גדול; ואם במה שלא חלקן הכתובים נדון לחלק על ידי קל וחומר, אמאי פשיטא בהאי טפי מבהאי? דיש לדרוש חלוק ולהחליף את כולן! הלכך אמרינן כל חדא וחדא תיקום בדוכתי.

טבול יום - מנלן?

דתניא: 'רבי סימאי אומר: רמז לטבול יום שאם עבד חילל מנין? תלמוד לומר (גבי טומאה כתיב, ב'אמור (ויקרא כא, ו')) : קדושים יהיו [לאלקיהם] ולא יחללו [שם אלקיהם כי את אשׁי ה' לחם אלקיהם הם מקריבם והיו קדש] (בחילול קדשים הכתוב מדבר) - אם אינו ענין לטמא, דנפיק מ-וינזרו (דכתיב ביה חילול) [ויקרא כב, ב:] דבר אל אהרן ואל בניו לאמר וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה' - תנהו ענין לטבול יום. אימא תנהו ענין לקורח קרחה ולמשחית פאת זקן (דמינייהו סליק [פסוק ה]: לא יקרוח קרחה [בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת] וסמך ליה קדושים יהיו) ?

(שינויא הוא:) טבול יום, דאם עבד - במיתה מנא לן? דגמר 'חילול' 'חילול' מתרומה; דפסיל בתרומה מחיל עבודה, דלא פסיל בתרומה לא מחיל עבודה (כלומר: לא מצית למיתני 'תנהו ענין לקורח קרחה', דמיתה גבי טבול יום שעבד - ילפינן לה בסנהדרין ב'אלו הן הנשרפין' (דף גז:)) זגמר 'חילול' 'חילול' מתרומה, ומחילול דהאי קרא יליף לה: 'נאמר כאן חילול ונאמר בטמא וטבול יום שאכלו תרומה חילול: ומתו בו כי יחללוהו [ויקרא כב, ט]; מה להלן במיתה כו'; והלכך: הואיל והאי קרא לג"ש מתרומה אתא, ולא מפרש ביה במאי קאי, לא תתנהו ענין אלא לפסולין לתרומה, דילפינן מיניה דפסול בתרומה מחיל עבודה כו').

אמר רבה: למה לי דכתב רחמנא טמא וטבול יום ומחוסר כפורים? (אטמא לא קמיבעיא ליה, דאי לאו כתב טמא - לא הוה אתי לן חד מנייהו שיחלל עבודה, דהא טבול יום - ב'אם אינו ענין לטמא' ילפינן, ואי לא הוה כתב טמא בוינזרו - הוה אוקימנא לקדושים יהיו בטמא; וכן מחוסר כפורים נמי לא כתב בה חילול, אלא מדאיקרי 'טמא' ילפינן ליה לקמן; וכי מיבעי ליה לרבה - טבול יום ומחוסר כפורים קמיבעיא) - צריכי: דאי כתב רחמנא טמא - שכן מטמא בטבול יום - מחוסר כפורים לא אתי מיניה, שכן פסול בתרומה; במחוסר כפורים - טבול יום לא אתי מיניה, שכן מחוסר מעשה (הבאת קרבן! תאמר בטבול יום שאינו מחוסר הבאת קרבן, ושימשא ממילא ערבא; בטמא ליכא למימר דלא אתיא מיניה, דהא איהו נמי מחוסר טבילה; ועוד

דטמא לא קמיבעיא ליה, מדלא קאמר בסיפא דמילתא 'לא לכתוב טמא ותיתי מהנך' - דתו לא הוה ליה לשנויי עלה מיד! !
מחדא לא אתי, תיתי חדא מתרתי.
בהי לא לכתוב רחמנא? לא לכתוב במחוסר כפורים ותיתי מהנך [טמא וטבול יום] ? - מה להנך שכן פסולים בתרומה;
אלא לא לכתוב רחמנא בטבול יום, ותיתי מהנך [טמא ומחוסר כפורים] ?
דמאי פרכת: מה להנך שכן מחוסרים מעשה? סוף סוף קלישא לה
טומאתן (דמחוסר כפורים: שהרי העריב שמשו, ותו ליכא פירכא ד'מה הצד', דהוה ליה חד מינייהו נמי שאינו מחוסר מעשה) ! ?

(זבחים יז, ב)

קסבר (רבה, דדרשה להאי שמעתא למימר דכולהו צריכי): **מחוסר כפורים דזב** (הוא הדין למצורע, אלא חד מנייהו נקט) - **כזב דמי** (לענין קדשים: שלא הותר אצלו, הוה ליה כאילו לא טבל, ואם אכלו - חייב כרת! או אם נגע בהו - טמא למנות בהן ראשון ושני! לכך לא קלשה טומאה אצל קדשים כלל).
ומחוסר כפורים דזב כזב דמי? תנאי היא, דתניא (בפרה אדומה קאי):
'שרפה אונן ומחוסר כפורים - כשרה (דקדשי בדק הבית היא, ואין אונן אסור בה: דלא כתיבי הנך קראי אלא בקדשי מזבח); **יוסף הכבלי אומר: אונן - כשרה, מחוסר כפורים - פסולה** מאי לאו בהא קמיפלגי: **מר סבר מחוסר כפורים דזב - כזב דמי** (והוה ליה טמא, וקרא כתיב איש טהור [במדבר יט, פסוקים ט, יח]), **ומר סבר: לאו כזב דמי** (והוה ליה כטבול יום, דקיימא לן דכשר בפרה) ?
לא! דכולי עלמא כזב דמי (ולענין שאר קדשים שטבול יום אסור בהו - הוה מחוסר כפורים דזב חמור מטבול יום דשאר טומאות שאין טעונות כפרה), **והכא** (גבי פרה) **בהא** (בהאי קרא) **קמיפלגי: דכתיב** (במדבר יט, יט) **והזה הטהור** [על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב] (והזה הטהור על הטמא - טהור כל דהוא משמע, דהא קרא יתירא הוא, דכתיב לעיל מיניה [פסוק יח] **ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והוה ליה למכתב 'והזה על הטמא'**) - **מכלל שהוא טמא; לימד על טבול יום שכשר בפרה** (דאשכחן טבול יום דאיכא טהור למעשר, דכתיב **ורחץ במים וטהר** [ויקרא יד, ח; במדבר יט, יט]): **מר** (תנא קמא) **סבר: טומאה דכל התורה כולה** (האי טבול יום דאכשר בה קרא - אטבול יום דכל הטומאות שבתורה קאי, ואף טבול יום דזב, שהוא מחוסר כפורים), **ומר סבר: טומאה דהך פרשה** (והיינו דמת טבול יום, דטומאת מת אכשר בה);
הלכך: אונן, וטבול יום דטמא שרץ, דקילי - אתו בקל וחומר מטבול יום דמת (הלכך טבול יום של שאר טומאות דמגע ומשא, כגון שרץ, ונבילה, ומגע זב - אתי להכשירא מטבול יום דמת, מקל וחומר: ומה טבול יום דמת - דטומאת שבעה - כשר, טבול יום דטומאת ערב לא כל שכן), **אבל מחוסר כפורים דזב - דחמיר, שכן טומאה יוצאה עליו מגופו - לא.**

מחוסר בגדים מנלן?

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, **ומטו בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון: דאמר קרא** (שמות כט, ט) **וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחקת עולם** [ומלאת יד אהרן ויד בניו]: **בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם - אין כהונתם עליהם** (והיתה להם הלבישה הזאת - לכהונה; אלמא כהונתן תלויה בבגדיהן, ואי לא - הוה להו 'זרים', ובזר אשכחן דמחיל עבודה).

והא - מהכא נפקא? מהתם נפקא, דתניא: 'מניין לשתויי יין שאם עבד - חילל? - תלמוד לומר: (ויקרא יט, ט) 'יין ושכר אל תשת [אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורתיכם] (ויקרא יט, י) **ולהבדיל בין הקודש ובין החול** [ובין הטמא ובין הטהור] (עבודה שאתה עובד בשכרות קרויה 'חול');
מחוסר בגדים ושלא רחוק ידיים ורגלים מנין?

(זבחים יח, א)

תלמוד לומר: 'חוקה' 'חוקה' לגזירה שוה (בשתויי יין כתיב [ויקרא יט, ט] **חקת עולם** [לדורתיכם] ובמחוסר בגדים כתיב **כהונה לחוקת עולם** (שמות כט, ט) **וברחיצת יד ורגל כתיב והיתה להם לחוקת עולם** (במדבר יט, כא)).
אי מהתם (משתויי יין) - **הוה אמינא: הני מילי** (דמחלי עבודה במחוסר בגדים)
(ב) עבודה דזר חייב עליה מיתה (כדכתיב בההוא קרא [ויקרא יט, ט] **בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו**: בעבודה שיש בה חיוב מיתה לפסולים הכתוב מדבר, ואינה אלא ארבע עבודות: זריקה, והקטרה, וניסוך המים והיין, כדילפינן בפ"ב בסדר יומא (דף כד) **מ-ועבדתם עבודת מתנה וגו' והזר הקרב יומת** (במדבר יח, ז) **עבודת מתנה**

- ולא עבודת סילוק; ועבודתם עבודה תמה - ולא עבודה שיש אחריה עבודה, כגון קבלה והולכה וקמיצה; וכל חיוב מיתות בפסולי עבודה - מזרות גמרינן, כדתנן בפרק בתרא (לקמן קי"ב): 'הקומץ והבולל והיוצק והמקבל דמים וכו' - ואין בהם לא משום זרות ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום שלא רחץ ידיים ורגלים, אלמא מזר גמרינן), אבל עבודה דאין זר חייב עליה מיתה אימא לא (אימא לא מחלי לה מחוסר בגדים) - קא משמע לן (להכי כתב והיתה להם לכהונת עולם [במדבר י"ט, כא]: לשוינהו זרים כשאין בגדיהם עליהם; ובזר אשכחן חילול, ולא חלק בין עבודה שיש בה מיתה לעבודה שאין בה מיתה) .

אשכחן מחוסר בגדים, שתויי יין מנלן (דפסלי עבודה שאין הזר חייב עליה מיתה) ? אתיא 'חוקה' 'חוקה' ממחוסר בגדים [כמו שפירש רש"י לעיל: (בשתויי יין כתיב (ויקרא י"ט, ט) חקת עולם (לדתיכם) ובמחוסר בגדים כתיב כהונה לחוקת עולם (שמות כ"ט, ט) וברחיצת יד ורגל כתיב והיתה להם לחוקת עולם (במדבר י"ט, כא)] .

והא תנא מ'להבדיל בין וגו' (ויקרא י"ג, ו) ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור] קא נסיב לה (לשתויי יין, ולא גמר מגזירה שוה, ואנן ניקו וניפלוג עלה למילף מקרא אחרינא) ? (הני מילי) מקמי דליקום גזירה שוה (לא הוה ליה למילף שתויי יין אלא מלהבדיל ובמסקנא איכדר ליה גזירה שוה, ותנא - שבקיה לאורחיה קמייאת ונקט גזירה שוה למילף משתויי יין מחוסר בגדים) . והא תנא מחוסר בגדים הוא דקא יליף משתויי יין (והא תנא. נקטיה לגזירה שוה מחוסר בגדים הוא דיליף בה משתויי יין ולא שבקיה לאורחיה) ! ?

הכי קאמר: מנין שלא נחלקו בין מחוסר בגדים לשתויי יין ושללא רחוך ידיים ורגלים (לעולם לא למילף מחוסר בגדים משתויי יין אתא, אלא למילף שתויי יין ממחוסר בגדים, והכי קאמר: למדנו לעבודות של מיתה שמתחללות בשיכרות; מנין שלא נחלקו בין מחוסר בגדים לשתויי יין, דכי היכי דמחוסר בגדים - כל עבודותיו פסולות, אף שתויי יין ושללא רחץ כן?) - תלמוד לומר 'חוקה' 'חוקה' לגזירה שוה .

אלא [ו]להבדיל [בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור] (ויקרא י"ג, ו) למה לי (הואיל ולא ילפינן מינה חילול לעבודה) ?

לכדרב, דרב לא מוקים אמורא עליה (למידרש בפירקין) מיומא טבא לחבריה משום שכרות (משעה שאכל ושתה ועשה יום טוב עד למחר; דהכי משמע קרא יין ושכר אל תשת [אתה ובניך אתן] בבואכם [אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדתיכם] (ויקרא י"ט, ט) ובפסוק י: ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור), וכן בשעה שאתה בא להבדיל ולהורות בין דבר קדושה לדבר חול - אל תהי שכרות) .

אכתי מהכא נפקא? מהתם נפקא: (ויקרא א', ז) ונתנו בני אהרן הכהן [אש על המזבח וערכו עצים על האש] - בכיהונו (בשעה שהוא מלובש בגדיו נקרא 'אהרן הכהן', ולא כשהוא לבוש בגדי הדיוט) ; לימד על כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד - עבודתו פסולה (אכתי קרא אחרינא כתיב, ולמאי איצטריך הכהן הכא גבי ונתנו בני אהרן הכהן אש לאשמועינן מחוסר בגדים) . אי מהתם (מוהיתה להם כהונה (שמות כ"ט, ט)) - הוה אמינא: ה"מ (הוי מוקמינא ליה ההיא) (ב) עבודה דמעכבא כפרה, אבל עבודה דלא מעכבא כפרה (אבל נתינת אש של הדיוט, דמצוה בעלמא היא, שהרי יש שם אש שירדה מן השמים) - לא (אימא לא תיבעי בגדים; קא משמע לן ונתנו בני אהרן הכהן אש - להכי כתב הכא חסרון בגדים: למילף דאף בעבודה שאינה מחוסר כפרה, דאי עבד אהרן בבגדי הדיוט - לאו שפיר עבד; והא ליכא למיפוך 'לימא האי ולא תיבעי ההוא', דהכא - לאו בגדים כתיבי, ואי לאו דכתב והיתה להם כהונה אצל וחגרת אותם אבנט - דשמעינן כהונה תלויה בבגדים - לא הוה ידעינן 'הכהן - בכיהונו' מאי היא) .

ואכתי מהכא נפקא? מהתם נפקא: (ויקרא ח, ח) וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים [את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש אשר על המזבח]; הכהנים (אבני קאי, דהוו הדיוטים) - בכיהונן (בראויין להן, שנתלית כהונתן בהן); מכאן לכהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול ועבד - עבודתו פסולה . אי מהתם (מ-והיתה להם כהונה (שמות כ"ט, ט)) הוה אמינא: הני מילי חיסור (כגון כהן גדול בבגדי כהן הדיוט), אבל ייתור (כגון כהן הדיוט בבגדי כהן גדול) לא - קא משמע לן .

תנו רבנן: היו מרושלין (נגררין בקרקע), מסולקין (מן הקרקע מתוך שהם קצרים), משוחקים (ישנים) ועבד - עבודתו כשירה (ואף על גב דכתיב [ויקרא י"ג, ג] מדובד: שתהא כמדתו - מצוה בעלמא היא, ולא לעכב); לבש שני מכנסים, שני אבנטים, חסר אחת (מכל הבגדים) יתר אחת (הוסיף עליהם שום בגד בעולם), או שהיתה לו רטיה (איפלשטר"א) על מכת בשרו תחת בגדו (שחוצץ בין בשרו לבגד, דבעינן ילבש על בשרו [ויקרא י"ג, ג]), או שהיו

(זבחים יח, ב)
 מטושטשין (בטיט) או מקורעין (ואפילו הן חדשים, דלאו בגד הוא הראוי לעבודה, דבעינן לכבוד ולתפארת נשמות כח, פסוקים ב, מ), ועבד - עבודתו פסולה.
 אמר רב יהודה אמר שמואל: מרושלין כשרין, מסולקין פסולין.
 והתניא: 'מסולקין כשרין' ?
 אמר רמי בר חמא: לא קשיא: כאן שסילקן על ידי אבנט (משקורציי"ר בלע"ז כדרך שהנשים עושות - כשרין, דהא איתנהו), כאן דליתניהו מעיקרא כלל.
 רב אמר: אחד זה (מרושלין) ואחד זה (מסולקין יותר מדאי שלא על ידי אבנט) - פסולין.

רב הונא איקלע לארגיזא, רמא ליה בר אושפיזכניה: מי אמר שמואל 'מרושלין כשרין ומסולקין פסולין' ? והתניא (בבביתא דלעיל) 'מסולקין כשרין' ?

אמר ליה: בר מינה דההיא, דשנייה רמי בר חמא; אלא לרב קשיא (מרושלין); וכי תימא מאי 'מרושלין' (דמכשר תנא) = מסולקין על ידי אבנט (כגון שסילקן עד למדתו על ידי אבנט וקמכשר ליה), ו (תנא דקסבר) אבנט מיגז גאיז (כלומר: כל סלוק שע"י אבנט - הוה ליה כחותך ונוטל היתר שבהו, ומכשירו), אלא מסולקין קשיא (דקתני: כשרין, וסתם 'מסולקין' = גבוהין מן הקרקע למעלה מרגליו משמע, ולרב ליכא לאוקומא כגון שסילקן ע"י אבנט כדתרצה שמואל, דהא על כרחיך שני לרב דסילוק אבנט מיגז גאיז, והשתא הוה כולהו כקצרים מעיקרא) !

אמר רבי זירא: רב - חדא תני (להנך 'מרושלין ומסולקין' דברייתא - בחדא מילתא תני להו): מרושלין שסילקן (שסילק וישולן) על ידי אבנט (עד כדי מדתו) - כשרין (אבל מסולקין יותר מדאי - פסולין אפילו על ידי אבנט).

אמר רבי ירמיה מדיפתי: מרושלין שלא סילקן - תנאי היא, דתניא: ' (דברים כב, יב) [גדלים תעשה לך] על ארבע כנפות כסותך [אשר תכסה בה]: ארבע ולא שלש (לימד על טלית של בת שלש כנפות - שפטורה מן הציצית, והיכי דמי? כגון שעיגל אחת מארבע כנפיה); או אינו אלא ארבע ולא חמש (כגון שחתך מעט מן הכנף, ולא עיגל שני מורשי קרנתא ממקום חתך, דנעשה כשתי כנפות) ? כשהוא אומר אשר תכסה בה - הרי בעלת חמש אמור (לחיוב, דרביא הוא), הא מה אני מקיים ארבע - ארבע ולא שלש; ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש? מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע, ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע; ותניא אידך: 'על ארבע כנפות כסותך - ארבע ולא שלש, ארבע ולא חמש' ;

מאי - לאו בהא קמפלגי: דמר (מאן דפטר בעלת חמש) סבר (לא אמרינן יתר כמאן דליתיה דמי, אלא) יתר כמאן דאיתיה דמי (ולא קרינן לה 'בת ארבע'), ומר (ומאן דמחייב) סבר: (יתר) כמאן דליתיה דמי (להאי חמישי, וגבי מרושלין נמי לא הוי ייתור בגדים) ?

לא! דכולי עלמא כמאן דאיתיה דמי, ושאני הכא: דרבי רחמנא אשר תכסה בה !

ואידך - האי אשר תכסה בה מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדתניא (במדבר טו, לט) [והיה לכם לציצית] וראיתם אותו [וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם] - פרט לכסות לילה (טלית העשויה לכסות לילה פטורה מן הציצית) ;

או אינו אלא פרט לכסות סומא ? כשהוא אומר אשר תכסה בה - הרי כסות סומא אמור, הא מה אני מקיים וראיתם אותו - פרט לכסות לילה ;

ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה? מרבה אני כסות סומא, שישנה בראיה אצל אחרים (וקרינן ביה וראיתם אותו) - ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים. ואידך ?

נפקא ליה מאשר;
ואידך?
אשר לא דריש.

תנו רבנן: [(שמות כח"מב) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכים יהיו] 'בד' -
שיהיו של בוך (כדמפרש לקמן ממשמעותא); בד - שיהיו חדשים (כשעת שהיו בבדי
פשתנן); בד - שיהיו שזורים; בד - שיהיו חוטן כפול ששה (ולקמן פריך: והא בד
לחודיה משמע כמו 'לבדו'); בד - שלא ילבש של חול עמהן (דמשמע: לבדו ילבש).
אמר ליה אביי לרב יוסף: בשלמא 'שיהו של בוך' הא קא משמע לן:
בוך - אין, מידי אחרינא לא; אלא 'בד' - שיהיו חדשים' חדשים -
אין, שחקין לא? והתניא: 'משוחקין כשרים'?
אמר ליה: וליטעמיך (דילפת לה ממשמעותא מקראי) 'בד' - שיהיו חוטן כפול
ששה' (מנא ליה)? בד - חד חד לחודיה משמע?! - אלא הכי קאמר: בגדים
שנאמר בהן בד - צריכין שיהיו של בוך, חדשים, שזורין: שיהא חוטן
כפול ששה; יש מהן למצוה ('חדשים' - לנוי, דלאו ממשמעותא אתי) יש מהן לעכב
(בוך, ושזורים, וחוטן כפול ששה; בוך - כדמפרש ואזיל: דבר העולה מן הקרקע בד בבד; שזורים - כיון דבד היינו
בוך, ובעלמא קרי להו 'שש משזר'; וחוטן כפול ששה - כדאמרין בסדר יומא (דף עא); וילפינן בסדר יומא מקראי:
דברים שנאמר בהן שש - חוטן כפול ששה, ויליף ליה לעיכובא).

ממאי דהאי בד = כתנא הוא?
אמר רבי יוסף ברבי חנינא: דבר העולה מן הקרקע בד בבד (קנה יחידי מכל
גזע, ואין שני קנים עולים מגזע אחד).
אימא עמרא (שאף הצמר עולה מן הבהמה בד בבד נימא לבדה)?
עמרא מיפצל (הנימא מתפצלת ומתחלקת לשנים על גבי בהמה מאליה).
כיתנא נמי מיפצל (לפני טוויתו כותשים הגבעול, והוא נחלק לנימין הרבה)?
על ידי לקותא מיפציל (שמכין אותו וחובטים אותו בעץ או בגלגל הוא נכתש ונחלק).
רבינא אמר: מהכא: (יחזקאל מד, יח) פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על
מתניהם לא יחגרו ביזע (ובעלמא הרי הוא אומר ומכנסי בד - שמע מינה בד היינו פשתים).
אמר ליה רב אשי לרבינא: והא - עד דאתא יחזקאל מנלן?
ולטעמיך, הא דאמר רב חסדא: דבר זה (קאמר לה לקמן (דף כב): אמתניתין, דקתני ערל
מחלל עבודה) מתורת משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי
למדנו: (יחזקאל מד, ט) [כה אמר ה' אלקים] כל בן נכר ערל לב (שנתנכרו מעשיו מחמת ערלת לבו: שהוא
'ערל לב' = רשע) וערל בשר (שמתו אחיו מחמת מילה) לא יבא אל מקדשי [לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל]
(ולקמן (דף כב): יליף בה חילול בהדיא) - עד שבא יחזקאל מנלן? אלא: גמרא גמירי
לה, ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא - הכא נמי: גמרא גמירי לה כו'.
מאי (יחזקאל מד, יח) פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע?
אמר אביי: לא יחגרו במקום שמזיעין (במקום שהבשר נכפל על הבשר ומתחמם ומזיע),
כדתניא: כשהם חוגרין (אבנטיהם בשעת עבודה) - אין חוגרין לא למטה
ממתניהן (מקום שנכפל ונופל שומן הבטן על הקילבוט, שקורין 'אנקא') ולא למעלה
מאציליהן (למעלה מנגד מרפקן, שקורא 'קודא', לפי ששם היד שוכב תמיד על הצלעות ומזיע), אלא

(זבחים יט, א)
כנגד אצילי ידיהן (על צלעותיהן כנגד המרפק).
אמר רב אשי: אמר לי הונא בר נתן: זימנא חדא הוה קאימנא קמיה
דאיזגדר מלכא (כך שמו ומלך פרס היה), והוה מדלי לי המיינאי ותיתייה
ניהליה (אבנטו היה גבוה: חגור מלמעלה מכנגד אצילי ידי, והפשיטו למטה כדי לנאותו) ואמר לי:
(שמות יט, ו) [ואתם תהיו לין ממלכת כהנים וגוי קדוש] וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל כתיב
בכו (וצריכין אתם לנהוג עצמכם בתפארת של כהנים, דכתיב בהו לא יחגרו ביזע (יחזקאל מד, יח)).
כי אתאי קמיה דאמימר, אמר ליה: אקיים בך (ישעיהו מט, כג) והיו מלכים אומניך
[ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי אני ה' אשר לא יבשו קוי].

תנן התם [עירובין פ"י מ"ד]: כהן שלקה באצבעו - כורך עליה גמי (בשעת עבודה,
שגנאי הוא שתראה שם מכתו) - במקדש [ואפילו בשבת], אבל לא במדינה (ואף על גב
דגמי מסי מכה, וכל דבר שיש בו משום רפואה אסור משום שבות: גזירה שמא ישחוק סמנים - הני מילי במדינה,

אבל במקדש לא גזרו משום שבות; ואם להוציא ממנה דם (שמתכוין לכך) - כאן וכאן אסור (דחבורה הוא, ואיסור דאורייתא).

אמר רבי יהודה בריה דרבי חייא: לא שנו אלא גמי, אבל צילצול (בנדי"ל) קטן הוי יתור בגדים;

ורבי יוחנן אמר: לא אמרו יתור בגדים אלא במקום בגדים, אבל שלא במקום בגדים (כגון אצבע) - לא הוי יתור.

ותיפוק ליה משום חציצה (בין ידו לעבודה, ואסור, דבעינן ולקח הכהן נויקרא ד, פטוקים ה, כה, ל, לז ועוד): שתהא קבלה בעצמו של כהן, והיכי שרי רבי יוחנן?

בשמאל (שאינה כשרה לעבודה); אי נמי שלא במקום עבודה (כגון על גב היד); ופליגא (אדרבי יוחנן) דרבא, דאמר רבא אמר רב חסדא: במקום בגדים - אפילו נימא אחת חוצצת; שלא במקום בגדים - שלש על שלש חוצצת (כלומר: הוי יתור בגדים), פחות מכאן אינן חוצצת (ואידי דנקט בנימא אחת במקום בגדים לישנא דחציצה, דשייכא בה - נקט נמי במסקנא לישנא דחציצה).

אדרבי יוחנן - ודאי פליגא (דהא אמר 'שלא במקום בגדים לא הוי יתור בגדים', ואפילו שלש על שלש במשמע); אדרבי יהודה בריה דרבי חייא - מי לימא דפליגא (דאיהו אמר 'צילצול קטן חוצץ', ורבא אמר 'פחות משלש לא חוצץ')? שאני צילצול קטן, דחשיב (לפי שעשוי לנוי והוי בגד).

לישנא אחרינא אמרי לה: אמר רבי יהודה בריה דרבי חייא: 'לא שנו אלא גמי, אבל צילצול קטן - חוצץ'; ורבי יוחנן אמר: 'לא אמרו חציצה בפחות משלש על שלש אלא במקום בגדים, אבל שלא במקום בגדים - שלש על שלש חוצצת, פחות מיכן אינה חוצצת', והיינו דרבא אמר רב חסדא (בדרכי יהודה ברבי חייא לא פליגי לישני, דחוצץ נמי דקאמר משום יתור בגדים הוא דלא שייכא למימר חציצה שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה, דאי במקום עבודה - אפילו נימא חייצא; ובדרכי יוחנן הוא דפליגי לישני);

לימא פליגא (דרבא) אדרבי יהודה בריה דרבי חייא (דאילו רבי יוחנן - פשיטא לן דפליג עליה, ואפילו צילצול קטן מכשר, דהא עלה קמהדר ופליגי אלא דרבא, דאיתמר בעלמא - מי לימא פליג אדרבי יהודה דנימא: דרבא אפילו צילצול קטן מכשר שלא במקום בגדים)?

שאני צילצול קטן דחשיב. ולרבי יוחנן (דקאמר אפילו צילצול לא חייץ), מאי איריא גמי (דנקט תנא דמתניתין 'גמי')? לשמועינן צילצול קטן (לשמועינן צילצול לא הוי יתור וכל שכן גמי)!? מילתא אגב אורחיה קא משמע לן: דגמי מסי (רופא המכה, ואפילו הכי מותר: דאין שבות במקדש: דכולה מסכתא באיסור שבת איירי ועיקר משום שבות נקט לה, ומשנה זו בעירובין; וכן כולה הך סוגיא התם היא).

בעי רבא:

1. נכנסה לו רוח בבגדו (והבדילתו מבשרו בשעת עבודה) - מהו? על בשרו בעינן, והא ליכא? או דלמא דרך לבישה בכך?
2. כינה - מהו שתחוך? מתה לא תבעי לך, דודאי חייצא; חיה מאי? מי אמרינן 'כיון דאתא ואזלא - רבייתא היא (הרי היא כבשרו), ולא חייצא? או דלמא כיון דקפיד עלה (דברצונו לא תהא בבשרו) - חייצא?
3. עפר מהו שיחוך? עפר ודאי חייץ, אלא אבק עפר (דק ואינו מרגיש בו) - מהו?
4. בית השחי (אזיר בית השחי, כגון בתי זרועותיו של חלוקו, שהוא רחב ואינו נוגע בבית השחי) מהו שיחוך? על בשרו בעינן (וצריך שיהו בתי זרועותיו דחוקים ונוגעין בבשר), והא ליכא? או דלמא דרך לבישה בכך?
5. הכניס ידו לתוך חיקו - מהו? גופו (ידו שהיא גופו) מי חייץ או לא?
6. נימא (משמע דאתיא מעלמא) - מהו שתחוך? נימא ודאי חייצא, אלא נימא מדולדלת (מן הבגד, מגורדין, ותחובה בו קצת, אלא שנתקה מעיקרא) - מהו?

בעי מר בר רב אשי: יצא שעריו בבגדו (מראשו למטה עד שנכנס בין כתונת לבשרו) - מהו (אם תימצי לומר ידו לא חייצא - שעריו מאי) ? שעריו כגופו דמי או לאו כגופו דמי ?

בעי רבי זירא: תפילין מהו שיחוצו (למיהוי ייתור בגדים' [עיין תוספות] ?) אליבא דמאן דאמר (בפרק בתרא דעירובין (דף צו.) וביהקומץ רבה' (מנחות לו:)) 'לילה לאו זמן תפילין הוא' - לא תבעי לך (דודאי חייצי, כדמפרש טעמא): כיון דלילה חייצי (כיון דעבודות לילה חייצין, דהא לא מצוה הוה דניהוי כגופיה משום חביבותא דמצות) - יום נמי חייצי (דאם לא כן מצינו עבודות לילה חמיר מעבודות יום - והן קלים מהן!) ; כי תיבעי לך למאן דאמר 'לילה זמן תפילין' - מאי ? מצוה דגופיה חייץ או לא חייץ ?

איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבי אמי, אמר להו: תלמוד ערוך הוא בידינו: תפילין חוצצות. מיתיבי: 'כהנים בעבודתן, ולוים בדוכנן (לשיר), וישראל במעמדן (על כל משמר ומשמר היה מעמד של ישראל בירושלים, שבאין ועומדין בעזרה בשעת התמיד, והן שלוחי כל ישראל לעמוד על קרבן, דכתיב [במדבר כח, ב] תשמרו להקריב לי במועדו: שתהא שמירתכם עליו בשעת הקרבתו במסכת תענית (דף כו:)) - פטורין מן התפלה (שאיין יכולין לכוין) ומן התפילין (דקיימא לן (סוכה דף כה:)) העוסק במצוה פטור מן המצוה' - מאי ? לאו אם הניחן אינן חוצצות ? לא: אם הניחן - חוצצות. אי הכי - 'פטורים' ? 'אסורים' מיבעי ליה !? כיון דאיכא לויים וישראל דלא מתנו ליה 'אסורין' (שאיין יכול לשנות בהן איסור) - משום הכי תנא 'פטורין'.

והתניא: 'אם הניחן אינן חוצצות' ? לא קשיא: הא דיד (חוצצות דהוא בין בגד לבשר), הא דראש; מאי שנא דיד ? דכתיב (ויקרא ו, ג) [ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד] ילבש על בשרו [והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח]: שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו. דראש נמי כתיב (שמות כט, ו) ושמת המצנפת על ראשו [ונתת את נזר הקדש על המצנפת] ? תנא: שעריו (של כהן גדול) היה נראה בין ציץ (שעל מצחו) למצנפת (שבגובה ראשו),

(זבחים יט, ב) ששם מניחין תפילין (הלכך ליכא חציצה; ותנא, דאיצטריך לאשמועינן 'אם הניחן אין חוצצות' - משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן: דלאו בגד הוא) .

מחוסר כיפורים [שעבודתו פסולה] - מנלן ? אמר רב הונא: אמר קרא (ויקרא יב, ח) [ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת] וכפר עליה הכהן וטהרה; 'טהרה' - מכלל שהיא טמאה (עד עכשיו; וטמא כתיב ביה וינזרו... ולא יחללו (ויקרא כב, ב)) .

ושלא רחוק ידיים ורגלים [עבודתו פסולה - מניין ?]: אתיא 'חוקה' 'חוקה' מחוסר בגדים [כמו שפירש רש"י לעיל (יח, א): (בשתיי יין כתיב (ויקרא יט, ח) חקת עולם [לדתיכם] ובמחוסר בגדים כתיב כהונה לחוקת עולם (שמות כט, ט) וברחיצת יד ורגל כתיב והיתה להם לחוקת עולם (במדבר יט, כא)] (מה להלן אם עבד חילל - אף כאן אם עבד חילל) .

תנו רבנן [תוספתא יומא פ"א מ"ט; תוספתא מנחות פ"א מ"ז]: 'כהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה (כגון בחמש עבודות של יום הכפורים, דילפינן בסדר יומא (דף לב.) שהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב - וצריך לכל חילוף טבילה ושני קידושין מן המקרא), (אם לא טבל ולא קידש) ועבד - עבודתו כשרה; ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית (בין ביום הכפורים בין בכל השנה) ועבד - עבודתו פסולה (כדילפינן 'חוקה' 'חוקה' ממחוסר בגדים) . אמר ליה רב אסי לרבי יוחנן: מכדי חמש טבילות ועשרה קדושין - דאורייתא (דכתיב [ויקרא טז, טז] ורחץ את בשרו במים ולבשם [ספרא אחרי מות פ"א משנה יב]; והתם יליף לכולה

מילתא), **וחוקה כתיב בהו** (לאחר שגמר כל הפרשה כתיב והיתה להם לחוקת עולם בחדש השביעי בעשור וגו' [ויקרא טז, כט]) - **ליעכבו !**

אמר ליה: **אמר קרא** (ויקרא טז, ד) [כתנת בד קדש **ילבש** ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו] **ולבשם**: **לבישה מעכבת**, ואין דבר אחר (בפסוק זה) **מעכב** (שינה הכתוב בלבישה לעכב, דכתיב **ילבש ולבשם**; ולהכי כתיב הכא עכובא: למעוטי עכובא ד'חוקה', דלא קיימא אהאי קרא דאיירי ברחיצה ולבישה, אלא אשאר דברים האמורים בפרשה). **צהבו פניו** (של רבי אסי, מפני שמחה כסבור טעם הגון שמע)!

אמר ליה: **וי"ו אאופתא כתבי לך** (כתבתי לך וי"ו על הבקעת: אות שאין ניכרת בה מפני שורות הבקעת שמפסיקות בה הפסקות הרבה; לשון אחר: השורות עצמו קרי להו ווי"ו: שדומין לה): **אי הכי - דצפרא נמי** (כלומר: אין זה טעם - דאיכא לאקשווי: אם כן אפילו קדוש של שחרית של יוה"כ נמי לא לעכב ביה, דהא אימעוטי ביום הכפורים מולבשם) ? [אלא] **אמר חזקיה** [רבו של רבי יוחנן]: **אמר קרא** (בקידוש כתיב): (שמות ל, כא) **ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו** **והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם**: **דבר המעכב בזרעו** (בכהנים הדיוטים, דהיינו קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים) - **מעכב בו** (מעכבא באהרן ביום הכפורים, דהא 'חוקה' כתיב), **דבר שאינו מעכב בזרעו** - **אין מעכב בו**.

רבי יונתן אמר: **מהכא**: (שמות מ, לא) **ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו** [את ידיהם ואת רגליהם] **דבר המעכב בבניו** - **מעכב בו**, **דבר שאינו מעכב בבניו** - **אין מעכב בו**.

רבי יונתן - מאי טעמא לא אמר מדחזקיה?

אמר לך: **ההוא** - **לדורות הוא דכתיב** (אזהרה לנהוג חוקה זו לזרעו אחריו, ולא להיקשא אתא).

ואידך - מאי טעמא לא אמר מהאי?

מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא, דאמר **רבי יוסי ברבי חנינא**: **כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו** (שאין מחזיק מים כשיעור ארבע קידושין) - **אין מקדשין בו**, שנאמר (שמות מ, לא) **ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו** [את ידיהם ואת רגליהם] (משה ואהרן תרין, ובניו תרין: שאף משה - כהן היה בשבעת ימי המילואים; ואף על גב דלא כהנו בבת אחת - מיהו קרא להכי מידריש). [## אם כן - יצטרך ששה, שהרי לאהרן היו ארבעה בנים!]

תנו רבנן: **כיצד מצות קידוש** (דבעינן ידי ורגליו כאחד ירחצו, כדכתיב קרא [שמות ל, טז]) ? **מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש**.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: **מניח שתי ידיו זו על גב זו, ועל גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש**.

אמרו לו: **הפלגתה** (הפלגתה דברים ממדת כל אדם)! **אי אפשר לעשות כן** (דאי אפשר לו שלא יפול)!

שפיר קאמרי ליה?

אמר רב יוסף: (הא דרבי יוסי ברבי יהודה) **וחבירו מסייעו** (כשחבירו מסייעו מחזיק בו שלא יפול).

מאי בינייהו (במאי פליגי)?

אמר אביי: **עמידה מן הצד איכא בינייהו** (כגון זו, שאינו בלא סיוע: לרבנן לא הויא 'עמידה' ואנן 'עמידה', בעינן כדמפרש לקמן).

אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא: **וליתיב מיתב ולקדש?**

אמר קרא (שמות ל, כ) [בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח] **לשרת** (להקטיר אשה לה' ['או בגשתם אל המזבח לשרת' - איתקש קידוש לשירות] **ושירות** - **מעומד הוא** [שנאמר: דברים יח, כ: **כי בו בחר ה' אלקיך מכל שבטיך לעמד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים**]).

אינו צריך לקדש בלילה. אם לא יצא ולא הסיח דעתו:

תנו רבנן: **קידש ידיו ורגליו ביום** - **אין צריך לקדש בלילה**;

בלילה - **צריך לקדש ביום** (כדמסיים מילתיה: שהלינה פוסלת בקידוש, ועמוד השחר הוא העושה לינה [לקמן בפרק 'המזבח מקדש' (דף טז, טז)] - **דברי רבי**, **שהיה רבי אומר**: **לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים**).

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: **אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים**.

תניא אידך: 'היה עומד ומקריב על גבי מזבח כל הלילה לאורה - טעון קידוש ידים ורגלים - דברי רבי; רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: כיון שקידש ידיו ורגליו מתחילת עבודה (כשהתחיל לעבוד עבודת הלל, ולא הסיח דעתו) - אפילו מיכן ועד עשרה ימים (ובלבד שיהא עומד ועובד) אינו צריך לקדש.'

וצריכא: דאי אשמעינן קמייתא, בההיא קאמר רבי דפסק ליה מעבודה לעבודה (אלא שלא הסיח דעתו; דלא תני בה 'היה עומד ומקריב' כי הכא), אבל בהא, דלא פסק ליה - אימא מודי ליה רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון? ואי אשמעינן בהא - בהא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון, אבל בהא אימא מודי ליה לרבי? - צריכא.

מאי טעמא דרבי?

דכתיב (שמות לז) [בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו און] בגשתם [אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה'] (וגישה דשחרית - גישה אחרית היא, שהרי יש כאן מערכה חדשה).

מאי טעמא דרבי אלעזר בן רבי שמעון?

דכתיב 'בבואם' (והרי זה לא יצא)!

ואידך נמי הא כתיב 'בבואם'?

אי כתיב 'בגשתם' ולא כתיב 'בבואם' הוה אמינא על כל גישה וגישה (ואפילו שתיהן בו ביום), כתב רחמנא 'בבואם'.

ואידך נמי - הא כתיב 'בגשתם'?

אי כתיב 'בבואם' ולא כתיב 'בגשתם' הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית (נכנס שלא לעבוד).

אביאה ריקנית? הא כתיב 'לשרת'!!

אלא 'בגשתם' מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב, דאמר רב אחא בר יעקב (בסדר יומא): הכל (רבי מאיר ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה כהן גדול: רבנן אמרי קידש ידיו ורגליו ופשט [את הבגדים]; רבי מאיר אומר: [תחילה] פשט, קידש ידיו ורגליו) מודים

בקידוש שני (בקידוש של אחר טבילה) כשהוא לבוש - מקדש (שלוש הבגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש, ואינו מקדש כשהוא ערום), דאמר קרא 'או בגשתם [ירחצו]' מי שאינו מחוסר (אחר קידוש) אלא גישה בלבד, יצא זה שמחוסר לבישה וגישה; 'להקטיר אשה' (דכתיב גבי קידוש) למה לי (פשיטא דבעיא קידוש: דהא גישה מזבח היא)?

(זבחים כ, א)

מהו דתימא הני מילי (דבעינן קידוש שחרית) עבודה דמעכבא כפרה (כגון דם וקמיצה), אבל עבודה דלא מעכבא כפרה (אבל כל הקטרת אימורין, דלא מעכבא) לא (אימא לא תיבעי קידוש) - קא משמע לן.

כי אתא רב דימי, אמר רבי יוחנן: בעי אילפא: לדברי האומר 'אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים', מי כיוור מהו שיפסלו (בלינה, אם לא שקעה בבור, דאמרינן בסדר יומא (דף לז) דמשקע להו): מי אמרינן: הני למאי? - לקידוש ידים ורגלים? קידוש ידים ורגלים גופייהו לא פסול בהו לינה! או דלמא: כיון דקדוש להו בכלי שרת - מיפסלי (דלא דמי לקידוש ידים: שהמים ניגבו - ואין לינה על מי לחול)?

[לא כל דבר שנמצא בכלי שרת נפסל בלינת לילה: שמן במנורה ולחם הפנים לא נפסלם בלינת לילה. אבל דם - נפסל. למה דומה מי כיוור?]

כי אתא רבין, אמר רבי ירמיה: אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן: הדר פשיט אילפא: כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [רבי אלעזר ברבי שמעון סובר שאין נפסלים מי כיוור, לרבי נפסלים];

אמר לפניו (לפני רבי ירמיה, וכולה - רבין אמר לה) רבי יצחק בר ביסנא: רבי! אתה אומר כן? הא אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן משמיה דאילפא: 'כיוור

שלא שקעו (בבור) מבערב - מקדש ממנו לעבודת לילה (להקטר חלבים), ולמחר אינו מקדש'; והוינן בה (קמיה דרבי אסי): למחר אינו מקדש, דלא צריך לקדוש (וכרבי אלעזר ברבי שמעון, דלא פסל לינה בקידוש) או דלמא (אין ראויות לקדש,

דאיפסלו בלינה) ואפילו לרבי אלעזר; דאי לרבי - ליכא למיבעי 'אי צריך', דהא אפילו בקידוש

פסל) ? ולא פשיט לך (ולא פשט רבי אסי הך בעיא, למימר ד'אין צריך לקדש' קאמר ולא לפוסלה בלינה, כדקאמרת: כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו), וומר [רבי ירמיה] קא פשיט ליה מי פשיט (דלרבי אלעזר לא פסלה בלינה) ? [##לפי גירסה זו, רבי ירמיה שהסיק בלימודו שאילפא פשט את הבעיה, כמו שמסר רבין; אך אין זו מסורת שקבל רבי ירמיה, אלא שהסיק ממה ששמע מרבי אמי בשם אילפא מרבי יוחנן; ורבי יצחק בר ביסנא שמע את רבי ירמיה, והקשה על לימודו.]

תא שמע [שמים נפסלים בלינה] [תוספתא יומא פ"ב]: בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור (שמוציאין מימיו; ואמרינן בסדר יומא שיהו שנים עשר כהנים העוסקים בתמיד מקדשים בבית אחת); אף הוא עשה מוכני לכיור (מפרש התם: גלגלים שמעלין אותו בגלגלין מן הבור שחרית) שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה (לפיכך משקעין אותו ערבית בבור שיהו מימיו מחוברים למי המעין ובטלה לינתו). - מאי? לאו רבי אלעזר ברבי שמעון היא (אפילו רבי אלעזר קאמר לה, דאף על גב דפליג בקידוש שניגב - מודה במים) ? לא! רבי היא.

והא מדרישא רבי אלעזר ברבי שמעון - סיפא נמי רבי אלעזר ברבי שמעון, דקתני רישא: 'בא לו (כהן גדול) אצל פרו (להתוודות עליו ביום הכיפורים, דכתיב וכפר בעדו וגו' [ויקרא טו, 11]), ופר היה עומד בין האולם ולמזבח, ראשו לדרום ופניו למערב (מצפון לדרום היה עומד, ופניו למערב) (והתם מפרש לה בעוקם את ראשו; והתם פריך: לוקמיה להדיא ממזרח למערב? ומשנינן לה), והכהן עומד (אחוריו) במזרח (למזרח המזבח) ופניו למערב (כלפי ההיכל)'; מאן שמעת ליה דאמר 'בין האולם ולמזבח - צפון' (דקתני בפירקא דבתריה (דף מג): 'שחטו וקיבל במזרק את דמו סמוך לזידידיו מיד' אלמא בין האולם ולמזבח - 'צפון' הוא לשחיטת קדשי קדשים, דהא פ' חטאת הוא) ? - רבי אלעזר ברבי שמעון, דתניא: 'איזהו 'צפון' ? - מקיר מזבח צפוני ועד כותל עזרה צפוני, וכנגד כל המזבח כולו צפון (כנגד צפון, ולא מן המזבח והלאה: לא לצד מזרח ולא לצד מערב, ואף על פי שהוא בחצי חלק עזרה הצפוני - לאו כשר הוא לשחיטת חטאת, דבעינן על ירך המזבח [ויקרא א, 12] וליכא) - דברי רבי יוסי ברבי יהודה; רבי אלעזר ברבי שמעון מוסיף: אף בין האולם ולמזבח (שהוא מערבו של מזבח, ובלבד שיהא בחלק צפון של עזרה, אבל מזרחו של מזבח לצד שער נקנור, שבו נכנסין לעזרה - לא מכשר אפילו חלק צפוני, דקילא קדושתיה: דהוא מקום דריסת ישראל וכהנים: י"א אמה מקום דריסת ישראל מן השער ולפנים, וי"א אמה עוד לצד המזבח מקום של דריסת רגלי הכהנים); רבי מוסיף: אף מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל (אף צפון שבאותן עשרים ושתיים אמה של צד מזרח שהן דריסת ישראל וכהנים), אבל מן החליפות ולפנים - הכל מודים שפסול (ומיהו בית חליפות האולם - עודף רוחבו על רוחב ההיכל ט"ו אמה לצפון וט"ו לדרום, והוא נקרא 'בית החליפות': שהיה בכותל האולם מאחוריו חלונות שהכהנים מצניעין שם את סכיניהם [נוסכין קרי 'חילוף' בלשון ערבי]; הכי תנן לה במסכת מדות, ואשמועינן דמאחורי האולם - לאו 'צפון' הוא לשחיטת קדשי קדשים: דכיון דלא מתחזי מזבח התם - לא קרינן על ידך; אף על גב דמכשרינן ליה לקמן (דף כו.) לשחיטת קדשים קלים - לקדשי קדשים פסול). - ותסברא רבי אלעזר ברבי שמעון היא, ולא רבי (דלא מודה רבי בבין האולם ולמזבח דליהו צפון) ? השתא: רבי - אדרבי יוסי ברבי יהודה מוסיף (האי 'מוסיף' דקתני - אדרבי יוסי קאי), אדרבי אלעזר ברבי שמעון לא מוסיף (והא על כרחך אדרבי אלעזר נמי אמרה למילתיה, דעל כרחך: כיון דמכשר מקום קדושה קלה לשחוט שם, מקום קדושה חמורה לא כל שכן) ?

אנן - הכי קאמרינן (הא דקשיא לן מרבי - לאו משום דרבי לא מכשיר בין האולם ולמזבח לשחיטת חטאת, אלא הכי קשיא לן): אי סלקא דעתא רבי היא (כיון דרבי נמי מכשיר לצפון שבמזרח) - (למה לו לשוחטו אצל האולם?) לוקמה (בצפון המזרחי): במקום דריסת רגלי כהנים ובמקום דריסת רגלי ישראל (סמוך לכניסתו לעזרה, דהא לאו אורח ארעא לאקרובי להיכל) ! אלא מאי? רבי אלעזר ברבי שמעון היא (ומשום דלא מכשר מקום דריסת ישראל וכהנים לשחיטת חטאת ממתי ליה להתם) ? (אכתי תקשה לך): לוקמה (דהוה מצי לאוקמי) מקיר מזבח צפוני עד כותל עזרה צפוני (דהוי צפון לדברי הכל) !? אלא מאי אית לך למימר (עליה): משום חולשא דכהן גדול (שכל עבודות של יום הכיפורים עליו, ותש כחו - להכי ממטינן ליה להתם: לפי שהוא צריך להכניס דמו להיכל ולהזות, ולא יכבד עליו משוי המזרק והדם) ? הכא נמי (כי מוקמת ליה כרבי הא טעמא איכא): משום חולשא דכהן גדול.

אמר רבי יוחנן: קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן (דכתיב [ויקרא ג, 1]) והרים את הדשן: בכל בקר היה נוטל מחתה מן הגחלים המאובכות הפנימיות, ויורד ונותנה במזרחו של כבש בדורמו של מזבח, כדכתיב [שם] ושמו אצל המזבח, ושם היה נבלע במקומו; והיא היתה בכל יום ראשונה לכל העבודות) -

למחר אינו צריך לקדש, שכבר קידש מתחילת עבודה (שזו - תחילת עבודת יום הוא).

למאן? אי לרבי - האמר פסלה לינה (ולינה - בעמוד השחר תליא, דכתיב עד בקר נויקרא כב,ל).? אי לרבי אלעזר בן רבי שמעון - האמר 'אין צריך לקדש אפילו מיכן ועד עשרה ימים' (ואת תלית טעמא משום דקדיש בתחלת עבודת יום זה)!? אמר אביי: לעולם לרבי, ולינה (לינה זו שתועיל בקידוש שאין המים בפנינו) - דרבנן היא (דגזור בה שלא תזלזל בלינה), ומודי (רבי, שכשהעלו לכיור מן הבור) דמקרות הגבר (שהוא זמן תרומת הדשן, כדאמרינן בפרק קמא דיומא (דף כ.)) ועד צפרא (דמשום האי פורתא) - לא פסלה לינה (בקידוש: דלא מסקי אינשי אדעתייהו, ודמי כמה שקידש ביום). רבא אמר: לעולם רבי אלעזר ברבי שמעון היא, וראה רבי יוחנן דבריו (של רבי אלעזר נכונים) בתחילת עבודה (במקדש ידיו בתחלת עבודת היום: דלא פסל בה לינה) ולא בסוף עבודה (ולא במי שקידש בלילה להקטיר חלבים, שהוא סוף עבודת יום אתמול). מיתיבי (משנה היא במסכת תמיד (פרק ב מ"א) בתורם את הדשן שירד מן המזבח, והמחתה של תרומת הדשן בידו): 'ראוהו אחיו הכהנים שירד והן רצו ובאו מיהרו וקידשו ידיהם ורגליהם מן הכיור...'. ('מיהרו וקידשו' - להוציא את הדשן שבמקום המערכה או לסלקו לתפוח שבאמצע המזבח; והכי תנן בה התם: 'החלו מעלין באפר על גבי התפוח'; וקא סלקא דעתך בכהנים שעבדו כל הלילה קאי, ומקודשי ידים ורגלים היו, וצריכין לחזור ולקדש עכשיו שמא תמשך עבודה זו עד היום, ויפסל קידוש הלילה בלינת עמוד השחר, ויועיל להם קדוש זה של אחר קרות הגבר) -

(זבחים כ,ב)

בשלמא לאביי, דמוקים לה (להא דרבי יוחנן) כרבי, ומודי רבי דמקרות הגבר עד צפרא לא פסלה לינה (בקידוש), הא מני (דקתני דקידוש זה לא יפסל בעמוד השחר, אבל קידוש הלילה יפסל)? - רבי היא! אלא לרבא, דמוקים לה כרבי אלעזר ברבי שמעון, אבל לרבי מקרות הגבר עד צפרא - פסלה לינה, הא מני (שמצריכין קידוש על קידוש, ומתיר קידוש השני בקרות הגבר)? אי רבי - פסלה לינה (אף בזה שבקרות הגבר)!? אי רבי אלעזר בן רבי שמעון - הא אמר 'אפילו מיכן ועד עשרה ימים אינו צריך לקדש' (אף הראשון לא יפסל, ושני זה למה)?? לעולם כרבי אלעזר ברבי שמעון, והכא במאי עסקינן? - בכהני חדתי (שלא שימשו בלילה, ולא היו רחוצי ידים ורגלים).

איבעיא להו: יציאה (חוץ לעזרה) - מהו שתועיל (מהו שתועיל כדרך שפוסל בכל הקדשים שקדשו בכלי שרת: שאם יצאו נפסלין ביוצא) בקידוש ידים ורגלים? אם תימצי לומר לינה לא פסלה - דלא פריש (לא נבדל מעבודה), אבל יציאה דפריש - אסוחי מסח דעתיה? או דלמא כיון דבידו לחזור - לא מסח? תא שמע: קידש ידיו ורגליו ונטמאו (הידים בדבר שאין טומאתו מן התורה שיטמא גופו, אלא בפגול או בנותר, ששנינו בפסחים (דף קכ:) שטמאים את הידים) - מטבילן (את הידים לבדן), ואין צריך לקדש; יצאו - הרי הן בקדושתן! יצאו ידיו (שהושיטן לחוץ) לא קמיבעיא לן, כי קמיבעיא לן יצא כל גופו - מאי?

תא שמע: 'שלא רחוק ידים ורגלים - מקדש בכלי שרת (או כיור או כלי שרת אחר דמרבין לקמן בשמעתין כל כלי שרת לקידוש) בפנים (שהרי הוקבעו לו מקום בעזרה, דכתיב [שמות לז,לח] ונתת אותו [את הכיור] וגו' והתם כתיב [שמות לז,לח] ורחצו... ממנו); קידש בכלי שרת בחוץ, או בכלי חול בפנים (פסול - דרחצו... ממנו כתיב, וכי איתרבו שאר כלים לקמן - דומיא דידיה איתרבו), או שטבל במי מערה (שהן כשרין לטבילה; והוא הדין למים חיים, אלא שרוב טבילות במים מכונסין), ועבד - עבודתו פסולה (ולא אמרינן: טבילה דבר חשוב הוא, ומהני ליה במקום קידוש); טעמא דקידש בכלי שרת בחוץ, הא קידש בפנים ויצא - עבודתו כשירה (דאי סלקא דעתך פסולה, השתא: קידש בפנים ויצא פסולה, קידש בחוץ מיבעיא? וכי יש יציאה גדולה מזו)?!

(ומשני: דלמא קידש בכלי שרת בחוץ (דאיצטריך ליה לתנא למיתני דפסולה); היכי דמי? - כגון דאפיק ידיו לבר (וגופיה בפנים) וקידש, הא קידש בפנים ויצא: דאפיק ידיה לבר - כשירה (תניא לעיל *הרי הן בקדושתן*), אבל יצא כל גופו (לא תידוק מינה), תיבעי לך.

אמר ליה רב זביד לרב פפא: תא שמע: יצא חוץ למחיצת חומת העזרה: אם לשהות - טעון טבילה (קסלקא דעתא משום היסח הדעת); אם לפי שעה - טעון קידוש ידים ורגלים.

אמר ליה: הכא במאי עסקינן (דקתני אט לשהות טעון טבילה)? - כגון שיצא להסך רגליו ולהטיל מים (להסך רגליו לגדולים; ודכוותיה סיפא דקתני אט לפי שעה - טעון קידוש' שיצא להטיל מים; דאמרין בסדר יומא (דף ל.) מצוה לשפשף בידו ניצוצות שעל גבי רגליו שלא יראה ככרות שפכה; לפיכך צריך לקדש ידיו ורגליו).

הא - בהדיא קתני לה (בסיפא דההיא): 'כל המיסך רגליו טעון טבילה, וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים'?! תני והדר מפרש.

תא שמע: פרה (בעבודת פרה אדומה שהיה חוץ לירושלים בהר המשחה): רבי חייא בר יוסף אמר: מקדש בכלי שרת בפנים ויוצא (אלמא לא פסל יציאה בקידוש ידים ורגלים); ורבי יוחנן אמר: אפילו בחוץ ואפילו בכלי חול, ואפילו במקידה של חרס.

אמר רב פפא: שאני פרה, הואיל וכל מעשיה בחוץ - לא פסלה בה יציאה.

אי הכי - למה לי דמקדש? כעין עבודה פנים (שינויא הוא).

איבעיא להו: טומאה (קסלקא דעתא נטמאו ידיו ולא גופו קמיבעיא ליה) - מהו שתועיל לקידוש ידים ורגלים? אם תימצי לומר יציאה לא פסלה - דגברא חזי (התם הוא, משום דגברא חזי לחזור וליכנס - לא מסח דעתיה ולא מיפסל קידוש בהיסח הדעת), אבל הכא - דגברא לא חזי, אסוחי מסח דעתיה? או דלמא: כיון דהדר חזי (על ידי הטבילה), דק ליה ולא מסח דעתיה (מדקדק בקדושין ונהר מליגע ידיו בדבר טינוף, ולא מסח דעתיה)?

תא שמע: 'קידש ידיו ורגליו ונטמאו - מטבילין, ואין צריך לקדש'; נטמאו ידיו לא מיבעיא לן, כי מיבעיא לן נטמא כל גופו. כל גופו - תיפוק לי: כיון דבעי למעבד הערב שמש - אסוחי מסח דעתיה!

[יש מקום לשאלה] כגון דאיטמי סמוך לשקיעת החמה [שאינן סבה לחשוב שהסיח דעתו, שהרי תוך זמן קצר יהיה הערב שמש, ויטהר].

תא שמע: 'פרה: רבי חייא ברבי יוסף אמר: מקדש בכלי שרת בפנים ויוצא, ורבי יוחנן אמר: אפילו בחוץ ואפילו בכלי חול ואפילו במקידה של חרס'

(זבחים כא, א)

והא פרה, דטמויי מטמינן ליה (אחר קידוש זה), דתנן 'מטמאין היו הכהן השורף את הפרה, ומטבילין אותו להוציא מלכן של צדוקין, שהיו אומרים במעורכי שמש היתה נעשית' (וטבילה זו - בהר המשחה היתה, והכי תנן לה במסכת פרה (פ"ג מ"ו); ואחר טבילתו מיד הוא מסדר מערכתה, ושורפה; אלמא: אחר הקידוש הזה היתה) - שמע מינה לא פסלה בה טומאה!

שאני פרה, הואיל דטבול יום לא פסיל בה (יש חסרון בספרים, ונראה לי הגירסא הכי: 'שאני פרה, הואיל וטבול יום כשר בה - טומאה לא פסלה בקידוש שלה').

אי הכי למה לי דמקדש (הואיל ואין קידוש כשאר קידוש עבודה)? כעין עבודה בעינן.

איבעיא להו: מהו לקדש ידיו ורגליו בכיור (שיכניס ידיו ורגליו בתוכו)? (שמות ל"ט) [ורחצו אהרן ובניו] ממנו [את ידיהם ואת רגליהם] אמר רחמנא, ולא בתוכו? או דלמא אפילו בתוכו?

אמר רב נחמן בר יצחק: תא שמע: 'או שטבל במי מערה ועבד - עבודתו פסולה' הא מי כיור - דומיא דמי מערה (והיכי דמי? - כגון שנכנס לתוכו), ועבד עבודתו כשרה?

לא! מי מערה איצטריכא ליה (כלומר: לעולם דכוותיה בכיור נמי פסול, והאי דנקט מי מערה - איצטריך): שלא תאמר כל גופו טובל בהן, ידיו ורגליו לא כל שכן

(סלקא דעתא אמינא: הואיל וטבילה מעלייתא היא - עדיפא היא מכיור, שהן שאובין; וקידוש אין כאן וטבילה אין כאן, אבל הכא - טבילה איכא) ? - (קמשמע לן) !

[הגמרא חוזרת למחלוקת רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון בפסלות מי כיור:]
אמר רבי חייא בר יוסף: מי כיור נפסלין למתירין כמתירין (לפי זמן עבודה שהקידוש צריך לה - הוי זמן מימיו ליפסל: אם עבודת מתיר הוא, כגון עבודת דם או קמצים, שנפסלים בבא הלילה עליהם, כדאמרינן ב'איזהו מקומן' (לקמן דף נז:): **מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה** וכו') - מי כיור נפסלין בשקיעת החמה: אם לא נשקע הכיור בבור לפני שקיעת החמה - נפסלים מימיו לקדש עוד מהם לצורך עבודת יום מחר, אפילו שיקעו קודם עמוד השחר העושה לינה בכל מקום - אינו מועיל לו, **שלפי עבודתו הוא חשוב**; וכן אם שקעו לפני שקיעת החמה והעלהו בלילה, מכיון שמצאו הלילה שעה אחת חוץ לבור - נפסלו מימיו לעבודת היום) **לאבריים** (לקדש מהן לעבודת הקטר חלבים) - **כאבריים** (נפסלין בעמוד השחר, כמו שאבריים נפסלין בלינת עמוד השחר, כדכתיב **עד בקר**, אבל כל הלילה - כשרין לקדש מהן לעבודת לילה, ואם היו משוקעין כל הלילה והעלו בעמוד השחר - נפסלין בכך (שטמ"ק אות יב)) ;

רב חסדא אמר: אף למתירין אין נפסלין אלא בעמוד השחר, כאברין (כשם שאין האבריים נפסלין אלא בעמוד השחר - אף כל לינות: אין פוסלות בשום קדושה אלא בעמוד השחר) ;
ורבי יוחנן אמר: כיור - כיון ששקעו (בבור, כדרך מצות: סמוך לשקיעת החמה) - **שוב אין מעלהו** (כל הלילה; וקסלקא דעתא דאפילו לעבודת הלילה קאמר רבי יוחנן דמיפסל בה העלאתו, ואתרוייהו פליג) .

למימרא דלעבודת לילה (הקטר חלבים) **נמי לא חזי? והאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משמיה דאילפא: כיור שלא שקעו מבערב - מקדש ממנו לעבודת לילה, ולמחר אינו מקדש** (קסלקא דעתא ד'אסור לקדש הימנו' קאמר: שנפסל בשקיעת החמה לעבודת יום; אלמא כולה כרבי חייא סבירא ליה) ?
מאי 'אינו מעלהו' נמי דקאמר (רבי יוחנן לעיל) ? - **לעבודת יום** (משום פסול עבודת יום קאמר לה: שלא יפסלו מימיו לעבודת יום; וקא סלקא דעתך השתא שהעלאת הלילה תפסלם לעבודת מחר, כרבי חייא), **אבל לעבודת לילה חזי** .
אי הכי - היינו דרבי חייא בר יוסף (מאי 'אינו מעלהו' דקאמר רבי יוחנן עלה דרבי חייא ודרב חסדא? מאי אתא למימר? הא רבי חייא נמי הכי קאמר) ?

(זבחים כא, ב)

איכא בינייהו גזירת שיקוע (כלומר: הא דאוקים 'אין מעלהו' דרבי יוחנן משום פסול עבודת יום - לא כדקסלקא דעתן שיהא הלילה פוסלו לעבודת היום כרבי חייא, אלא שמא לא יחזור וישקענו ונמצא עמוד השחר פוסלו לעבודת מחר ולעולם! והיינו דלא נקט רבי יוחנן לישנא ד'פסולה' אלא לשון 'איסור העלאה': שלא יגרמו להן ליפסל, דכיון דקדש להו בכלי שרת - מצוה לשמורן כשאר קדשים, ומיהו בהעלאה - לא מיפסיל; ולקמן פריך: היינו דרב חסדא, דאמר 'לילה לא פסיל אלא עמוד השחר פוסל! ורבי חייא לא אסר ליה להעלותו משום גזירת שיקוע, אלא: דבהעלותו - נפסל מיד לעבודת מחר; הלכך נקט לשון 'נפסלין') .

והאמר רבי יוחנן [לעיל כא] **'קידש ידינו לתרומת הדשן - למחר אין צריך לקדש, שכבר קידש מתחילת עבודה'** (אלמא דלאחר שמעלהו לקדש לתרומת הדשן לא הצריך לחזור ולשקעו, ובשלמא העלאתו לא קשיא לן: דלא סגי בלאו קידוש זה שזכה לפייס של תרומת הדשן, ולגזירת שיקוע ליכא למיחש: דכיון שמצאו משוקע והעלהו ועכשיו הגיע הזמן הסמוך לפסולו - לא פשע ביה, והדר משקע ליה, ולא דמי למעלהו בלילה שמניחו לקדש בו כהנים הבאים תמיד להקטיר, ואתי למיפשע ביה; אלא הא קשיא לך דלא איירי בה רבי יוחנן במצות שיקוע ולא אמר לאחר תרומת הדשן חוזר ומשקעו) ! **בשלמא לרבא, דמוקים** (לעיל) **לההיא** (הא מילתא דרבי יוחנן) **כרבי אלעזר ברבי שמעון** (דאמר 'אין לינה מועלת בקידוש', איכא למימר דמשום הכי לא חש לשיקועו: דקסבר רבי אלעזר דבמי כיור גופייהו נמי לא פסלה לינה) - **הא** (דאמר רבי יוחנן לעיל 'אין מעלהו') **כרבי** (אמרה, דאמר: לינה מועלת בקידוש, וכל שכן במי כיור) ; **אלא לאבבי, דמוקים לה כרבי, קשיא דרבי אדרבי** (לעיל) **אמר רבי יוחנן אליבא דרבי לגזירת שיקוע חייש, והכא נמי נשקעיה! והכא ליכא למיתלי טעמא במודה רבי דמקרות הגבר עד צפרא לא פסלה לינה: דבשלמא גבי קידוש דפסול לינה ידידה דרבנן, שהרי אין המיס בעולם - הוא דאיכא למימר הכי, אבל מי כיור, דהוה קמן, וקדושת כלי עליהם, ולינה ידידה דאורייתא - עמוד השחר הוא דגרים ליה) ! : **מאי שנא התם דמשקע ליה** (כלומר: מאי שנא גבי 'אין מעלהו' דחש לגזירת שיקועו) **ומאי שנא הכא דלא משקע ליה?****

דמסלק ליה והדר משקע ליה (לאחר קידוש תרומת הדשן, ורבי יוחנן הוא, דלא איירי בתקנת מי כיור אלא בהלכות קידוש, לאשמעינן דמודי רבי מקרות הגבר עד צפרא - לא פסלה לינה) .

אי הכי (דלרבי יוחנן אוקמא דלילה לא פסל) **'למחר אינו מקדש'** (בתמיה) ? **אמאי** (אמאי אמר רבי יוחנן משמיה דאילפא **'מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר אינו מקדש'**, דשמעינן מיניה דמשום דלא שיקעו בערב קא פסל להו קידוש מחר) ?

(ומשני:) **'אין צריך לקדש'** (קאמר: דכיון שקידש לעבודת לילה - אין צריך לקדש למחר, ואשמעינן דאין לינה מועלת בקידוש, וכדרכי אלעזר) .

למימרא דלמתירין מיחזא חזי.

(השתא דאוקמא 'אין מעלהו' דרבי יוחנן משום פסול עמוד השחר, אבל לילה לא פסיל -) היינו דרב חסדא?

איכא בינייהו מצות שיקוע (לרבי יוחנן - מצות שיקוע מבערב, כדי שימצאנו משוקע בקידוש תרומת הדשן, ויהא מזכר לחזור ולשקעו; והיינו דקאמר: 'כיון ששקעו' - אלמא מבערב הוא משקע ליה; ולרב חסדא לא החמירו בו כל כך, ואין מצות שיקועו אלא סמוך לזמן פסולו: קודם עמוד השחר).

מיתבי (במסכת תמיד נ"א מ"ד) קמיידי במי שזכה בתרומת הדשן: כשהיה נכנס לעזרה לקדש ידיו ורגליו - לא היה מכניס בידו לא נר ולא אבוקה, אלא מהלך לאור המערכה, ואחיו הכהנים, שהיו בבית מוקד) 'לא היו רואין אותו ולא שומעין את קולו עד ששומעים קול של עץ; שעשה בן קטין מוכני לכיור, והן אומרים "הגיע עת קידוש ידיים ורגלים מן הכיור" ('הגיע לכיור': מזרזין את עצמן להיות נכונים להעלות אפר לתפוח לאחר שירד זה מן המזבח, כדתנן לעיל גבי 'דאווה אחיו הכהנים שירד')'; מאי (האי שמיעת קול העץ דקתני)? לאו דמסלק ליה (לכיור מן הבור)? אלמא משקע ליה (אלמא משוקע הוה, וקשיא ליה לרב חסדא, דאמר: לא משקע ליה עד צפרא)!

לא, דמשקע ליה (השתא).

אי דמשקע ליה - מי משתמע קליה (הלא אין מוכני צריך לשוקעו אלא להעלותו, אבל שיקועו - משלשלו לבור והוא נופל מאליו)?

(ומשני: משקע ליה בגילגלא (כי היכי דלישתמע קליה וישמעו הכהנים הישנים בעיר וניתו [ויבואו] לפייס, דתנן במסכת תמיד (פרק ג' מ"ח) 'מיריחו היו שומעין את קול העץ שעשה כו')

לישנא אחרינא: דמשקע ליה בחומרתיה (גלגלא) כי כי היכי דלישתמע קליה, ולשמעי, וליתי.

והא הוה גביני (שם האיש) כרוז (שהיה מכריז "עמדו הכהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם וישראל למעמדכם")!?

בי תרי היכרי הוה עבדי (שתי היכרות עושין לדבר); דשמע מהאי אתי, ושמע מהאי אתי.

גופא: אמר רבי יוסי ברבי חנינא: כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו - אין מקדשין בו, שנאמר (שמות מ, לא) ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו [את ידיהם ואת רגליהם].

מיתבי: כל הכלים מקדשין (מים שנתקדשו בהן לקדש את הידים ורגלים), בין שיש בהן רביעית

(זבחים כב, א)

בין שאין בהן רביעית (הלוג מים, ואף על גב דליכא שיעורא גבי נטילת ידים - לגבי קידוש לא בעינן שיעור), ובלבד שיהו כלי שרת'!

אמר רב אדא בר אבא: בקודח בתוכו (קודח דופנו של כיור, ותוחב בתוכו כלי קטן, ומקצתו לחוץ, ויונק מימי הכיור - ומוציא ואותו כלי אינו צריך רביעית; אבל בכיור עצמו - בעינן שיעור ארבעה כהנים). (אמתניתא פריך, דאמר: [כל כלי שרת דאיינן להם לקדש] כל הכלים מקדשין) והא 'ממנו' אמר רחמנא!?

'ירחצו' [שמות מ, לב] בבאם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו כאשר צוה ה' את משה] (קרא יתירא הוא האי ירחצו, דהא כתיב לעיל מיניה [פסוק לא] ורחצו ממנו, וסמין ליה בבואם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח; לא לכתוב ירחצו דהא אורחצו הסמוך [בפסוק לא] קאי) - לרבות כלי שרת.

אי הכי - כלי חול נמי!

אמר אביי: כלי חול לא מצית אמרת, מקל וחומר מפנו: ומה כנו שנמשח עמו (ונתקדש במשיחתו כמותו) - אינו מקדש (ידים ורגלים), כלי חול שאינו נמשח עמו - אינו דין שאינו מקדש?

וכנו [שאינו כשר לקדש ממנו] - מנלן?

דתניא: רבי יהודה אומר: יכול יהא כנו מקדש, כדרך שהכיור מקדש? - תלמוד לומר: (שמות ל"ח) ועשית כיור נחשת וכנו נחשת [לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים] - לנחשת (לענין נחשת) הקשתי (דימיתיו; לא בהיקשא יליף לה, אלא כלומר דימיתיו לכיור: להיות של נחשת: הכן כמו הכיור), ולא לדבר אחר (לא היקשתי שניהם בפסוק

¹ אולי צריך להיות ורחצו, באותו פסוק: (שמות מ, לא) ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם; אך ברורה גירסת רש"י, שהרי מביא את הפסוק עם המלה ירחצו.

אחד ללמוד שאר דברים ולומר שכנו מקדש כמותו; דמדאיצטריך למיכתב נחשת גבי כנו זימנא אחריתי - שמע מינה לאו לאקשינהו בעי, דאי איתקוש נחשת נמי - ניתי בהיקשא! אלא שמע מינה למאי דדמיא פריש בהדיא, ולמאי דלא פריש - לא דמיא).

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא: מה לכנו, שאין עשוי לתוכו - תאמר בכלי חול שעשוי לתוכו? אלא: 'ממנו' * למעוטי כלי חול.

אי הכי - כלי שרת נמי?
הא - רבי רחמנא: 'ירחצו' **
ומה ראית?

זה טעון משיחה כמוהו וזה אין טעון משיחה כמוהו.
[*שמות מ, לא: ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו [את ידיהם ואת רגליהם]; או: שמות ל, יט: ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם
**שמות ל, כ: בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה', או שמות מ, לב: בבאם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו כאשר צוה ה' את משה]

אמר ריש לקיש: כל המשלים למי מקוה (במסכת מקואות פ"ז מ"א) תנן: יש מעלין [את המקוה] ולא פוסלין: מעלין - משלימין לארבעים סאה; והתם מפרש להו מאן ניהו) - משלים למי כיוור (לשיעור ארבעה כהנים); לרביעית (של נטילת ידים) אינו משלים; למעוטי מאי (אתא ד'אין משלים לרביעית)? אילימא למעוטי טיט הנדוק (שהוא מן המעלין את המקוה, כדקתני התם; נדוק = דק: שראוי להריקו מכלי אל כלי [##יש גורסים 'נירוק'] - היכי דמי? אי דפרה שוחה ושותה ממנו (שאינו עב ליפסל משתיית בהמה) - אפילו לרביעית נמי (דכל זמן שנפסלו משתיית בהמה - בין בכלי בין בקרקע - פסולין; הא לא נפסלו - כשרין)! ואי אין פרה שוחה ושותה ממנו - אפילו למקוה נמי אין משלים (דלא נדוק הוא)!? אלא למעוטי יבחושיין אדומין (כמין יתושין בלא כנפים, כדרך שגדל בשולי חביות של יין שלנו מבחוץ יבחושים דקין - אף הן נבראים מן המים) - אפילו בעינייהו נמי (אם כל המקוה נעשה מהן - כשר, וריש לקיש נקט לישנא דהשלמה?!). דהא תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שתחילת ברייתו מן המים - מטבילין בו; ואמר רב יצחק בר אבדימי: מטבילין בעינו של דג (דג גדול שנימוק שומן עינו בחורו)!

אמר רב פפא: למעוטי נתן סאה ונטל סאה, דתנן [מקואות פ"ז מ"ב]: 'מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות: נתן סאה ונטל סאה - הרי זה כשר' (למעוטי הנך מינים דתנן בהן לגבי מקוה: 'פעמים מעלין ופעמים אין מעלין: מי פירות, וכל משקה שאינו מים, ותמד משהחמיק, וקתני התם [פ"ז מ"ב]: 'פעמים מעלין פעמים אין מעלין - כיצד? - מקוה שיש בו ל"ט סאין, ונפלה סאה מהן לתוכו - לא העלתהו' - פירוש: לא השלימתהו, ואף לא פסלתו; 'פעמים דמעלין כיצד? היו בתוכו ארבעים סאה מכוונות, נתן סאה מאלו המינים ונטל סאה אחר הנתינה - כשר, דבטלו להנך קמאי במקוה השלם; הילכך כי חזר ונטל - לא מיפסיל; נמצא שהמקוה הזה נשלם על ידיהם לכשנטל סאה; ודכוותיה בנטילת ידים לא משלמ: שאם היתה בו רביעית מים, ונתן ממינים הללו לתוכו רובע רביעית, ונטל כנגדם - פסולה: דלא חשיבא שיעור זוטרא דרביעית לבטולינהו) ואמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: (אם עירב בו ממינין הללו) עד רובו (של מקוה - ולא רובו בכלל - ע"י נתינת נטילת סאה - כשר).

אמר רב פפא: אם קדח בו (אם עירב בו ממינין הללו) רביעית (והמים נמשכין שם ואף על פי שנתמעטו המים ואין מעורבין מי המקוה באותה קדיחה) - מטבילין בו מחטיין וצינוריות (צינוריות מזלגות קטנות של טווי זהב), הואיל ומהכשירא דמקוה אתיא.

אמר רבי ירמיה אמר ריש לקיש: מי מקוה (אף על פי שאינן 'חייין') כשירים למי כיוור (להשאיר הכיור לתוכו, או למלאות מהן ולתת לתוכו).
למימרא דלא מים חיים ניהו (דלא בעי מים חיים)? והתניא (בתורת כהנים [ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ה משנה ד]) (ויקרא א, ג) [והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה']; במים - ולא בייין, במים - ולא במזוג (מים ויין מזוגים יחד: שני חלקי מים ואחד יין); במים - לרבות שאר מים (ואפילו מכוונסין), וקל וחומר למי כיוור.

מאי 'קל וחומר למי כיוור'? לאו (למימרא) דמים חיים ניהו (והכי קאמר: קל וחומר למים חיים הראויין לכיור, שכשירין לרחיצת קרבי קדשים)?!
לא! דקדיש (ומי כיור ממש קא יליף בק"ו שרוחצין במימיו קרבים; וק"ו שלהן - דקדשי הוא).

וקדישי - מעליותא היא? והא תנא דבי שמואל (לא ידענא אהיכא קאי, ומיהו שמעינן מינה דהיכא דכתיב 'מים' - סתמא אין מי כיור כשרין לו): מים שאין להם שם לווי,

(זבחים כב, ב)

יצאו מי כיור שיש להם שם לווי (תוספות ד"ה והא תנא דבי שמואל: ... בתורת כהנים תניא נספרא פרשת שמני פרק ט פרשה ח): והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים; יכול שאני מרבה אף מי תותין? - תלמוד לומר: מים: מים שאין להם שם לווי, יצאו מי תותים שיש להם שם לווי! ? אלא לאו דראויין למי כיור, אלמא מים חיים נינהו!!
תנאי היא, דאמר רבי יוחנן: מי כיור: רבי ישמעאל אומר: מי מעין הן, וחכמים אומרים שאר מימות הן.

ערל - מנלן?

אמר רב חסדא: דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו: (יחזקאל מד, ט) [כה אמר ה' אלקים] כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי [לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל].

ומנלן דמחלי עבודה?

דכתיב (יחזקאל מד, ט) בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחללון את ביתי בהקריבכם את לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל תועבותיכם].

תנו רבנן: '[יחזקאל מד, ט: כה אמר ה' אלקים כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל] בן נכר - יכול בן נכר ממש (עובד כוכבים)? - תלמוד לומר ערל לב (אינו נפסל אלא מחמת ערלות לבו; אלמא בכהן קאמר);

אם כן, מה תלמוד לומר בן נכר? שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים (מעשיו נחשבים לנכרים למקום); ואין לי אלא ערל לב, ערל בשר (והוא צדיק) מניין? - תלמוד לומר וערל בשר;

וצריכי: דאי כתב רחמנא 'ערל בשר' - משום דמאיס, אבל ערל לב, דלא מאיס - אימא לא? ואי אשמעינן ערל לב - משום דאין לבו לשמים, אבל ערל בשר דלבו לשמים אימא לא? - צריכי.

טמא פסול (אמתניתין קאי, דתנן במתניתין: טמא מחלל עבודה; ועל כרחיך בקרבן יחיד קאמר, דאילו קרבן צבור קרב בטומאה); אמרו זקני דרום: לא שנו אלא טמא שרץ, אבל טמא מת, מתוך שמרצה בציבור (לכתחילה) - מרצה נמי ביחיד (דיעבד על ידי שהציץ מרצה עליו; והאי דבטומאת מת פשיטא לן: דכתיב במועדו [במדבר כח, ב] - ואפילו בטומאה - משמע בין שכהן טמא בין שהצבור טמאין; ומדגלי בדוכתא אחריתי גבי טומאת בעלים: דכי אישתראי טומאה בצבור - במת אישתראי, דכתיב [במדבר טז, ט]: איש איש כי יהיה טמא לנפש ילפינן מינה: 'איש נדחה ואין צבור נדחין' - אף גבי כהן המרצה נמי במת אישתראי).

[אי הכי] טמא שרץ נמי, ליתי (דמרצה בצבור לכתחילה) בקל וחומר מטמא מת: מה טמא מת שטעון הזאה שלישי ושביעי מרצה, טמא שרץ, שאינו טעון הזאה שלישי ושביעי - אינו דין שמרצה!!

קסברי זקני דרום (דאמרי מת דווקא): מכפריין כמתכפריין (כשהותרה טומאה בצבור - שניהם היו במשמע: הכהן והצבור, דהא ממועדו נפקא לן [פסחים דף עז, ב]; הילכך כהן כציבור): מה מתכפריין - טמא מת - אין, טמא שרץ - לא (מה כשהותרה טומאה אצל רוב צבור שנשטמו: טמא מת - הותר, ולא טמא שרץ), אף מכפריין (אף כשהותר לכהן בקרבן צבור): טמא מת - אין (הותר), טמא שרץ - לא.

מאי קסברי (זקני דרום, דפשיטא להו דלא הותרה טומאת שרץ אצל רוב צבור, ותייתי בקל וחומר)? אי קסברי 'אין שוחטין (את הפסח) וזורקין על (יחיד) טמא שרץ (ואף על גב דיכול לטבול ולאכול לערב, ואיכא למאן דאמר בפסחים [דף עז, ב]: דסבירא ליה הכי, ויליף לה מ'איש איש כי יהיה טמא לנפש' - ואפילו חל שביעי שלו ערב הפסח במשמע, דהוה ליה כטמא שרץ) - אמאי לא עבדי ציבור בטומאה? הא 'כל שביחיד נדחה - ציבור עבדי בטומאה (דאיש ולא ציבור קאמר רחמנא)!!'

אלא קסברי (כמאן דאמר התם) 'שוחטין וזורקין על טמא שרץ' (הואיל וחזי לאורתא; הילכך צבור טמאי שרץ - אף הן לא הותר להן ליכנס לעזרה טמאין, אלא ישלחו קרבנותיהם לעזרה ויקריבוהו כהנים טהורין, ויטבלו ויאכלו לערב: דלא הותרה להם טומאה אלא במקום שאילו לא הותרה היו נדחין; הילכך: טמא מת, שאינו מותר לאכול לערב - הותר להן, אבל טומאת שרץ - לא; ואין כאן קל וחומר: שהרי יכולין לעשותו בטהרה).

אמר עולא: תקע להו (צעק להם קול גדול) ריש לקיש לדרומאי: וכי איזה כח מרובה (לדחות את הטומאה) - כח מכפריין או כח מתכפריין? הוי אומר כח מתכפריין (כדמפרש ואזיל): ומה במקום שנטמאו בעלים בשרץ - משלחין קרבנותיהן (שהיחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעזרה, כדקאמריתו: 'שוחטין וזורקין על טמא שרץ'), כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה (והכהן המרצה בו, אם נטמא בשרץ - פסול לו, כדמוקמיתו מתניתין, דקתני 'טמא פסול' בטמא שרץ) - מקום שנטמאו בעלים במת, שאין משלחין קרבנותיהן (יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעזרה לשחוט עליו, אלא נדחה לפסח שני, כדכתיב (במדבר ט"ו) איש איש כי יהיה וגו', ואף על גב דכחו מרובה משל כהן אצל שרץ) - כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה (שהרי כחו רע משל בעלים אצל שרץ, ואמאי אמרי זקני דרום 'מרצה ביחיד מגו דמרצה בצבור')!

קסברי זקני דרום: טמא מת (יחיד) נמי משלח קרבנותיו (כלומר: אם שילח פסחו לעזרה ושחטו וזרקו עליו - פטור מלעשות פסח שני, ואף על פי שלא יאכל ממנו! דקסברי: אכילת פסחים לא מעכבת; ומיהו לכתחילה - אמר רחמנא נדחה לפסח שני; וצבור - עבדי בטומאה; הילכך כהן המכפר בקרבן יחיד, מתוך שמרצה בצבור לכתחילה - מרצה ביחיד דיבעבד).

והכתיב (במדבר ט"ו) [דבר אל בני ישראל לאמר] איש איש כי יהיה טמא [לנפש או בדרך רחקה לכם או לדירתכם] ועשה פסח [לה'] [פסוק יא] בחדש השני [בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומררים יאכלהו] (אלמא מידחי)? למצוה.

והא כתיב (שמות יב, ד) [ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפש] איש

(זבחים כג, א)

לפי אכלו [תכסו על השה] (לפי אכלו = הראוי לאכילה - תכוסו עליו, דהיינו שחיטה) ? ! למצוה.

ולעכובי לא? והתניא: במכסת נפשות - מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנוייו (במכסת = לשון מנין, כמו מכסת [ה]ערכך [ויקרא כז, כג]); שחטו שלא למנוייו, יכול יהא כעובר על המצוה? - תלמוד לומר תכוסו: הכתוב שנה עליו לעכב; ואיתקש אוכלין למנויין (מה מנויין מעכבי - אף אוכלים מעכבי: שאם שחטו לטמאים, ולערלים, וחולה, וזקן: שאין יכולין לאכול כזית - פסול, ואפילו הן מנויין, דהא לפי אכלו בהאי קרא כתיב לגבי מנויין)!

זקני דרום לא מקשי.

וכי לא מקשי נמי (וסברי: טמא מת משלח קרבנותיו בדיעבד) - מהא נמי אית להו פירכא (אית להו הך פירכא גופא דפרכין לעיל אמילתייהו: דמוקמינן מתניתין בכהן טמא שרץ, אבל כהן טמא מת - הציץ מרצה, דהא מודה מיהא דלכתחילה אמר רחמנא טמא מת ידחה לשני, וטמא שרץ אמרינן לעיל דשוחטין עליו לכתחילה): ומה במקום שנטמאו בעלים (יחיד) בשרץ, שמשלחין קרבנותיהם לכתחילה, כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה - מקום שנטמאו בעלים במת, שאין משלחין קרבנותיהם לכתחילה - כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה?!

מיתיבי (לזקני דרום; משנה היא ב'כיצד צולין' (פסחים פ"ז מ"ז, דף ט"ז): 'מפני שאמרו נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת דם, ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף' (קס"ד האי 'טומאת הגוף' - בבעלים קאמר, ולהכי נקט 'נזיר ועושה פסח': דאילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן, אבל עושה פסח - אכילתו מעכבא, ונזיר נמי: כשנטמא במת - שסתר נזירותו וצריך לחזור ולמנות, כדכתיב (במדבר ט"ו) וכי ימות מת עליו וגו' - ואין ראוי לקרבנות תגלחתו עד שיטהר, ויביא תחילה קרבנות נזירות טומאת: שתי תורים ואשם, וימנה את נזירותו, ואחר כך יביא קרבנות נזירות טהרה, וקתני 'אין הציץ מרצה' - בדיעבד): במאי? אילימא בטומאת שרץ - האמרת 'שוחטין וזורקין על טומאת שרץ'?! אלא טומאת מת, וקתני 'אין הציץ מרצה', אלמא נטמאו בעלים במת - אין משלחין קרבנותיהם (כלומר: אם שלח קרבנו ושחטו וזרקו עליו - לא נפטר מפסח שני)!

לא! אי דאיטמו בעלים במת - הכי נמי (דמרצה ציץ); הכא במאי עסקינן? - כגון שנטמא כהן בשרץ (כדתנן 'טמא פסול', ואוקימנא בשרץ, ותנן 'נזיר ועושה פסח' - והוא הדין לכל קרבנות יחיד; והא דנקט הני - משום סיפא נקט: דבעי מיתני 'נטמא טומאת התהום - הרי זה מרצה', וכי גמירי היתר טומאת התהום בנזיר ועושה פסח - גמירי לה ב'כיצד צולין'; וטומאת התהום - טומאת טפק; והתם מפרש 'איזוהי טומאת התהום כו' והילכתא גמירי לה דהותרה בנזיר ועושה פסח, כדאמרינן ב'כיצד צולין' (פסחים דף ט"ז): .

אי הכי - אימא סיפא: 'ניטמא טומאת התהום - הציץ מרצה'; הא תני רבי חייא 'לא אמרו טומאת התהום (דהותרה טומאת התהום בנזיר ועושה פסח) - אלא

למת (בטומאת המת) בלבד; 'למת' - למעוטי מאי? לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ (דלא הותרה; ומק"ל לא אתיא, שאין דנין ק"ו מהלכה)? לא, למעוטי טומאת התהום דזיבה (כגון ראה בין השמשות, ספק כולה מן היום או כולה מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת: ספק חציה מן היום וחציה מן הלילה, והוי לה כשתי ראיות - דב מטמא בימים ובראיות; והך טומאת התהום הוא דממעט - משום דחמירא: דיוצאה עליו מגופו).
ואלא הא דבעי רמי בר חמא (ב'כיצד צולין' נפסחים 9, ב): 'כהן המרצה בקרבנותיהם (של נזיר ועושה פסח) - הותרה לו טומאת התהום (אם נטמא בה) או לא הותרה לו טומאת התהום?' - תפשוט דטומאת התהום הותרה לו, דהא הכא ככהן קיימינא (לרישא, דקתני 'אין הציץ מרצה על טומאת הגוף', ועלה קתני: נטמא טומאת התהום הרי זה מרצה)!
דרמי בר חמא ודאי פליגי (אדוקני דרום: הוא מוקים לההיא בטומאת בעלים, וסבירא דאין יחיד טמא מת משלח קרבנותיו, דאכילת פסחים מעכב).
תא שמע [ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ג פרק ד משנה ט]: (בציץ כתיב:) (שמות כח, לח) [והיה על מצח אהרן] ונשא אהרן את עון הקדשים [אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'] ('עון הקדשים': פסול קרבנות ירצה בציץ) - וכי איזהו עון נושא?

(זבחים כג, ב)
אם עון פיגול - הרי כבר נאמר 'לא יחשב'! אם עון נותר - הרי כבר נאמר 'לא ירצה' [ויקרא ז, יח] ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא [הכי גרסינן לה בתורת כהנים, וכן הצעתה בכל מקום: 'אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה, ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב'; והכי קאמר: איזה פסול קרבן מרצה הוא? אם עון פיגול: דמחשבת חוץ למקומו דאיקרי 'פיגול', כדאמר לקמן בפירקין (דף כח). פיגול הוא לא ירצה; אם אינו לענין חוץ לזמנו - תניהו לענין חוץ למקומו, הרי כבר נאמר לא ירצה; אם עון נותר = פסול מחשבת נותר: שחישב לאוכלו לאחר שנעשה נותר, דהיינו מחשבת חוץ לזמנו - הרי כבר נאמר המקריב אותו לא יחשב, והאי קרא - בחוץ לזמנו מיתוקמא בפירקין; ובספרים שלנו גירסא זו משובשת בכ"מ בהש"ס, ומחליפין המקראות; ולאותה הגירסא אינך יכול לפרש נותר זה במחשבת חוץ לזמנו והפיגול במחשבת חוץ למקומו: דלא יחשב - בחוץ לזמנו כתיב, וצריך אתה לפרש נותר ממש, ואי אפשר לומר כן: שאין הקרבן שקרבו מתיריו בהכשר נפסל מלרצות ולעלות לשם חובה אם הותר ממנו) - הא (כלומר: הנה מצינו) אינו נושא אלא עון טומאה - (ויש טעם לדבר ליתן נשיאת פסול קדשים זה על טומאה, הואיל ומצינו לה היתר אחר): שהותרה מכללה בצבור (לכתחילה; הילכך יחיד, שלא הותרה אצלו - יבא הציץ וירצה בדיעבד) 'מאי טומאה? אילימא מטומאת שרץ (מתוקמא בכהן או בבעלים, ולמימך דהאי דשוחט חורק על טמא שרץ - ציץ הוא דמרצה) - היכא אישתרי (בצבור? כיון דאין יחיד נדחה צבור לא עבדי בטומאה) ? אלא טומאת מת; ולא כגון שנטמאו בעלים במת (בתמיה: ומי לא מיירי בטומאת בעלים, וקתני 'משלחין'), אלא נטמאו בעלים במת משלחין קרבנותיהן! ובמאי: אי בנזיר (במדבר 19, ט) וכי ימות מת עליו [בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו] אמר רחמנא (דטמא ראש נזרו וסותר, ואין ראוי לקרבנות טהרה עד שיעברו ימי טומאה ויביא כפרת טומאת נזירותו: שתי תורים ואשם, וימנה, וישלים ויביא קרבנות תגלחתו)! אלא לעושה פסח (ושמע מינה: טמא מת משלח פסחו, וקשיא לרמי בר חמא) !
לעולם בשרץ (טומאת שרץ קאמרינן הכא דציץ מרצה: לשחוט ולזרוק על טמא שרץ), (ודקשיא לך היכא אישתראי בהן -) ושם טומאה בעולם (אשכחן דאישתראי בהן, וטעמא גדול להטיל ריצוי ציץ על טומאת שרץ).

ואיכא דדייק (לישנא דקראי) ומייתי (ומייתנא להך תיובתא דברייתא לזקני דרום וסייעתא לרמי בר חמא) הכי: (שמות כח, לח) [והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את] עון הקדשים [אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'] - אין, עון מקדישים (טומאת הגוף, בין דכהנים בין דבעלים) - לא (לא מרצה).
(ב)מאי טומאה (קאי, דקא ממעט טומאת הגוף)? אילימא טומאת שרץ (ונוקמא זקני דרום בכהן, דאילו גוף דבעלים לא בעי ציץ, שהרי אין נוגע בו בטומאה, ולאורתא בטהרה אכיל ליה) - מי אישתריא בצייבור (הא כיון דאית להו 'שוחטין חורקין על טמא שרץ, ויחיד אין נדחה - צבור לא עבדי בטומאה)? אלא - לאו טומאת מת (שאינו משלח קרבנות), ו'עון קדשים - אין, עון מקדישים - לא (ולא כהן טמא מת מרצה בקרבן יחיד)?
לעולם בטומאת שרץ (קאי; וקממעט כהן טמא שרץ מלרצות, כדאוקמי זקני דרום פסול דמתניתין אטמא שרץ, וטומאת בעלים אין צריכין ציץ, שהרי קרבן בטהרה קרב), (ודקשיא לך היכא אישתראי בצבור -) ושם טומאה בעולם (שום טומאה בעולם אישתראי בהן).

יושב - מנלן?

אמר רבא אמר רב נחמן [ספרי שופטים פסוק קסז] אמר קרא (דברים יח,ה) [(רישיה דקרא) כי בו
בחר ה' אלקיך מכל שבטין] לעמוד לשרת [בשם ה' הוא ובניו כל הימים] לעמידה בחרתיו ולא
לישיבה (וכיון דלא נבחרו - הוו להו 'זרים', וזר מחיל עבודה) .

תנו רבנן : (דברים יח,ה) [כי בו בחר ה' אלקיך מכל שבטין] לעמוד לשרת [בשם ה' הוא ובניו כל הימים] -
מצוה ; כשהוא אומר (לעיל מיניה כתיב) (דברים יח,ז) [ונשרת בשם ה' אלקיך ככל אחיו הלויים] העמדים
[שם לפני ה'] - שנה עליו הכתוב לעכב .
אמר ליה רבא לרב נחמן : מכדי יושב - כזר דמי ומחיל עבודה ? אימא
מה זר במיתה - אף יושב במיתה (וניגמר: מה מצינו בזר שמיחל עבודה וחייב מיתה - אף יושב
שמחלל עבודה במיתה) ! אלמה תניא 'אבל, ערל, אונן, יושב - אינן במיתה
אלא באזהרה' ? משום דהוי 'מחוסר בגדים' ו'שלא רחוק ידיים
ורגלים' שני כתובין הבאין כאחד (דבתרווייהו קראי למיתה [בסנהדרין ב'אלו הן הנשרפין']
וטובא קשיא לי בגוה: חדא: דמה לו ללמוד מהן? הא מיתה בגופה כתיב, דכיון דזר הוא: והזר הקרב יומת [במזבח
יח,ז] דהא מחוסר בגדים נמי הכי ילפינן ליה בסנהדרין: 'אין בגדיהן עליהן - אין כהונתן עליהן' והוו להו 'זרים'!
ועוד: אם כן חילול עבודה לא נילף מיניה, דבחילול נמי קראי טובא איכא) ,

(זבחים כד,א)
וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ; ולמאן דאמר 'מלמדין' -
שתויי יין הוה ליה שלישי, ושלשה לדברי הכל אין מלמדין .

'עומד על גבי כלים, על גבי בהמה, על גבי רגלי חבירו - פסול' ;
- מנלן ?
דתנא דבי רבי ישמעאל: הואיל ורצפה מקדשת (לעמוד לשרת) (דברים יח,ה) - שהרי דוד
קידשה בשתי תודות ובשיר של פגעים, כדאמרין לקמן בשמעתין: 'כי קדיש דוד כו', וכלי שרת
מקדשים (כדכתיב וימשחם ויקדש אותם) (במזבח ז,א) : מה כלי שרת: לא יהא דבר חוצץ
בינו לבין כלי שרת (בקבלת הדם, כדכתיב ולקח הכהן [מדם הפר] (ויקרא ד,ה): שתהא לקיחה בעצמו
של כהן), אף רצפה: לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה .
וצריכא (למיתני במתניתין חציצת כלים, ובהמה, ורגל חבירו - לפי הסדר שנשנו בה) : דאי
אשמעינן כלי - משום דלאו מינא דבשר נינהו, אבל בהמה - דמינא
דבשר הוא - אימא לא!! ואי אשמעינן בהמה - דלא מינא דאדם הוא
(וכיון דאינו ממין אדם כלל - הוי 'מין בשאינו מינו', וחוצץ), אבל חבירו, דאדם הוא - אימא
לא!! - צריכא .

תניא: רבי אליעזר אומר: רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה,
רגלו אחת על האבן (שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה) ורגלו אחת על הרצפה -
רואין: כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת
ויעבוד - עבודתו כשירה, ואם לאו - עבודתו פסולה .

בעי רבי אמי: נדלדלה האבן (אבן אחת מאבניה מקביעותה ברצפה ומתנענעת לכאן ולכאן) ,
ועמד עליה - מהו? היכא דאין דעתו לחברה לא תיבעי לך, דודאי
חייצא; כי תיבעי לך דדעתו לחברה - מאי? כיון דדעתו לחברה כמה
דמחברה דמיא? או דילמא השתא מיהא הא תלישא?
רבה זוטרי בעי לה הכי: בעי רבי אמי: נעקרה האבן (לגמרי, והגומא נראית שם)
ועמד במקומה (ועמד בגומא ועבד) - מהו?
מאי קא מיבעיא ליה?

כי קדיש דוד רצפה (שהיה מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים, כדתנן במסכת שבועות (דף יד.
טו):), עליונה קדיש? או דילמא עד לארעית דתהומא קדיש?
ותיבעי ליה כל העזרה כולה (שנטלה רצפה שלה) !?
לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש, והכי קמיבעיא ליה:
דרך שירות בכך (מי הוי אורח ארעא ומיקרי שירות או לא)? או אין דרך שירות בכך?
תיקו .

קיבל בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר:

תנו רבנן : [ויקרא ד, כה:] ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה] באצבע - ולקח (הטילו הכתוב לאצבע בין קבלה לזריקה, דורשהו לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין, דילפינן לקמן בשמעתין 'כל מקום שנאמר אצבע - אינו אלא ימין') - מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין ; באצבע - ונתן - מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין .
אמר רבי שמעון : וכי נאמרה 'יד' בקבלה (קסלקא דעתא דאם נאמרה בה 'יד' הוה רבי שמעון מודה בה, אבל באצבע לא יליף בה ימין; לקמן בעי לה ומשנינן לה) ? אלא (בהא מודינא לך) : באצבעו ונתן : שלא תהא נתינה אלא בימין (דזריקת חטאת בעיא ימין) ; הואיל ולא נאמרה יד בקבלה, קיבל בשמאל - כשר .

ורבי שמעון (דאמר אי הוה כתיב בה 'יד' הוה יליף לה ימין, ומ'אצבע' לא יליף) - ממה נפשך ? אי אית ליה גזירה שוה (דילפינן 'יד' 'יד' דקמיצה ממצורע, דכתיב ביה על בהן ידו הימנית וויקרא יד, פסוקים יד, יז, כה, כח) אף כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין) כי לא נאמרה 'יד' בקבלה מאי הוי (הרי נאמר בה אצבעו ונילף אצבע אצבע נמי מהתם, דכתיב במצורע וטבל הכהן את אצבעו הימנית וויקרא יד, יז) ? ואי לית ליה גזירה שוה - כי נאמרה 'יד' בקבלה מאי הוי ?
אמר רב יהודה : לעולם לית ליה גזירה שוה, והכי קאמר : וכי נאמר 'יד ימין' בקבלה ? הואיל ולא נאמר 'יד ימין' בקבלה - קבל בשמאל כשר .

אמר ליה רבה : אי הכי, אפילו נתינה נמי !! ועוד : וכי לית ליה לרבי שמעון גזירה שוה ? והתניא : 'רבי שמעון אומר : כל מקום שנאמר 'יד' אינה אלא ימין ; 'אצבע' אינה אלא ימין' !!
אלא אמר רבא : לעולם אית ליה גזירה שוה, והכי קאמר : 'וכי נאמרה 'יד' בקבלה (אי הוה כתב 'יד' שהיה ראויה לאחוז בכלי ולקבל הדם הוא - איכא למידרש נמי אקבלה) ? הואיל ולא נאמרה 'יד' בקבלה, אלא 'אצבע' - ואי אפשר לקבלה באצבע (ואי אפשר לקבל דם בכלי באצבע לבדה) ! - (על כרחך משום נתינה הוא דכתיב בה, שהוא ראוי לה, ולא משום קבלה; נמצא שאף אצבע לא נאמר בו, לפיכך) קיבל בשמאל כשר .
אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא : איפשר דעביד ליה און לשפת מזרק (כמו שעושים לכדים של חרס, שקורין מאניק"ו) ומקבל ביה (בההוא און מקבל את הדם באצבע; שתוחב אצבעו לתוכה, ונושא את המזרק ומקבל) !
אלא אמר אביי :

(זבחים כד, ב)

במקרא נדרש לפניו ולאחריו קמיפלגי (רבי שמעון סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו, הילכך אצבע - אונתן דכתיב בתריה קאי, ולא אולקח דכתיב לקמיה; ורבנן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו) .
אמר אביי : הא דרבי אלעזר ברבי שמעון מפקא מדאבוה (מוצאת מכלל דברי אביו) ומפקא מדרבנן (ומכלל דברי חכמים), דתניא : רבי אלעזר ברבי שמעון אומר : כל מקום שנאמר 'אצבע' בקבלה (ולא בנתינה, כגון האי קרא דלעיל, דרבי אלעזר בן רבי שמעון דריש 'אצבע' אולקח, דהיינו לפניו, ולא אונתן) - שניה בקבלה (שקיבל בשמאל, וקאמר לך) : פסול (במקום שנכתב - שם תתנו, ולא במה שלא נכתב בו), בנתינה כשר ; וכל מקום שנאמר 'אצבע' בנתינה - שניה בנתינה פסול, בקבלה כשר ! והיכן נאמר אצבע בנתינה ? - דכתיב (בפר המילואים) : (שמות כט, יב) ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך [ואת כל הדם תשפך אל יסוד המזבח], וקסבר : מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו (דלא דריש להאי באצבעך דמילואים אולקחת) ולאחריו (ולא לאחריו) דלא דריש להאי באצבעו דחטאת יחיד אונתן [ויקרא ד, ל] ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח; והיינו פליג אדאבוה : דאבוה סבר לאחריו ולא לפניו, ואדרבנן : דאינהו סברי בין לפניו בין לאחריו) .

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן : כל מקום שנאמר 'אצבע' וכהונה (כגון 'הכהן' או 'הכהנים') - אינה אלא ימין .
קא סלקא דעתין תרתי בעינן (אצבע וכהונה), כדכתיב (האי קרא דכתיב גבי זריקת חטאת) : (ויקרא ד, לג) ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח], ויליף ממצורע, דכתיב (ויקרא יד, טז) וטבל הכהן את אצבעו הימנית [מן השמן אשר על כפו השמאלית והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה'] (וקאמר רבי יוחנן : דהכא - ימין בעי, דגמר ממצורע עשיר, דכתיב ביה אצבע וכהונה, ומפרש ביה ימנית) .
והרי קמיצה, דלא כתיב בה אלא כהונה ונתן [מנחות פ"א מ"ב] : 'קמץ בשמאל - פסול' !!
אלא אמר רבא : או אצבע או כהונה

אמר ליה אביי: הרי הולכת אברים לכבש, דכתיב בהו כהונה, דכתיב (ויקרא א, ג) [והקרב והכרעים ירחץ במים] והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבח [עלה הוא אשה ריח ניחח לה], ואמר מר: זו הולכת אברים לכבש, ותנן [תמיד פ"ד מ"ד] 'הרגל של ימין בשמאלו' (הרגל של ימין נושא ביד שמאל לכבש, משום דרגל ימין קרבה תחילה עם הראש, כדקיימא לן בפ"ב דסדר יומא (דף כה); והילכך מוליך הראש בימין, שהוא חשוב, והרגל בשמאל) ובית עורה לחוץ (כלפי העם, ומקום החתך כלפי המוליך, דהכי שפיר: שלא יראה החתך) '?! כי אמרינן 'או אצבע או כהונה' - בדבר המעכב כפרה (דומיא דהזאה של מצורע, כגון קמיצה; אבל הולכת איברים - דלא מעכבא כפרה, דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר - לא בעיא ימין), דומיא דמצורע. והרי קבלה, דכתב בהו כהונה (דכתיב והקריבו בני אהרן הכהנים [ויקרא א, ה]), ואמר מר: זו קבלת הדם (ודבר המעכב בכפרה הוא, ותנן [במשנתנו] 'קבל בשמאל - פסול, ורבי שמעון מכשיר'?) רבי שמעון - תרתי בעי.

מי בעי רבי שמעון תרתי? והתניא: רבי שמעון אומר: כל מקום שנאמר 'יד' - אינו אלא ימין; 'אצבע' - אינו אלא ימין. אצבע לא בעיא כהונה, כהונה בעיא אצבע.

ואלא 'כהן' למה לי (בקבלה? הא כתיב בני אהרן - אי לאו לאגמורי אימין אתא)? בכיהונן (בבגדי כהונה). והרי זריקה, דלא כתב בהו אלא כהונה, ותנן: 'זרק בשמאל פסול', ולא פליג רבי שמעון? אמר אביי: פליג בברייתא, דתניא: קיבל בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר; זרק בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר (אשאר כל הזבחים דלא כתב בהו 'אצבע', אלא וזרקו הכהנים, אבל בזריקת חטאת מודה רבי שמעון, כדאמר לעיל: באצבעו ונתן - שלא תהא נתינה אלא בימין). אלא הא דאמר רבא (במנחות פ"ק (דף י)): 'יד' 'יד' - לקמיצה (בפרשת מצורע עשיר כתיב על תנוך און המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית [ויקרא יד, פסוקים יד, יז], וקרא יתירא הוא, כדמפרש התם, וקאמר רבא: יד דמצורע אתי לגזירה שוה: למיגמר יד דקמיצה מינה, שתהא בימין; והיכא כתב יד בקמיצה? - וימלא כפר ממנה [ויקרא ט, יז]); 'רגל' 'רגל' - לחליצה (שתהא בימין); 'אזן' 'אזן' - לדעיפה; למה לי (יד בקמיצה)? מדרבה בר בר חנה נפקא (דהא כהונה כתיב)? חד לקומץ, וחד לקידוש קומץ (בכלי שרת שיהא בימין; שיאחז הכלי שהוא מקדש בו בידו הימנית).

(זבחים כה, א) ולרבי שמעון, דלא בעי קידוש קומץ (כדאמר ב'הקומץ רבה' (מנחות פ"ג מ"ד; דף כו): שלא בכלי שרת פסולה, ורבי שמעון מכשיר), ולמאן דאמר לרבי שמעון נמי בעי קידוש קומץ (דאיכא אמוראי דפליגי התם במילתיה דרבי שמעון, ואיכא למאן דאמר: הכל מודים בקומץ שטעון קידוש, וכי קאמר רבי שמעון 'כשרה' - בהקטרה קאמר: אם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקידשו והקטירו בידו) בשמאל אכשורי מכשיר (לקדש: דלא עדיף קידוש הקומץ מקבלת הדם, דמכשר לה רבי שמעון בשמאל) - 'יד' 'יד' דרבא למה לי? אי לקמיצה עצמה (שתהא בימין, דלרבי שמעון לא נפקא ליה מוקמץ הכהן [ויקרא ה, ב]), דהא אמרו לעיל דבעינן לרבי שמעון אצבע מדרב יהודה נפקא - מדרב יהודה בריה דרבי חייא נפקא, דאמר רב יהודה בריה דרבי חייא: 'מאי טעמא דרבי שמעון (דמכשר הקטרת קומץ שלא בכלי אם העלן למזבח בידו)? דאמר קרא (במנחה): [לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאש] קודש קדשים היא כחטאת וכאשם; (להכי איתקש מנחה לחטאת ואשם לומר לך): בא לעובדה ביד - עובדה בימין, כחטאת (שזריקת דמה בימין במתן אצבע ולא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אצבע וכהונה); בא לעובדה בכלי - עובדה בשמאל, כאשם (שזריקה בכלי, והיא כשרה בשמאל לרבי שמעון, כדאמר לעיל: זרק בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר)' (אלמא אי בעי ביד - עביד, אי בכלי - עביד, וממילא נפקא קמיצה בימין: דהא עבודת יד היא, ולא עבודת כל)! לא נצרכא אלא לקומץ מנחת חוטא (שתהא קמיצתו בימין); סלקא דעתא אמינא: הואיל ואמר רבי שמעון (בפרק קמא דמנחות (דף ו, א) 'בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה: שלא יהא חוטא נשכר; ומפני מה לא הטעינה? -) שלא יהא קרבנו מהודר, (סלקא דעתא אמינא)

כי קמץ לה בשמאל נמי תיתכשר (קמיצת שמאל תתכשר בה) - קא משמע לן (י"ד)
י"ד דרבא; כולה שמעתין במנחות) .

משנה :

נשפך הדם (מצואר בהמה) על הרצפה (שלא נתקבל בכלי) ואספו - פסול .

גמרא :

תנו רבנן (ויקרא ד,ה) ולקח הכהן המשיח מדם הפר (והביא אתו אל אהל מועד) : מדם הנפש ,
ולא מדם העור ולא מדם התמצית ; מדם הפר : דם מהפר יקבלנו (שאם נשפך מן
הצואר על הרצפה ואספו – פסול, שהרי לא נתקבל מהפר) ; דאי סלקא דעתך מדם הפר (דהאי מ"ם
דכתיבא במד' דרשינן ליה) כדכתיב (דמשמע מקצת הדם) : מדם ואפילו מקצת דם -
והאמר רב : השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר, שנאמר (ויקרא ט,ט) [ונתן
הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד] ואת כל דם הפר ישפוך [אל יסוד מזבח העלה
אשר פתח אהל מועד] ; אלא מדם הפר : דם מהפר יקבלנו, וקסבר : גורעין (אות
מתיבה זו) ומוסיפין (אותה על חבירתה) ודורשין (כרבי שמעון בסדר יומא) .
תוספות ד"ה גורעין ומוסיפין ודורשין : לא שייך למיפרך 'סכינא חריפא אפסקא קראי' אלא כשמחסר תיבה אחת, כי
ההיא ד'יש נוחליך' [ב"ב דף ק"א:] ; ואם תאמר : תיפוק לי מדממעטינן דם סכין - כל שכן שעל הרצפה? ויש לומר
דדילמא דם סכין גרע, משום דנתקבלה בפסול; אי נמי: אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין - הוה אמינא ד'מדם
הפר ולא מדם הפר ודבר אחר' אתא למעוטי שעל הרצפה, אבל דסכין - שפיר דמי .

גופא אמר רב יהודה אמר רב : השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר ,
שנאמר (ויקרא ט,ט) [ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד] ואת כל דם הפר
ישפך [אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד] .
והא בשיריים כתיב (בשפיכת שיריים כתיב ולא בקבלה) ?
אם אינו ענין לשיריים - דהא ליתיה לכוליה דם (שכבר ניתן ממנו על הקרנות)
- תניהו ענין בקבלה .

אמר רב יהודה אמר שמואל : השוחט צריך שיגביה סכין למעלה (שלא יפול
דם הסכין על המזרק) , שנאמר (ויקרא ד, פסוקים י"ח) ולקח מדם הפר - ולא מדם הפר ודבר
אחר (סכין) .
ודם סכין - במאי מקנח ליה ?
אמר אביי : בשפת מזרק (ולא לתוכו) , כדכתיב (עזרא א,י) כפורי זהב [שלשים כפורי כסף
משנים ארבע מאות ועשרה כלים אחרים אלף] ('כפורי זהב' קרי למזרקין בספר עזרא, על שם קינוח, כדאמר במסכת
חולין (דף ח:) 'אי איכא בלייתא דפריטא למכפריה' ; אי נמי: 'זבעי לכפורי ידיה בהחוא גבדא' - גבי נידון קיסר (גיטין
דף נ"ג) .

אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא : השוחט צריך שיתן

(זבחים כה, ב)

ורידין לתוך הכלי (דנהוי קבלה מהפר שפיר; והאי 'תוך' - לאו דווקא: דהא לא אפשר אלא על אורו
של תוך כלי) .

איתמר נמי : אמר רב אסי אמר רבי יוחנן : ורידין צריך שיראו אור
כלי .

בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן : היה מקבל, ונפחתו שולי מזרק
(קרקעיתו; פינ"ו בלע"ז) עד שלא הגיע דם לאויר מזרק (לבין דופני מזרק, בעוד הדם
למעלה מהן; ומיהו על כנגד אורו הן, דהא 'ורידין רואים אור כל') - מהו? אויר שאין סופו
לנוח (כגון האי: שעתידי שוליו ליפול עד שלא ינוח דם לתוכו) כמונח דמי (והוה ליה כמי
שנתקבל ונשפך, דכשר לאוספו)? או לא כמונח דמי (והוה ליה כנשפך מן הצואר לרצפה, דפסול)?
(וכשהגיע דם לאויר דופנותיו עד שלא נפחתו שוליו - לא מיבעיא ליה: דמשנכנס לתוכו הויא קבלה) .
אמר ליה : תניתוה : 'חבית שמונחת תחת הזינוק' (צנור המקלח מים מהר זקוף,
והקילוח מקלח למרחוק, ונופל לחבית; וחבית זו אינה מונחת שם לשם קידוש מי חטאת) : מים שבתוכה
ושבחוצה לה פסולין (כלומר: שלא יתן כלי לתוך אורה, ויאחזנו בידו לקבל בו הקילוח לקידוש, ואף
לא חוצה לה למעלה מאוגניה כנגד אורה: דכיון שהגיעו מים כנגד אורה - הרי הן כמונחים בתוכה, ופסק לה
חיותיהו, ואנן - מים חיים אל כלי [במדבר י"ז] בעינן לקדוש; אלמא אויר כמונח דמי! ולקמיה פריך: האי – 'אויר

שסופו לנוח' הוא); צירף פיה לזינוק (שאין אויר מפסיק בין פיה לזינוק) - מים שבתוכה (כלומר: שבאו לתוך אויר דופנותיה) פסולין, ושבתוכה לה (אף על פי שכנגד אוירה) כשירין (שעדיין לא פירשו מן הצינור, ואפילו אויר אין כאן) '.

האי - מאי? בעי מיניה 'אויר שאין סופו לנוח', וקא פשט ליה 'אויר שסופו לנוח' (אויר שסופו לנוח הוא, כגון הא דקתני רישא 'שבחוצה לה פסולין' - דילמא האי דחשיב ליה כמונח - משום דראוי היה לנוח: שהרי חבית זו שלימה, וראוי היה לנוח אי לא שבא זה וקלט, אבל נפחתו שולי מזרק - לא היה עתיד ראוי לנוח) ?

תרתין קא בעי מיניה (ופשט ליה חדא מינייהו): אם תימצי לומר 'אויר שאין סופו לנוח' - לאו כמונח דמי', אויר שסופו לנוח מאי? רב יוסף מתני הכי;

רב כהנא מתני: חבית בעא מיניה (לא הוה שמיעא ליה הא מתניתין, ובעא מיניה: חבית שמונחת תחת הזינוק מים שבחוצה לה כנגד אוירה - מהו לקלוט אותן למי חטאת?), ופשט ליה (מהא מתני') חבית (דפסולין).

רבה מתני: חבית בעא מיניה, ופשט ליה מזרק (צא ולמד מקבלת דם): אי אתה מודה במזרק, שאי אפשר לו בלא זינוק (כששוחט על אויר הכלי - אין הדם שותת במקומו, אלא מקלח לרוחב הכלי עד להלן; ואי אויר שסופו לנוח לאו כמונח דמי - נמצא כשהוא יורד לכלי - מן האויר הוא בא, ולא מן הפר, והתורה אמרה [בדרשה לעיל, מהילים מדם הפר]: 'דם מהפר יקבלנו'; וגבי חבית נמי: אויר שסופו לנוח הוא, וכמונח דמי, ופסולין).

תנן התם [פרה פ"ו מ"ד]: 'קילוח היורד מהר מעוקם, שמשפע ועולה, ואין הקילוח יורד לחבית' נתן ידו (ונתן ידו למעלה מראש הצנור לעשות כעין מרזב כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קידוש) או רגלו או עלי ירקות (הראויין לאכילה ומקבלין טומאה) כדי שיעברו מים לחבית - פסולין (המים, כדיליף לקמיה); עלי קנים ועלי אגוזים - כשירה; זה הכלל: דבר המקבל טומאה - פסולין, דבר שאינו מקבל טומאה - כשירין' מנא הני מילי?

דאמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בר אבא: אמר קרא: (ויקרא י"א, לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור [ונגע בנבלתם יטמא]: הוייתן על ידי טהרה תהא (הוייתן של מים המטהרים - על ידי טהרה תהא: כשאתה מהווה אותם להיות מקוה או קדוש - הוי מהווה אותם על ידי דבר שאין מקבל טומאה).

אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן: זאת אומרת (מדקתני אתן ידו כו' פסל): אויר כלי ככלי דמי (דהא אין המים שותתין מידו לכלי בשתינתה, אלא בהעברה: כשיוצאין מידו מקלחין להם על פני רחב פי החבית - ואפילו הכי פסול; אלמא משיצאו מידו לקלח על פני אויר - הוה ליה כאילו שותתו מידו לכלי, שהרי ידו על כנגד שפת הכלי מונחת, ומשיצאו מידו מקלחים - באו כנגד אוירו; דאי לאו ככלי דמי - אמאי פסול? הלא מן האויר באין לו, והוה ליה כנותן ידו בצינור משוך מן הקילוח עשר אמות) !

אמר ליה רבי זירא לרבי חייא בר אבא: ודילמא בשותת (מידו לכלי, ולא באו מן האויר) ? אמר ליה: תרדא (שוטה בהול) ! 'כדי שיעברו מים לחבית' תנן (והעברה - בקילוח משמע).

ואמר רבי חייא בר אבא: אמר רבי יוחנן: מעדותו של רבי צדוק נישנית משנה זו, דתנן [עדות פ"ז מ"ד]: 'העיד רבי צדוק על הזוחלין שקילחן בעלי אגוזין שהן כשירין; זה היה מעשה באוהלייא, ובא מעשה לפני חכמים בלשכת הגזית, והכשירו'.

אמר רבי זירא אמר רבי: הצורם (אקרני"ר; דהוי מום דתנן (בבכורות דף לו.) 'נפגמה אזנו' - גבי מום) און הפר, ואחר כך קיבל דמו (דהוה ביה מום בין שחיטה לקבלה) - פסול, שנאמר ולקח מדם הפר* - פר שהיה כבר (צריך שיהא שלם בשעת קבלה כבשעת שחיטה).

* [א"ל ויקרא ד, ה; ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אותו אל אהל מועד: א"ל ויקרא טז, יד; ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו: א"ל ויקרא טז, יח; ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב]

אשכחן קדשי קדשים (דהאי - בפר כתיב), קדשים קלים מנלן ?

אמר רבא: תניא: (שמות יב, ה) שה תמים זכר בן שנה [יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו] שיהא תמים ובן שנה בשעת שחיטה (דכתיב (שמות יב, ד) תכוסו על השה דהיינו שחיטה; וסמיך ליה שה

תמים וגו') ; בקבלה בהולכה בזריקה מניין? תלמוד לומר: יהיה: כל הוייתיו לא יהיו אלא תם ובן שנה.

איתיביה אביי [תוספתא זבחים פ"ד מ"ב; תוספתא פסחים פ"ו מ"ג]: 'רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן (בשעת זריקה) כזית בשר או כזית חלב - זורק את הדם' (אבל אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד - לא יזרוק; רבי יהושע לטעמיה, דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם [דברים יב, כז]: אם אין בשר - אין דם; [לקמן קד. פסחים עז.]; ספרי ראה פסקא כו') מיהא זורק; ואין לך בעל מום גדול מזה; קשיא לרבא, דאמר 'בעינן תם בשעת זריקה'; אבל לרבי זירא לא קשיא: דהא לא בעי תם אלא בשחיטה וקבלה) ? !

תרגומא אבן שנה (אביי אמר ליה לרבא: תרגמה אבן שנה למתניתין, דמשמע דבעי 'כל הוייתיו כשעת שחיטה' - אבן שנה קאי, דסליק מיניה: בן שנה יהיה - כל הוייתו יהיה בן שנה, אבל אם נכנס בשנה שניה בין שחיטה לזריקה - פסול, דשעות פוסלות בקדשים, כדפירש ואזיל; אבל תם - לא תילף מיניה, דהאי יהיה - לאו אתמים קאי; וקבלה בקדשים קלים בתמימות: הואיל וגלי בקדשי קדשים - גלי) .

ומי איכא מידי דבשעת שחיטה בן שנה בשעת הולכה וזריקה בן שנים? אמר רבא: זאת אומרת: שעות פוסלות בקדשים (דשנה האמורה בקדשים, קיימא לן בפרק 'יוצא דופן' במסכת נדה (דף מז): דאין מונין לה מתשרי כשאר ראשי שנים, אלא מיום שנולד, מעת לעת לשנה הבאה, וילפינן לה מקרא: דכתיב בהו בן שנתו - שנתו שלו, ולא שנה של מנין עולם; ואשמעינן הכא דלא תימא מיום ליום הוא דבעינן ולא משעה לשעה, אלא אף משעה לשעה: שאם נולד בניסן ב"ד ובט' שעות ושחטו לשנה הבאה ב"ד בניסן בט' שעות - אסור לזרוק דמו בעשירית, שכבר עברה שנתו) .

אמר רבי אמי אמר רבי אלעזר: היא בפנים (בעזרה) ורגליה בחוץ; חתך (רגליה) ואחר כך שחט - כשירה (שלא נתערב דם פסול יוצא עם דם שבמזרק שנתקבל בו הדם) (ולקמיה פריך: הא שויה בעלת מום?) ;

(זבחים כו, א)

שחט ואחר כך חתך - פסולה (שממשנשחטה - נפסל דם הרגלים ביוצא, וכל דמי בהמה יונקים זה מזה, ועלה יוצא דרך בית שחיטה, ונתערב בדם המזרק - ופסול) .

'חתך ואח"כ שחט - כשרה' ? בעל מום קא מקריב ? !

אלא אימא 'חתך ואח"כ קיבל (שחתכו בין שחיטה לקבלה) - כשרה' ;

קיבל ואח"כ חתך - פסולה ;

חתך ואח"כ קיבל - כשרה .

והא אמר רבי זירא: 'הצורם און בבכור ואח"כ קיבל דמו - פסול', שנאמר [ויקרא טז, יד] ולקח מדם הפר [וזהו באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו] - פר שהיה כבר' (אלמא המום פוסל בקבלה) ? (ומשני): אמר רב חסדא אמר אבימי: חותך באבר עד שמגיע לעצם (דלאו מום הוא; והדם מעוכב ע"י חתיכה מלעלות וליכנס לפנים) .

'קיבל ואח"כ חתך - פסולה' (מילתיה דרבי אלעזר הדר ונקיט, כמו 'אמר מר') : שמעת מינה דם המובלע באברים - דם הוא (וכרת נמי לחייב: דאי לא הוי דם - אהיכא חייל פסול יוצא? אמאי בעלמא?) ? !

דלמא משום שמנונית (דחזיא לאכילה, וחשיבי כבשר לאיפסולי ביוצא, כדכתיב (שמות כב, ו) ובשר בשדה טריפה ומיבלע בדם הרגל, ונפקא דרך בית שחיטה, ופסלה לה לדם שבמזרק) .

שמעת מינה בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דם פסול (ואף על פי שסופו לצאת אחר זריקה ולהיות נאכל בכל העיר - השתא מיהא לא מטא זמניה, ותיהוי הך דרב אמי אמר רבי אלעזר דלא כדברי יוחנן, דמכשר ליה לקמן בפרק 'כל התדיר' (דף טז) ? !

דלמא (כי אמרה רבי אמי אמר רבי אלעזר) בקדשי קדשים (אמר דמיפסל לפני זריקה ביוצא, לדברי הכל: שאין סופו לצאת) .

תנו רבנן: 'קדשי קדשים שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון (לקמן ילפינן לה ב'איזהו מקומן' (דף מט): דסמך קבלה לשחיטה) :

עמד בדרום (בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה) והושיט ידו לצפון ושחט -

שחיטתו כשרה (לקמן ילפינן לה: אותו בצפון, ואין השוחט בצפון) ;

(אבל המקבל צריך להיות בצפון, הלכך) קיבל - קבלתו פסולה ;

הכניס ראשו ורובו (בצפון, וקיבל) - כאילו נכנס כולו (כדקיימא לן בכל התורה רובו ככולו) ;

פרכסה (לאחר שחיטה) **ויצתה לדרום וחזרה – כשרה** (דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות; והאי 'וחזרה' - לאו דוקא, אלא אידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחז' 'וחזרה', לאשמועינן רבותא: דאף על גב דחזרה – פסולה, תנא רישא נמי 'וחזרה').

קדשים קלים שחיתתן בפנים (דכתיב (ויקרא ג.) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד - דהיינו תוך העזרה), **וקיבול דמן בכלי שרת בפנים** (קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים יח); אלמא כל שירות - לפני ה' הוא):

עמד בחוץ והכניס ידו לפנים ושחט - שחיתו כשרה (לקמן בפרק 'כל הפסולין' (דף לב:) 'ילפינן לה בן הבקר לפני ה' [ויקרא א,ה] - ולא השוחט לפני ה');

קיבל - קבלתו פסולה (כדפרישית);

הכניס ראשו ורובו - כאילו לא נכנס (כדילפינן לקמן בשמעתין: בבואם אל אהל מועד [שמות ל,כ] - עד שיבא כולו; וגבי עזרה דכתיב (דברים יח) יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו: דכיון דגליי בחדא - גליי בכולהו; והכי אמר בשמעתין);

פרכסה (לאחר שחיטה) **ויצתה לחוץ וחזרה – פסולה** (דאיפסלא ביוצא, כדגמרינן פסול יוצא בפסחים, ב'כיצד צולין' (דף פב.) מהן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י,יח) ומבשר בשדה טריפה (שמות כב,ל).);

שמע מינה: בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים – פסולים.

דילמא (הא דקתני 'פסולה') - **באליה ויותרת הכבד ושתי כליות** (דאימורין נינהו, ואימורי קדשים קלים - קדשי קדשים הן).

בעא מיניה אבוא דשמואל משמואל: היא בפנים ורגליה בחוץ - מהו (לשוחטה לכתחילה)?

אמר ליה: כתיב (ויקרא יז,ה) [למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה] **והביאום לה'** [אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים לה' אותם] - **עד שתהא כולה לפניו.**

תלה (הבהמה באויר העזרה) **ושחט - מהו?**

אמר ליה: כשרה.

אמר ליה: אישתבשת: בעינן שחיטה על ירך [ויקרא א,יג: ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב] (על ירך משמע אצלו) **וליא.**

נתלה (השוחט באויר העזרה) **ושחט - מהו?**

אמר ליה: פסולה (מיניה קגמר לה: דשמע דקאמר ליה **זלה ושחט פסול'** - וסבר הוא הדין לנתלה).

אמר ליה: אישתבשת: שחיטה על ירך, ולא שוחט על ירך.

נתלה וקבל - מהו?

אמר ליה: כשרה (כדאמר ליה לנתלה ושחט).

אמר ליה: אישתבשת: אין דרך שירות בכך.

תלה (הבהמה) **וקיבל (הדם) - מהו?**

אמר ליה: פסולה (מיניה גמר: כדאמר ליה בתלה ושחט ובנתלה וקבל, וסבר הוא הדין לתלה וקיבל).

אמר ליה: אישתבשת! שחיטה על ירך, ולא קבלה על ירך.

אמר אביי: בקדשי קדשים (דכתיב בהו על ירך) - **כולן פסולות בר מנתלה ושחט** (דבשוחט לא כתיב ירך אלא בנשחט, כדכתיב אותו על ירך; אבל תלה וקבל – פסולה: דאויר צפון - לאו כצפון דמי, ובעינן קבלה בצפון, כדגמרינן ב'איזהו מקומן' (לקמן מס.); ואף על גב דלא כתיב ירך בקבלה, צפון מיהא כתיב בה); **בקדשים קלים** (דלא כתיב בהו על ירך ולא כתיב בהו צפון) - **כולן כשרות בר מן נתלה וקיבל** (דאין דרך שירות בכך).

אמר רבא: מאי שנא 'תלה וקיבל בקדשים קלים' - דכשרה, דאויר פנים כפנים דמי (דהא על כרחן פנים מיהא כתיב בהו, ומודיט דאויר פנים כפנים)? (אם כן -) **בקדשי קדשים נמי** (אמאי פלגת אדאבוא דשמואל בתלה וקבל? לימא): **אוייר צפון כצפון דמי?**

אלא אמר רבא (כולה כאבוא דשמואל קאמר לה, אלא דאבוא דשמואל לא איירי בקדשים קלים): **בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים - כשרות, בר מן תלה ושחט בקדשי קדשים** (דבעינן על ירך, אבל בקדשים קלים - דלא כתיב על ירך – כשרה; תלה וקבל כשר בכולן דדרך שירות בכך, ואויר צפון כצפון דמי, ובקבלה לא כתיב על ירך), **נתלה וקיבל בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים** (נמי פסול, דקבלה - שירות היא, ואין דרך שירות בכך; אבל נתלה ושחט – כשרה, דשחיטה - לאו שירות היא, ועל ירך נמי לאו בשוחט כתיב, אלא בבהמה).

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: הוא בפנים וציציתו בחוץ (ציצית ראשו דהיינו שערו) - מהו?

אמר ליה: לאו אמרת (ויקרא יז,ה) [למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה] והביאום לה' [אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים לה' אותם] - עד שתבא כולה לפנים? הכא נמי (שמות כח,מג) [והיו על אהרן ועל בניו] בבואם אל אהל מועד [או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו] - עד שיבא כולו לאהל מועד.

משנה:

נתנו (מתן דמו) על גבי הכבש (שאינו מקום מתן דמים), (או במזבח) שלא כנגד היסוד (וילפינו לקמן דעולה טעונה מתן דמים כנגד היסוד, שהיא יסוד המזבח למטה ממתן דמה - למעוטי קרן מזרחית דרומית דלא הוה לה יסוד, כדאמרינן ב'איזהו מקומן' (לקמן דף נג:); נתן את הניתנין למטה (מחוץ הטיקרא) למעלה, ואת הניתנין למעלה למטה, ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים - פסול, ואין בו כרת (אין באכילתו כרת; ובגמרא מפרש למאי איצטריך למתנייה).

(זבחים כו,ב)

גמרא:

אמר שמואל: 'פסול' (דקתני מתניתין) - בשר (אבשר קאי), אבל בעלים נתכפרו; מאי טעמא? דאמר קרא (ויקרא יז,יא) [כי נפש הבשר בדם הוא] ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר [על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר]: כיון שהגיע דם למזבח - נתכפרו בעלים.

אי הכי בשר נמי?

אמר קרא: 'לכפר' - לכפרה נתתיו (הקשיתי כל מקומות המזבח שוין), ולא לדבר אחר (שתהא זריקה חשובה להתיר בה בשר: דזריקה הוא דשריא לה, דכתיב ודם זבחך ישפך והדר והבשר תאכל (דברים יב,כז)).

אלמא קסבר: שלא במקומו - כמקומו דמי ('על המזבח': כל המזבח שוה לענין כפרה).

תנן באידך פירקין [פ"ג מ"ב]: 'נתנו על הכבש שלא כנגד היסוד, נתן את הניתנין למטה למעלה, ואת הניתנין למעלה למטה, ואת הניתנין בפנים בחוץ, ואת הניתנין בחוץ בפנים: אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל' (יחזור כהן הכשר לקבלה, ויקבל כדי מתן מן הבהמה, ויחזור ויתן במקומו; וקסלקא דעתא השתא דעד השתא בכהן כשר נמי איירי, והאי 'הכשר' דקתני - כדי נסבה) 'ואי סלקא דעתא שלא במקומו כמקומו - למה לי 'יחזור הכשר ויקבל' (הלא נתכפרו)? וכי תימא להתיר בשר באכילה (דזריקה הוא דשריא לה) - מי איכא זריקה דלא מכפרת (כגון הך בתרייתא, דלאו לכפרה אתיא - דהא איכפר בקמייתא) ושריא בשר באכילה [##דכתיב (דברים יב,כז): ... ודם זבחך ישפך על מזבח ה' אלקיך ורק אחר כך והבשר תאכל]? אי דיהביה (שלא במקומו כהן) כשר (הכי נמי דלא בעי יחזור ויקבל) - הכי נמי; הכא במאי עסקינן? - דיהביה פסול (דהא דקתני נתנו על גבי הכבש - ארישא קאי, דקתני: כל הפסולים ששחטו כו' וכולן שקיבלו את הדם כו', ועלה קאי נתנו על גבי הכבש כו' [נפ"ג מ"ב]).

וליהוי 'דחוי' (כיון דאמרינן 'שלא במקומו כמקומו דמי' ובלבד שיהא במזבח, כי יהביה פסול - הויה לה זריקה פסולה: כאילו נתנו פסול במקומו, וניהוי כל הדם דחוי, ולא תיהוי ליה תו תקנתא), דתנן (בההיא): 'וכלן שקיבלו (את הדם) חוץ לזמנו וחוץ למקומו (ואפסולין קאי שקבלו את הדם במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו או חוץ למקומו), אם יש דם הנפש (עוד בצואר בהמה) - יחזור הכשר ויקבל' (מן הדם, ויתן שלא במחשבה, וכשר: דמחשבה דחשיב עלה קמא - לא נפסל: דכיון דאינו ראוי לעבודה - אין מחשבתו מחשבה); קיבלו - אין (הוא דאית ליה תקנתא), זרקו - לא; מאי טעמא? לאו משום דהוי דחוי (דזריקה פסולה משויא ליה דחוי, משום דגמר כפרתו)?

לא, משום דפסיל במחשבה (הא דדייקין זרקו לא - משום דמיפסיל במחשבה: דהא בעושה מחשבה קיימינא, ודכוותה דייקין זרקו לא).

אי הכי (דמחשבת פסולין פסלה) - קבלה (מקבלה שקיבל במחשבה) נמי (ליפסיל)? ועוד: מי פסלה מחשבה (מחשבת כהן פסול)? והאמר רבא: 'אין מחשבה מועלת אלא במי שראוי לעבודה (כהן כשר), ובדבר הראוי לעבודה (מנחת חטים, לאפוקי מנחת העומר שהיא של שעורים, דלא חייל עלה פגול ליענש כרת באכילתה) ובמקום הראוי לעבודה (לאפוקי נפגם המזבח; הכי מפורש במנחות (דף טז:))' ?

לא תימא 'זרקו לא' (דודאי איכא תקנתא, ואפילו זרקו פסול במחשבה), אלא אימא 'שחטו לא' (שאם שחטו פסול במחשבה - תו ליכא תקנתא: דכיון דכל הפסולין כשירין לשחוט - פוסלין מחשבתן);

מאי קא משמע לן? דפסלה מחשבה? תנינא (בההיא משנה גופה [פ"ג מ"א]): ' (כל הפסולין ששחטו שחטתן כשרה) לפיכך הן פוסלין במחשבה'!!
הא (הא דקתני זכולן שקיבלו את הדם כו') קא משמע לן: דמקבלה ואילך לא פסלה מחשבה (אף על גב דבשחיטה תנן 'פוסלין במחשבה' אבל בקבלה ומקבלה ואילך - לא פסלי, ולא למידק מיניה 'זרקו לא', דהוא הדין לזרקו, אלא קמייטא דכולהו נקט: דכיון דפסול אינו ראוי לה - לא פסלה מחשבתו); מאי טעמא? כדרכא (דאמר: 'אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה').
מיתיבי: חישב (כהן כשר) ליתן את הניתנין למעלה למטה למטה למעלה (ששחט או קיבל או הוליד על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו) לאלתר (אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו היום) - כשר (ואי נמי זריקה - פסולה היא, ונמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול - כשר הוא בזריקה הוגנת במקומו, כדאמרין במשנה 'כל הפסולין' [פ"ג סוף מ"ו] [לקמן לו]: 'אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ופסח וחטאת שלא לשמן'); <למחר פסול>; חזר וחישב (בעבודה שניה)

(זבחים כז, א)

(על מנת לאוכלו) חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת (על אכילתו); חוץ לזמנו - פיגול, וחייבין עליו כרת (שהרי קרבו מתיריו, דהכי תנן במתניתין [פ"ב מ"ג]; לקמן כט): חוץ למקומו פסול, חוץ לזמנו פיגול ובלבד שיקרב המתיר כמצותו; שהרי קרבו מתיריו, מהן פיגול ומהן בשתיקה, ואין [ובלבד שאין] כאן פסול מחשבה אחרת להוציא מיד פיגול); (אבל אם אותה מחשבה שחישב בעבודה ראשונה: ליתן את הניתנין למטה למעלה, חישב לזרוק אותה זריקה) למחר - פסול (כדמוקמינן לקמן, מידי דהוה אמוחשבת הינוח: שהרי שחט על מנת להניח דמו למחר - פסול; ורבי יהודה היא דפסיל ליה [פ"ג, לקמן לה]); חזר וחישב (בעבודה שניה), בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת (דהא איפסיל ליה במחשבה קמייטא, ותו לא חייל עליה פיגול, דלא קרבו כל מתיריו) ואי שלא במקומו (דמזבח) כמקומו דמי, האי 'פסול' (בתמיה: אמאי קרי ליה 'פסול' להאי דחישב ליתן שלא במקומו למחר)? פיגול הוא (שהרי חישב בשחיטה על מנת לזרוק דמו למחר, דהיא אכילת מזבח)!? (אלא: לאן כמקומו דמי, ולא חשיבא 'אכילה')!
אמר מר זוטרא: זריקה דשריא בשר באכילה (כגון: במקום מתן הדם) - מייטא לידי פיגול (בין שחישב בה על מנת להקטיר אימורים למחר, בין שחישב בשחיטה לזרוק למחר), זריקה דלא שריא בשר באכילה (אי הוה עביד לה בזמנה, כגון: זריקה שלא במקומו, בין שחישב בה על מנת להקטיר אימורים למחר, בין שחישב בשחיטה למיעבד הך זריקה למחר) - לא מייטא לידי פיגול.

אמר ליה רב אשי למר זוטרא: מנא לך הא?

אמר ליה: דכתיב (ויקרא יח) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו [ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו] פגול יהיה [והנפש האכלת ממנו עונה תשא] - מי שפיגולו גרם לו (שלא יאכל - הוא דקאי בעונה תשא), יצא זה שאין פיגולו גרם לו אלא איסור דבר אחר גרם לו (יצא בשר שנזרק הדם שלא במקומו: דאיסור זריקה שלא במקומו גרם לו שלא יאכל, הלכך אין חייבין על פיגולו כרת; ונפקא לן מהכא דאי חישב בזריקה שלא במקומו על מנת לאכול או להקטיר למחר - לא הויא מחשבת זריקה לענין פיגול, ומינה: כי חישב בשחיטה על מנת לעשות זריקה זו חוץ לזמנו - לא הויא מחשבה בזריקה המפגלת)!

אי הכי (דלא הויא זריקה לענין מחשבה) - איפסולי נמי לא ליפסול??

אמר רב נחמן בר יצחק: מידי דהוה אמוחשבת הינוח (דהא חשיב מיהא להניחו למחר), ואל יבא דרבי יהודה (לקמן בפרק 'כל הפסולין' [פ"ג מ"ו, דף לה]: תנן: 'להניח מדמו למחר... כשר, ורבי יהודה פוסל').

ריש לקיש (אמנותין קאי) אמר: לעולם - פסול ממש (ופליג אדשמואל: דלא תני תנא 'פסול' אבשר לחודיה אי לא פריש בהדיא, ומתניתין - פסול לגמרי קאמר: שאף בעלים לא נתכפרו), ושללא במקומו (כשמואל סבירא ליה): כמקומו דמי (לענין כפרה, ולא להתיר באכילה, כדדריש ליה שמואל לקרא דלעיל ואני נתתי לכם (ויקרא י"א, וי''), ולא קשיא (אמנותין): כאן שנתן בשתיקה, כאן שנתן באמירה (דרשא דקרא דמשמע בעלים נתכפרו כשנתן בשלא במקומו - בשתיקה; ומתניתין דקתני 'פסול' בנתן במחשבת לאכול בשר חוץ לזמנו; ואשמעינן דפסול ואין בו כרת: דמחשבת זריקה זו - מחשבה הוא לפסול, דכמקומו דמי, ולא לפגול: דזריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייטא לידי פיגול).

(כל הנך תיובתא דאותבין לשמואל - מותבין נמי לריש לקיש, דהא כוותיה סבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי): תנן: 'חישב ליתן את הניתנין למטה למעלה למטה - עד מידי דהוה אמחשבת הינוח, ואליבא דרבי יהודה כו'.

רבי יוחנן אמר: אידי (מתניתין דקתני פסול וליכא תקנתא) ואידי (ומתניתין דכל הפסולים דתני תקנתא) - שנתן בשתיקה, ושלא במקומו לאו כמקומו דמי, והא [שיחזור ויתן] דאיכא דם הנפש, הא [שפסול לגמרי] דליכא דם הנפש.

תנן: 'פסול ואין בו כרת': בשלמא לריש לקיש, היינו דקתני 'פסול ואין בו כרת' (דאוקי מתניתין כשנתן במחשבה, איצטרך למיתני אין בו כרת לאשמועינן דאף על גב דחשיב בהך זריקה חוץ לזמנו - אינו פיגול, וכדאמרן: דלא שריא בשר באכילה - לא מיתני לידי פיגול); אלא לרבי יוחנן (דמוקי בשתיקה, והאי 'פסול' משום דלא במקומו הוא) - מאי 'אין בו כרת' (פשיטא דאין בו כרת)? קשיא.

ולשמואל מאי 'אין בו כרת' (דאיהו נמי מוקי לה בשתיקה)? הכי קאמר: אם נתן במחשבה (דחוץ לזמנו) - פסול ואין בו כרת (ואיצטרך לאשמועינן: אף על גב דלענין כפרה כמקומו דמי - מחשבת פיגול לא חיילא, הואיל ולא שריא בשר באכילה). (אבל לרבי יוחנן לא מצי לשנויי הכי: דכיון דאשמועינן תנא דידן 'פסול', ומשום דשלא במקומו לאו כמקומו דמי - פשיטא דאם נתן במחשבה לא הויא מחשבה, דהוי כאילו נתנו על הרצפה: דלא קרבו כל מתיריו).

ורבי יוחנן, אי שלא במקומו לאו כמקומו דמי (כיון דלאו זריקה הוא כלל), ליהוי כי נשפך מן הכלי על הרצפה ויאספנו (ואפילו ליכא דם הנפש אחרינא - אמאי פסול? יאסוף את זה מן המזבח, ויחזור ויתננו במקומו! בשלמא לשמואל ולריש לקיש: כיון דזריקה היא לכפרה - אידיחי ליה מלאספו, שהרי כיפר, אלא לרבי יוחנן - יאספנו)! סבר לה (תנא דמתניתין) כמאן דאמר (כיון דהגיע למזבח) 'לא יאספנו' (ואף על גב דשלא כהילכתו הוא - קלטיה מזבח לאפוקי מתורת כפרה אחריתי), דאמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הכל מודים בניתנין למעלה שנתנן למעלה למטה שנתנן למטה שלא כמצותן (כגון במחשבה או בשמאל) - לא יאספנו (לחזור וליתנו כמצותו: דכיון דניתן במקומו - אזדא ליה תורת זריקה מיניה); לא נחלקו (הנך תנאי) אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה, למטה שנתנן למעלה, (דבעינן למימר) שרבי יוסי אומר לא יאספנו (ואף על גב דלאו כמקומו דמי) ורבי שמעון אומר יאספנו,

(זבחים כז, ב)

(ועל כרחק ליכא למימר דטעמא דרבי יוסי משום דסבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי: דאם כן, אדמיפלגי באסיפה - ליפלגי בכפרה, ונימא רבי יוסי 'כיפר' ורבי שמעון 'לא כיפר'! אלא לרבי יוסי נמי לאו כמקומו דמי, ואפילו הכי לא יאספנו) ומשנתינו כדברי האומר לא יאספנו (ומשום הכי תנא 'פסול' במתניתין).

ורב חסדא אמר אבימי: הכל (רבי יוסי ורבי שמעון) מודין בניתנין למטה שנתנן למעלה שלא יאספנו (דהואיל וניתן במזבח הראוי לו - לא הוי כנשפך על הרצפה: דקלטיה מזבח לאפוקי מכלל זריקה במקום אחר), וכל שכן בניתנין למעלה שנתנן למטה (דקרובה היא למתנה גמורה), הואיל ודמים העליונים - למטה הן באין (שהרי דמים העליונים למטה הן שותתין ויורדין, הלכך האי דם - סופו לירד למטה היה ראוי, וכי יהביה למטה - קלטיה מזבח מלאוספו ולחזור וליתנו למעלה); לא נחלקו אלא בניתנין לפני שנתנן בחוץ, בחוץ שנתנן לפני שנתנן, שרבי יוסי אומר יאספנו (דכיון דלמזבח זה לא היה ראוי - לא קלטיה כלל), ורבי שמעון אומר לא יאספנו (שהרי לשם מזבח היה ראוי, והרי בא לשום מזבח).

אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא (דאיתיה לדרבי יוחנן, דאמר דאיכא דאית ליה 'לא יאספנו' ואף על גב דשלא במקומו לאו כמקומו דמי לענין כפרה - לענין אסיפה מיהו קלטיה מזבח): [ספרא צו פרשה א משנה ז] 'רבי יהודה אומר: זאת היא העולה [ויקרא ו, ב] צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בן [זאת היא מיעוטא: זאת ולא אחרת; היא הוי מיעוטא; ה"א דהעולה הוי מיעוטא, כלומר: העולה המיוחדת, ולא כולן] - הרי אלו שלשה מיעוטיין (לפי שבא המקרא הזה ללמדנו על הפסולין למזבח שעלו דלא ירדו, דילפינן מעולה על מוקדה על המזבח כל הלילה [ויקרא ו, ב] משעלה על מוקדה - תהא שם כל הלילה; לפיכך

מיעט לך בו שלשה מעוטין, למעט בו שלשה פסולין): **פרט לנשחטה כלילה, ושנשפך דמה, ושיצא דמה חוץ לקלעים: אם עלתה - תרד** (אבל שאר פסולין - אם עלו לא ירדו; ולקמן בפרק 'המזבח מקדש' (דף טז:) מפרש טעמא דרבי יהודה דמרבי שאר פסולין ומפיק הנך); **רבי שמעון אומר: 'העולה': אין לי אלא עולה כשרה** (תהא על מוקדה כל הלילה עד הבקר), **מניין לרבות שנשחטה כלילה, ושנשפך דמה, ושיצא דמה חוץ לקלעים, והלן** (שלא בשדה חוץ למזבח), **והיוצא** (שיצא בשדה), **והטמא, ושנשחט** (על מנת להקטיר) **חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ושקיבלו פסולין, וזרקו את דמה, והניתנין למעלה שנתנן למטה, והניתנין למטה שנתנן למעלה, והניתנין בפנים שנתנן בחוץ, והניתנין בחוץ שנתנן בפנים, והפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן - מניין** (שכיון שעלו לא ירדו)? - **תלמוד לומר: תורת העולה - [ריבה:] תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו; יכול שאני מרבה אף הרובע והנרבע** (על פי עד אחד, שמותר להדיח ואסור לגבוה, ונפקי לן מקראי במסכת תמורה בפרק 'כל האסורין' (דף כח:)) **והמוקצה** (מוקצה שהקצהו לתקרובת עבודת כוכבים) **והנעבד** (שהשתחוה לבהמה) **והאתנן, והמחיר, והכלאים והטריפה, ויוצא דופן** (שור או כשב נויקרא כב, כז) - **פרט לכלאים; כי יולד - פרט ליוצא דופן** (חולין דף לח:)) - **תלמוד לומר: זאת.**

ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה הכתוב ומיעט (ולא פירש לך הכתוב מה ריבה ומה מיעט)? **אמרת** (ומעצמך): **מרבה אני את אלו שהיה פסולין בקודש** (משבאו לעזרה נפסלו), **ומוציא אני את אלו שלא היה פסולין בקודש.** קתני מיהא 'הניתנין למטה שנתנן למעלה ולמעלה שנתנן למטה' ולא פליג רבי יהודה (לשוויניהו כנשפך על הרצפה, ונימא ירדו, כדאמר רבי יהודה - פרט לנשפך דמה, ואלמא לאו כנשפך דמה קחשיב ליה) **מאי טעמא? לאו משום דקלטיה מזבח** (לקדושי), **ושמע מינה** (לענין אסיפה): **לא יאספנו** (והא ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו כמקומו דמי, ומשום דכיפרה הוא, דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני ליה; ומדדבי שמעון היינו טעמא דלא מייתי ליה: דאיכא למימר טעמא דרבי שמעון משום דתורת העולה ריבה ואפילו נשפך דמה נמי קאמר דלא ירדו)!

אמר רבי אלעזר: מזבח הפנימי מקדש פסולין (שאם עלו לא ירדו ואף על גב דלא כתיב קרא אלא בחיצון). **מאי קא משמע לן? תנינא: 'הניתנין בפנים כו'** (גירסת רש"י: הניתנין בחוץ שנתנן בפנים לא ירדו אבריהם ממזבח) ' (ולא פליג רבי יהודה; מאי - לאו דקלטיה פנימי לדם זה שניתנו עליו, ואף על פי שנפסל בכניסתו להיכל משום וכל חטאת אשר יובא מדמה (ויקרא ו, כג) הוה ליה כנשפך דמה)? **אי מהתם - הוה אמינא הני מילי דם** (שפסול - הוא דמקדש), **דחזי ליה** (הואיל וחזי ליה דם בעלמא, כגון: דמים הפנימיים), **אבל קומץ - דלא חזי ליה** (דכתיב (שמות ל, ט) לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה), **אימא לא** (אימא אם עלה עליו - ירד) **קא משמע לן.**

מיתיבי: 'קטרת זרה (קטרת נדבה; שלא התיר הכתוב אלא קטרת של ציבור, שחרית וערבית) **שעלה לגבי מזבח** (קסלקא דעתך דמזבח הקטרת קאי) - **תרד, שאין לך מקדש פסולין אלא מזבח החיצון בראוי לו** (לאפוקי קמצים, שלא קידשו בכלי; הכי מפרש לקמן בפרק 'המזבח' (דף גז:)) ' **חיצון - אין, פנימי לא!** **תריץ הכי: קטרת זרה שעלתה למזבח החיצון** - **תרד, שאין מזבח החיצון מקדש פסולין אלא הראוי לו, והפנימי - בין ראוי לו בין שאין ראוי לו; מאי טעמא? האי** [מזבח חיצון] **- רצפה** (בבבין אבנים, שלא נמשח; לפיכך אין קדושתו בזה חמורה כזה שהוא כלי שרת המיטלטל), **והאי** [מזבח פנימי, מזבח הקטורת] **- כלי שרת** (ונמשח עם המשכן).

משנה:

השוחט את הזבח (שלמים או שאר הנאכלין) **לזרוק דמו בחוץ - או מקצת דמו בחוץ; להקטיר אימוריו בחוץ - או מקצת אימוריו בחוץ; לאכול בשרו בחוץ - או כזית מבשרו בחוץ, או לאכול כזית מעור האליה בחוץ - פסול, ואין בו כרת** (והאוכלו, ואפילו בחוץ - אין ענוש כרת); **לזרוק דמו למחר, מקצת דמו למחר, להקטיר אימוריו למחר - או מקצת אימוריו למחר, לאכול בשרו למחר - או כזית מבשרו למחר** (ליכא

לאוקומה בשלמים, אלא בתודה וחטאת ואשם, דאילו בשלמים - מחר זמנו הוא; אבל לזרוק דמו או להקטיר אימוריו אפילו בשלמים - הוי למחר חוץ לזמנו), או לאכול כזית מעור האליה למחר - פיגול, וחייבין עליו כרת (האוכלו אפילו בזמנו ענוש כרת; ובגמרא יליף לה) .

גמרא :

סברוה : עור אליה

(זבחים כח, א)

כאליה דמי (ואפילו לענין הקטרה, ובשלמי כבש שאלייתו קריבה - נמי העור קרב: כי היכי דלענין אכילה חשיב ליה 'בשר' - לענין מצות הקטרתו נמי 'בשר' הוא, וקתני מתניתין דכי שחיט שלמים לאכול עור האליה בחוץ או למחר - הויא מחשבה, ואף על גב דחישב מאכילת מזבח לאדם) .

והא קא מחשב מאכילת מזבח לאדם?

אמר שמואל: הא מני? - רבי אליעזר היא, דאמר (לקמן בפרק 'כל הפסולים' דף לה.) : מחשבין מאכילת מזבח לאכילת אדם ומאכילת אדם לאכילת מזבח, דתנן [פ"ג מ"ג] : 'השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול (כגון אימורים, או חוץ לזמנו, או חוץ למקומו), להקטיר (חוץ לזמנו או חוץ למקומו) דבר שאין דרכו להקטיר (כגון בשר) - כשר; ורבי אליעזר פוסל' .

במאי אוקימתא? כרבי אליעזר? אימא סיפא [של משנתנו, המשנה הבאה פ"ב מ"ג] : 'זה הכלל: כל השוחט והמקבל והמוליך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול (בשר) ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר (אימורין) [חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת, ובלבד שיקרב המתיר כמצותו]' (אבל אם חישב להקטיר בשר למחר, או לאכול אימורין למחר - כשר, שאין מחשבין מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאדם); דבר שדרכו לאכול - אין, שאין דרכו לאכול - לא; אתאן לרבנן? רישא רבי אליעזר וסיפא רבנן? אמר ליה: אין!

רב הונא אמר: עור אליה לאו כאליה דמי (לענין מצות הקטרתו - הוא דמעטיה קרא, כדמפרש רבא:)

אמר רבא: מאי טעמא דרב הונא? (ויקרא ג,ט: והקריב מזבח השלמים אשה לה' חלבו האליה תמימה לעמת העצה וסיגנה ואת החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב) (גבי הקטרת אליה כתיב, ופריש בהדיא חלב, ולא עור): חלבו האליה - ולא עור האליה .

רב חסדא אמר: לעולם עור האליה כאליה דמי, והכא במאי עסקינן (מתניתין, דחשיב ליה אכילת אדם)? באליה של גדי (שאינה קריבה, כדאמרן בפרק קמא (לעיל דף ט.) לימד על העו שאינה טעונה אליה) .

כולהו כשמואל לא אמרי: רישא רבי אליעזר וסיפא רבנן לא מוקמי; כרב הונא לא אמרי: עור אליה כאליה דמי קא משמע להו; כרב חסדא - מאי טעמא לא אמרי?

[ומשני:] מאי קא משמע לן (תנא דמתניתין, אי באליה של גדי קאי? אי אמרת בשלמא בשל כבש - קא משמע לן לשמואל דמחשבין מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאכילת אדם כרבי אליעזר; ולרב הונא, דמוקי לה כרבנן - אשמעינן תנא דידן דעור אליה לא כאליה דמי להקטירו; אלא לרב חסדא, למה לי למתנייה)? (אי לאשמעינן ד) עור אליה (לענין אכילת אדם) כאליה דמי (וכי חשיב עליה לאוכלו למחר - כאילו חישב על כזית מבשרו, הואיל ורכיך וחזי לאכילה)? תנינא (בשחיטת חולין פ"ט מ"ב) : 'ואלו שעורותיהן כבשרן (לטמא טומאת נבילות): עור שתחת האליה' !?

ורב חסדא איצטריך: סלקא דעתך אמינא הני מילי לענין טומאה: דרכיך מצטרף (לטמא טומאת אוכלין בכביצה או טומאת נבילות בכזית), אבל הכא (לענין קדשים) אימא (כתיב גבי מתנות כהונה) (במדבר יח,ט) [וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם] למשחה (והיינו) לגדולה (כדמדרגמינן 'לרבו'): כדרך שהמלכים אוכלין (ללמד שיהו אוכלין אותן דרך אכילת מלכים המשוחים, ולא עבידי מלכים דאכלי עור; אימא לא תהא מחשבה), ולא עבידי מלכים דאכלי הכי, אימא לא - קא משמע לן .

מיתיבי [תוספתא קרבנות פ"ב מ"ב, ושם הגירסא: השוחט את הזבח] : 'השוחט את העולה להקטיר כזית מעור שתחת האליה חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת; חוץ לזמנו - פיגול וחייבין עליו כרת; אלעזר בן יהודה איש אבלי' [בתוספתא: אוכלים] אומר משום רבי יעקב, וכן היה רבי שמעון בן

יהודה איש כפר עיכוס אומר משום רבי שמעון: אחד עור בית הפרסות כהמה דקה (מן הארכובה ולמטה), **ואחד עור הראש של עגל הרך** (מפרש ב'העור והרוטב': כל שנתו), **ואחד עור שתחת האליה, וכל שמנו חכמים גבי טומאה 'ואלו שעורותיהן כבשרן' - להביא עור של בית הכושט** (של נקבה, וזה לבדו יש לך להביא עוד אצל קדשים מכל השנויים שם): **(אם שחט על מנת לאכול מאחת מאלו) חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת'; - 'עולה' - אין** (גבי עולה - הוא דתנא מחשבת הקטרת עור אליה דפסלה), **אבל זבח** (סתמא) **- לא** (לא קתני; שמע מינה: אין מחשבת הקטרה מועלת בעור האליה בשאר זבחים); **בשלמא לרב הונא** (דאמר בהדיא מעטיה קרא גבי אליה דנהוי אימורין, אבל גבי עולה - לא אימעט דכתיב [ויקרא א.ח] 'הנתחים', ועור האליה - בשר הוא) **- היינו דקתני 'עולה', אלא לרב חסדא** (דאמר גבי אליית אימורין: עור נמי קרב) **מאי איריא דתני 'עולה'? ליתני 'זבח'** (סתמא)? **אמר לך רב חסדא: איבעית אימא: (הך מתניתא נמי) באליה של גדי (ולא מיתני ליה 'זבח' באליה במחשבת הקטרה, אלא במחשבת אכילת אדם, כי מתניתין), ואיבעית אימא: תני 'זבח'.**

פסול ואין בו כרת כו':
מנא הני מילי (דמחשבת חוץ לזמנו פוסלת וענוש כרת באכילתו ואת שחישב עליו חוץ למקומו פוסלת, ואין בו כרת)?
אמר שמואל: תרי קראי כתיבי (חד חוץ לזמנו, וחד חוץ למקומו).
מאי היא?

אמר רבה: (ויקרא ז.יח) **[ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא]** (ומוקימינו ליה תנא לקמן 'במחשב בשעת עבודה לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר') **'שלישי' - זהו חוץ לזמנו** (דשלישי - חוץ לזמן אכילת שלמים הוא); **'פיגול'** (דכתיב בסיפיה דקרא: פגול יהיה - קרא יתירא הוא) **- זהו (לרבות) חוץ למקומו** (ומסתברא דאמחשבת חוץ למקומו מוקמינו לה, ולא אמחשבת שאר פסלות - כגון לשפוך דמו על הרצפה, או על מנת לערבו בדם הפסולין דדמי לחוץ לזמנו קמריב בהאי קרא, וחוץ למחיצה דמי לחוץ לזמן); **'והנפש האוכלת ממנו' - אחד ולא שנים** ('ממנו' משמע דלא קאי אעונה תשא - דנפקא לן מיניה כרת - אלא אחד מינייהו: דאחד משמע, ולא שנים מדלא כתיב 'האוכלת' ולשתוק): **זהו חוץ לזמנו, ולמעוטי (דממנו - מיעוטא הוא) חוץ למקומו.**

ואימא והנפש האוכלת ממנו - זהו חוץ למקומו ולמעוטי חוץ לזמנו?
מסתברא חוץ לזמנו עדיף (לאוקומי כרת עליה), **דפתח ביה.**
אדרבה: חוץ למקומו עדיף, דסמיך ליה (דהאי ממנו סמוך לפגול יהיה דמריבין ביה חוץ למקומו) **!?**

אלא אמר אבוי: כי אתא רב יצחק בר אבדימי, אמר: רבה סמיך אדתני תנא: 'כשהוא אומר שלישי בפרשת 'קדושים תהיו' (קרא זוטא: ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה (ויקרא יט.ז), **שאיין תלמוד לומר, שהרי כבר נאמר:** (ויקרא ז.יח) **ואם האכל יאכל מבשר זבח השלמים ביום השלישי [לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא]!**

(זבחים כח, ב)
אם אינו ענין לחוץ לזמנו (לענין מחשבת חוץ לזמנו - דבאוכל ממש ביום השלישי ליכא לאוקמא, דהא כתיב לא ירצה (ויקרא יט.ז), ואמרינן לקמן (דף כט.): וכי אחר שהוכשר יחזור ויפסל? אלא על כרחך במחשב בשעת עבודה על מנת כן קאמר) **- תנהו לענין חוץ למקומו** (ופיגול דקרא אריכא דצו את אהרן - לא תיזדרשיה לחוץ למקומו, אלא כוליה קרא בחוץ לזמנו הלכך ממנו - אחוץ לזמנו קאי); **(וכי תימא: הכא נמי כרת כתיב, דסמיך ליה (ויקרא יט.ח) ואוכליו עונו ישא [כי את קדש ה' חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה] - ההוא בנותר ממש מיתוקם, כדמפרש ואזיל: 'ומיעט' (וכדי שלא תאמר שניהם במשמע - מיעט) רחמנא [כרת] גבי נותר (ויקרא יט.ח) ואוכליו עונו ישא [כי את קדש ה' חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה])**
(ואוכליו [האוכלים אותן] - דהיינו מיעוטא [ממעט: אותו ולא דבר אחר שנאכל]: מדלא כתיב 'והאוכל' - למעוטי חוץ למקומו (דלעיל מיניה).

ואימא ואוכליו עונו ישא - זהו חוץ למקומו (דסליק מיניה קאי), **ולמעוטי נותר מכרת** (כדי שלא תאמר 'אין מקרא יוצא מידי פשוטו' ואף נותר במשמע, ונהי דבלא ירצה ליתא, אבל בכרת איתיה - להכי מיעט ואוכליו, דמשמע אחד ולא שנים, למעט נותר מכרת)?

מסתברא נותר הוה ליה לאוקמי בכרת, למגמר 'עון' 'עון' לחוץ לזמנו (שמלמד כרת על חוץ לזמנו שאין כרת מפורש בו, אלא 'נשיאות עון' אמורה בו, ולימד מכאן בגזירה

שוה, דהכא כתיב נשיאות עון ומפרש כרת, הלכך: אי מוקמת ליה להאי בנותר - איכא למילפיה לגזירה שוה (שפיר), דדמי ליה (דדמו אהדדי בשני דברים הללו: ששניהן נפסלים) בז"ב (בזמן: זה בזמן ממש, וזה במחשבת זמן, ושניהם נוהגים בבמה, כדתנן בפרק בתרא (לקמן דף קיג), דכי פרכת 'ונילף עון עון מטומאת בשר' דכתיב (שמות כח, לח) ונשא אהרן את עון הקדשים: מה להלן לאו ולא כרת - אף כאן לאו ולא כרת, אמרין: מנותר הוה ליה למילף, דדמי ליה בז"ב; אבל אי מוקמת ליה להאי כרת בחוץ למקומו, כי גמרת ליה חוץ לזמנו מיניה בגזירה שוה, ופרכין ליה 'ונילף עון עון מטומאה' - ליכא לתרוצי 'מחוץ למקומו הוה ליה למילף דדמי ליה בז"ב', דהא אין פסולו בזמן, ואינו נוהג בבמת יחיד: שאין שם מחיצות!).

אדרבה: חוץ למקומו הוה ליה לאוקמי בכרת [ו] למגמר 'עון' 'עון' לחוץ לזמנו דדמי ליה במקד"ש (מ' - מחשבה, ק' - קצת, ד' - דם, ש' - שלישי: חוץ לזמנו וחוץ למקומו - שניהם פסולין במחשבה, ואם חישב במקצתו נפסל כולו, ושניהם נפסלין בעבודת הדם, ובשניהם נאמר שלישי* - לאפוקי טומאה, דאינה פסול מחשבה, ואם נטמא מקצתו - לא נטמא כולו, וישנה לאחר זריקת דמים, ולא נאמר בו שלישי יתירא; אבל בחוץ לזמנו וחוץ למקומו 'שלישי' מיותר לגזירה שוה דלעיל, דבכל חד מינייהו כתיב [ויקרא ז, יז] והנותר ביום השלישי באש ישרף [וכן בפרשת 'קדושים תהיו' כתוב [ויקרא יט, טו]: והנותר עד יום השלישי באש ישרף] וסמך ליה [ויקרא ז, יח] ואם האכל יאכל [ביום השליש] [וכן בפרשת 'קדושים תהיו' כתוב [ויקרא יט, טז]: ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה] ולא בעי למכתב 'שלישי' [לא

בויקרא ז, יח ולא בויקרא יט, טז] (*).

* [גם בפרשת צו וגם בפרשת קדושים כתוב פעמים 'שלישי', ואחד מופנה:

בפרשת צו, ויקרא ז:

פסוק יז: והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף:

פסוק יח: ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב

אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא:

בפרשת קדושים, ויקרא יט:

פסוק ו: ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף:

פסוק ז: ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה:]

אלא אמר רבי יוחנן: תני זבדי בר לוי: אתיא 'קודש' 'קודש' (דהאי ואוכליו - בנותר כתיב): כתיב הכא (ויקרא יט, ח) [ואוכליו עונו ישא כן] את קדש ה' חילל ונכרתה [הנפש ההוא מעמיה] וכתוב התם (שמות כט, לד) [ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר] ושרפת את הנותר באש [לא יאכל כי קדש הוא]: מה להלן נותר אף כאן נותר; ומיעט רחמנא [כרת] גבי נותר ואוכליו עונו ישא למעוטי חוץ למקומו מכרת.

ומאי חזית דקרא אריכא (ואם האכל יאכל דצו את אהרן [ויקרא ז, יח] - אריכא הוא) בחוץ לזמנו, ושלישי דפרשת 'קדושים תהיו' חוץ למקומו? איפוך אנא (ואימא דאריכא - בחוץ למקומו, וכתיב ביה נשיאות עון, ושלישי ד'קדושים תהיו' - חוץ לזמנו, ואימעוט מכרת)! מסתברא אריכא בחוץ לזמנו, דגמר 'עון' 'עון' מנותר (דכיון דלא פריש ביה כרת בהדיא, אלא בגזירה שוה ד'עון' 'עון' מנותר יליף), דדמי ליה בז"ב (מסתברא דדמי מדמי יליף: דדמי ליה בז"ב: דאי מוקמן ליה בחוץ למקומו - תו לא יליף כרת מנותר, דלא דמי ליה במידי).

אדרבה: אריכא בחוץ למקומו, ושלישי ד'קדושים תהיו' בחוץ לזמנו משום דדמי ליה (חוץ לזמנו לנותר) סמכיה (לנותר) וקא ממעט ליה (מאוכליו: דלא תימא משום דדמי ליה ניגמר מיניה)!

אלא אמר רבא: כולהו מקרא אריכא אתיין (זה לחיוב חה לפטור, כדיליף ליה רבה בריש שמעתי), דכתיב [ויקרא ז, יח]: ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא: האכל יאכל - בשתי אכילות הכתוב מדבר (שמחשבת שתיהן פוסלת, דהא לקמן במחשבה מוקי ליה תנא, ולא באוכל ביום השלישי): אחד אכילת אדם, ואחד אכילת מזבח (דלא שנא חישב לאכול למחר, לא שנא חישב להקטיר אימורין למחר = פגול);

מבשר זבח שלמיו (הקיש זבחים לשלמים) - מה שלמים (יש בהן) מפתגלין ומתפגלין (שהדם הוא המפגל והבשר והאימורין המתפגלין) - אף כל מפתגלין ומתפגלין (אף כל שיש בו מפתגלין ומתפגלין - פיגול נוהג בו; יצאו מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים, שהם מתירין את עצמם ואין בהם שירים להתפגל מחמת עבודות מתיריהם - שאין פיגול נוהג בהן);

שלישי - זה חוץ לזמנו;

לא ירצה (המקריב: משמע אזריקה: לא תהא זריקה זו מרצה) - כהרצאת כשר כן הרצאת פסול: ומה הרצאת כשר עד שיקריבו כל מתיריו (לא קרי ליה 'הרצאה' אלא בזריקה, שהוא סוף ארבע עבודות המתירות; שמע מינה: דעד שזרק הדם מחשבת פיגול תלויה ועומדת; נזק הדם - הוקבע הפיגול; לא נזק הדם, כגון שנשפך - בטל הפיגול, דכתיב ביה הרצאה כדכתיב גבי כשר) - אף הרצאת פסול עד שיקריבו כל מתיריו (אף פיגול אינו קבוע עד שזרק הדם, שהיא סוף כל מתיריו);

המקריב - בהקרבה הוא נפסל (השתא יליף דבמחשבה הכתוב מדבר: שמחשב בשעת הקרבה לאוכלו בשלישי), **ואינו נפסל בשלישי** (אם בהקרבה לא חישוב על מנת כן, ואכל ממנו בשלישי - אין הקרבן נפסל למפרע, דהכי מידריש: לא ירצה המקריב: לא תהא זריקתו מרצה אם על מנת כן הקריבו) ;
אותו - בזבח הכתוב מדבר, ואינו מדבר בכהן (בזובח; כלומר: ושלא תאמר דהאי המקריב - לאו להכי הוא דאתא, אלא לומר לך שהכהן המקריבו לא יחשב עוד בכהונה ויפסל מלכהן - לכך נאמר אותו: הזבח בלא יחשב, ואין הכהן בלא יחשב) ;
לא יחשב -

(זבחים כט, א)

לא יערב בו מחשבות אחרות (מכאן למחשבות שמוציאות זו מזו: שמחשבת פסול מוציאה מידי פיגול, כדתנא מתניתין: *יציצ לא קרב המתיר כמצותו* כו')

פיגול - זה חוץ למקומו ;

יהיה - (עשאוהו הכתוב לחוץ למקומו ולחוץ לזמנו הויה אחת): **מלמד שמצטרפין זה עם זה** (שמצטרפין חצאי שיעוריהן לפסול את הקרבן, כדתנן במתניתין: *לאכול כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר - פסול*) ;
והנפש האוכלת ממנו - אחד ולא שנים, **ואיזה זה - חוץ לזמנו, דגמר** 'עון' 'עון' 'מנותר, דדמי ליה בז"ב' (ולא שבקיה חוץ לזמנו דדמי לנותר דאתי גזירה שוה מיניה, ונגמר חוץ למקומו דלא דמי לנותר במידי! והא דלא שנייה רבה בריש שמעתא הכי - כי פרכינן: אדרבה חוץ למקומו עדיף, דסמך ליה, משום דאכתי לא קמה ליה גזירה שוה דתני לוי בר זבדי: זכרת - בנותר כתיב, דנימא דנשיאות עון דגבי מחשבה - בדדמי לנותר משתעי, הואיל ומינה גמר) .

אמר ליה רב פפא לרבא: לדידך, שלישי דפרשת 'קדושים תהיו' - מאי דרשת ביה?

ההוא מיבעי ליה ל'מקום שיהא משולש בדם בבשר ובאימורין (היינו חוץ לעזרה בשעת היתר הבמות, לאפוקי היכל: שאין בו הקטרת אימורין ולא אכילת בשר) ' (ולמד על מחשבת חוץ למקומו שאינה מועלת אלא או בקדשי קדשים שחיטב עליהם לאוכלם חוץ לעזרה, או בקדשים קלים לאוכלם חוץ לעיר, פרט למחשב לאכול בהיכל, דלא פסיל, דבעינן שחיטב על מקום המשולש) .

טיפוק לי מקרא קמא (ויקרא ז, יח) [ואם האכל יאכל] **מבשר זבח שלמיו ביום השלישי** לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו **פגול** יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא], **מדאפקיה רחמנא בלשון שלישי** (לחוץ לזמנו, וכתיב בההוא קרא חוץ למקומו [כלומר: כפי שרבה דרש את הפסוק לעיל: *שלישי - זה חוץ לזמנו... פיגול - זה חוץ למקומו*]) ?

אמר רב אשי: אמריתה לשמעתיא קמיה דרב מתנה, אמר לי: אי מהתם, הוה אמינא: שלישי = פרט (מקום משולש ולא פנים) פיגול = כלל, ונעשה כלל מוסף על הפרט, ואיתרבו שאר מקומות - קא משמע לן.

תנו רבנן: ' (ויקרא ז, יח) **ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול** יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא]: **אמר רבי אליעזר: כוף אזנך לשמוע במחשב לאכול מזבחיו ביום השלישי הכתוב מדבר - או אינו אלא באוכל מזבחיו ליום שלישי? אמרת: אחר שהוא כשר (בעבודת דמו כתקונו), יחזור ויפסל?**

אמר לו רבי עקיבא: הן מצינו בזב וזבה, ושומרת יום כנגד יום, שהן בחזקת טהרה, וכיון שראו - סתרו - (זב וזבה שפסקו והתחילו למנות ימי סיפורן, ומנו ארבעה וחמשה ימים, ואם ראו - סתרו כל מניינם, כדאמרינן במסכת נדה (דף טז:) **זאת תטהר - אחר אחר לכולן: שלא תהא טומאה מפסקת בהן**; ושומרת יום כנגד יום הרואה תוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה, וטבלה למחר שחרית - הרי היא טהורה, דמקצת היום ככולו, וטבילתה ביום, ואם תראה היום - סתרה טהרה, ואדם וכלים שנגעו בהן היום - טמאין למפרע, כדתנן בפרק בתרא דנדה (פ"י מ"ב, דף עב.) **זשון ברזאה תוך אחד עשר יום כו' וטבלה ביום של אחריו ושמשוה - הרי זו תרבות דעה, ומגעה ובעילתה תלוין**, וזו היא תלייתן: אם תראה היום יהיו טמאין למפרע, וחייבין בקרבן) ! **אף אתה אל תתמה על זה, שאף על פי שהוכשר - שיחזור ויפסל.**

אמר לו: הרי הוא אומר המקריב: בהקרבה הוא נפסל (והכי מידרש: לא ירצה המקריב = אין הקרבנות מרצה), **ואינו נפסל בשלישי.**

או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב (ואמר לך הכתוב שלא יהא כשר לכהונה, ושמע מינה תרתי: שעת הקרבה ופסול כהן) ?

כשהוא אומר אותו (דאם כן - ליכתוב 'המקריב לא יחשב'; השתא דכתיב 'אותו') - **בזבח הוא מדבר, ואינו מדבר בכהן** (הזבח ב'לא יחשב', ואין המקריב בלא יחשב) .

בן עזאי אומר: אותו מה תלמוד לומר? לפי שנאמר (דברים כג, כב) **[כי תדר נדר לה' אלקיך] לא תאחר לשלמו** [כי דרש ידרשנו ה' אלקיך מעמך והיה בך חטא]; **יכול אף מאחר נדרו בלא ירצה - תלמוד לומר: אותו: אותו בלא ירצה ואין המאחר נדרו בלא ירצה. אחרים אומרים: לא יחשב: במחשבה הוא נפסל** (זה מפורש מן הראשון: דהמקריב לא - משמע להו שעת הקרבה עד דגמר קרא למילתיה, ואמר המקריב אותו לא יחשב: במחשבה זאת; דהאי לא יחשב לדרשא הוא, דהא כתיב לא ירצה), **ואינו נפסל בשלישי.**

ובן עזאי, דבזבח הכתוב מדבר ואינו בכהן - מנא ליה?
אי בעית אימא: נפקא ליה מדאחרים (מדאיצטריך קרא למימר ואינו נפסל בשלישי - שמע מינה בזבח הכתוב מדבר, דאי בזבח, למה יפסל בשלישי? הלא הוא לא חטא? כי אם האוכל), **ואי בעית אימא: מדכתיב 'לא ירצה' ו'לא ירצה' - זיבחה הוא** (דאין לשון 'לא ירצה' נופל בפסול כהן).

ובן עזאי - אותו בלא ירצה ואין מאחר נדרו בלא ירצה - מהכא נפקא? מדאחרים נפקא, דתניא (ספרא דא טוף פסקא קו [למנין המלבי"ם]): **'אחרים אומרים: יכול יהא בכור שעיברה שנתו** (וחו איחור, דכתיב לפני ה' תאכלנו שנה בשנה [דברים טו, כ])

(זבחים כט, ב)
כפסולי המוקדשין (כאילו נפל בו מום), **ויפסל? - תלמוד לומר:** (דברים יד, כג) **ואכלת לפני ה' אלהיך** [במקום אשר יבחר לשכן שמו שם] **מעשר דגןך** [תירשך ויצהך] **ובכרת בקרבן וצאנך למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים]** מקיש בכור למעשר: מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה (שהרי בשלישי - זמן ביעור: לבער כל המעשרות מן הבית, ולהתוודות, כדכתיב מקצה שלש שנים תוציא (דברים יד, כח)) - אף בכור אינו נפסל משנה לחבירתה.?!
איצטריך: סלקא דעתך אמינא הני מילי בכור, דלאו בר הרצאה הוא (אינו בא לכפר), אבל קדשים - דבני הרצאה נינהו (כגון: עולה - שמכפרת על עשה, ושלמים - שמביאין לדורון ליתן שלום בין ישראל לאביהם שבשמים), אימא (הואיל ואיחרו פסול בעבודה הוא) **לא לירצו? קא משמע לן.**

ואכתי מהתם נפקא (ספרי כי תצא טוף פסקא דס"ד [נד]): (דברים כג, כב) **[כי תדר נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו ה' אלקיך מעמך] והיה בך חטא - ולא בקרבן חטא** (שאם איחרו - אינו נפסל; והיה בך חטא טיפיה דקרא דלא תאחר לשלמו הוא) !?
ובן עזאי?

ההוא מבעי ליה 'והיה בך חטא ולא באשתך חטא' (במסכת ראש השנה [דף ו, א]);
סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי אלעזר ואיתימא רבי יוחנן 'אין אשתו של אדם מתה אלא אם כן מבקשין ממנו ממון (שגזל) ואין לו', שנאמר (משלי כב, כז) **אם אין לך לשלם למה יקח משכבך** (אשתו) **מתחתך - בהאי עון ד'בל תאחר' נמי מתה? - קא משמע לן.**

אחרים אומרים: במחשבה הוא נפסל, ואינו נפסל בשלישי:
ורבי אליעזר - (ויקרא ז, יח) **[ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו] לא יחשב** [לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא] - מאי עביד ליה?
מיבעי ליה לכדרבי ינאי, דאמר רבי ינאי: מניין למחשבות שמוציאות זו מזו (מחשבת פסול מוציאה מיד פיגול)? שנאמר **לא יחשב: לא יערב בו מחשבות אחרות** (קרי ביה 'לא יחשב' להזהיר כהנים על כך).
ורב מרי מתני: אמר רבי ינאי: מניין למחשב בקדשים שהוא לוקה?
תלמוד לומר: לא יחשב.

אמר ליה רב אשי לרב מרי: לאו שאין בו מעשה הוא, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו? !
אמר ליה: רבי יהודה היא, דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (במסכת שבועות [דף ג, א]) **'והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו** [שמות יב, י] - **בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לומר שאין לוקין עליו** דטעמא דבא הכתוב, הא לא בא הכתוב - לוקה המותר, ואף על גב דאין בו מעשה).

משנה:

זה הכלל: כל השוחט, והמקבל, והמהלך, והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול (בשר), ולהקטיר (או להקטיר) דבר שדרכו להקטיר (אימורין, כדילפינן לעיל: דשתי אכילות מפגלות, ובלבד דליחשיב עליהו להאכילו למחר לראוי להן: אימורין למזבח, בשר לאדם), כזית חוץ למקומו (או זו או זו) – פסול, ואין בו כרת; חוץ לזמנו – פגול, וחייבין עליו כרת, ובלבד שיקריב המתיר (הדם - הוא המתיר) כמצותו (שלא יהיה בו פסול אחר: אם יש בו פסול מחשבה אחרת - יצא מידי פיגול, כדילפינן לעיל: דמחשבות מוציאות זו מזו).

כיצד 'קרב המתיר כמצותו'?

שחט בשתיקה, קבל והלך וזרק חוץ לזמנו;
או ששחט חוץ לזמנו, וקבל והלך וזרק בשתיקה;
או ששחט וקבל והלך, וזרק חוץ לזמנו - זהו 'שמקריב המתיר כמצותו';

כיצד 'לא קרב המתיר כמצותו'?

שחט חוץ למקומו, קבל והלך וזרק חוץ לזמנו;
או ששחט חוץ לזמנו, קבל והלך וזרק חוץ למקומו;
או ששחט וקבל והלך וזרק חוץ למקומו;
הפסח והחטאת: ששחטן שלא לשמן (מוציאן מידי פיגול; אבל שאר זבחים - אין 'שלא לשמן' מוציאן מידי פיגול, דהא כשרים הן שלא לשמן) וקבל והלך וזרק חוץ לזמנו;
או ששחט חוץ לזמנו, קיבל והלך וזרק שלא לשמן;
או ששחט וקבל והלך וזרק דמן שלא לשמן - זהו 'שלא קרב המתיר כמצותו';

לאכול כזית בחוץ כזית למחר, כזית למחר כזית בחוץ, כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר, כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ - פסול ואין בו כרת (היינו הך דאמרן, אלא דרישא איירי בשתי עבודות, וכאן בעבודה אחת: ששחט על מנת לאכול כזית למחר כזית בחוץ; ולמאן דמוקי לה בגמרא להא נמי בשתי עבודות - משום כחצי זית נקט לה, לאשמועינן דמצטרפין זה עם זה).

אמר רבי יהודה: זה הכלל: כל שמחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום - פגול, וחייבין עליו כרת; ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן - פסול, ואין בו כרת (אכולה מתניתין פליג, דלית ליה מחשבות מוציאות זו מזו אלא אם כן קדם פסולו לפיגולו, דתו לא קרינן ביה 'כהרצאת כשר'; ובעבודה אחת נמי פליג, דאית ליה 'תפוס לשון ראשון').
וחכמים אומרים: זה וזה פסול ואין בו כרת.

לאכול כחצי זית להקטיר כחצי זית (ושניהם חוץ לזמנו או חוץ למקומו) - כשר: שאין אכילה והקטרה מצטרפין (לפוטלו; דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא).

גמרא:

אמר אילפא: מחלוקת בשתי עבודות (דהא דתני סיפא 'כזית למחר כזית בחוץ' דפליג רבי יהודה עלה - בשתי עבודות מיירי, כי רישא: ששחט על מנת לאכול כזית למחר וקבל על מנת לאכול כזית בחוץ - אהא הוא דפליג רבי יהודה, שהרי הוקבע בפיגול, ותו לא אתא מחשבת פסול ומפקע לה), אבל בעבודה אחת - דברי הכל עירוב מחשבות הוי (אפילו רבי יהודה מודה דלא הוקבע בפיגול במחשבה מעורבת).

ורבי יוחנן אמר: אף בעבודה אחת מחלוקת (דאית ליה לרבי יהודה 'תפוס לשון ראשון').

בשלמא לאילפא: מדרישא בשתי עבודות (דקתני בהדיא 'כיצד 'לא קרב המתיר כמצותו'?' שחט חוץ לזמנו וקבל והלך חוץ למקומו') - סיפא נמי ('כזית למחר כזית בחוץ' דפליגי בה רבי יהודה ורבנן) בשתי עבודות (קא מיירי, והאי דהדר נקיט ליה - לאשמועינן צירוף כחצי זית, דלא אשמועינן ברישא), אלא לרבי יוחנן רישא בשתי עבודות וסיפא בעבודה אחת?

(זבחים ל, א)

אין! רישא בשתי עבודות (דהא מפרש בהדיא), סיפא (איכא לאוקמא דבתרוייהו פליגי: בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות).

תנן: 'אמר רבי יהודה זה הכלל: אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום - פיגול וחייבין עליו כרת'; בשלמא לרבי יוחנן היינו דקתני 'זה הכלל' (לאיתויי עבודה אחת), אלא לאילפא - מאי 'זה הכלל'?

קשיא .

תנן התם (במסכת תמורה נ"ה מ"ד): ' (שהעמיד בהמת חולין אצל שתיים: אחת עולה ואחת שלמים, ואמר: "הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים" - הרי זו תמורת עולה (תפוס לשון ראשון, ואין קדושה חלה על קדושה), דברי רבי מאיר; אמר רבי יוסי: אם לכך נתכוון תחילה, הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת (והוצרך להקדים זה אחר זה) - דבריו קיימין (ותרעה, ותימכר, ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים; וכן מפרש בתמורה), ואם משאמר "הרי זו תמורת עולה", ונמלך ואמר "הרי זו תמורת שלמים" - הרי זו עולה'.

איבעיא להו: "הרי זו תמורת עולה ושלמים" מהו (מי אמרין: הא דפליג רבי מאיר, ואמר 'תפוס לשון ראשון' - משום דאמר "תמורת" תרי זימני, והוה ליה כנמלך, אבל הכא - דאמר "תמורת עולה ושלמים" - חד דיבורא הוא, ותרוייהו חיילין? או דלמא תפוס לשון ראשון לעולם, ופשטה קדושת עולה בכולה, ותו לא אתו שלמים וחיילי)? (אם תימצי לומר 'פשטה קדושת עולה בכולה' -) "לחצות" מהו (אמר "הרי בהמה זו לחצות לעולה ושלמים" מאי? האי - חד דיבורא הוא, ואין זה חל בלא זה? או דלמא: כיון דפשטה בפלגא - פשטה בכולה, ולא אתו שלמים וחיילי)?
אמר אביי: בהא ודאי מודה רבי מאיר.
רבא אמר: עדיין היא מחלוקת.

אמר רבא לאביי: לדידך, דאמרת בהא ודאי מודה רבי מאיר, הרי שחיטה (דקתני מתניתין לאכול כזית למחר כזית בחוץ), דלכך 'לחצות' דמי (דלאו מיהדר אימלוכי, שהרי כמה זיתים יש בה, וחד דיבורא הוא), ופליגי (וקאמר רבי יהודה 'תפוס לשון ראשון, ורבי מאיר דתמורה - בשיטת רבי יהודה דמתניתין קאי, דאמרין בשמעתין: דבי מאיר - בשיטת רבי יהודה אמרה)! אמר ליה: מי סברת 'אינה לשחיטה אלא לבסוף' (דלהוי הך תרתי מחשבות בסוף שחיטה, וחד דיבורא הוא, ואפילו הכי נימא רבי יהודה 'תפוס לשון ראשון')? ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף (וכי היכי דמהניא מחשבה בסוף - מהניא בתחילתה), ומשנתינו (ומתקמא מתניתין) - (כגון): דאמר (בשחיטת) סימן ראשון חוץ לזמנו, (ובשחיטת) סימן שני חוץ למקומו (ואית ליה לרבי יהודה 'מפגלים בחצי מתיר', דהיינו: חד סימן, ותרי דבורי נינהו, ואיפגל ליה מדבורא קדמאה; אבל לחצות דחד דבור - הוא מודי (ומהכא שמעינן דרבא אליבא דר"מ סבירא ליה 'אינה לשחיטה אלא בסוף': מדיליף 'עדיין היא מחלוקת' ממתניתין; והיינו דאמר ב'תמיד נשחט' (פסחים דף סג.) 'נימא קטברי אחרים אין לשחיטה אלא לבסוף, וכדרבא, דאמר רבא עדיין היא מחלוקת': ממתניתין דתמורת עולה ושלמים כלחצות אחרים - היינו רבי מאיר; ורבא מוקי דלרבי מאיר אינה לשחיטה אלא לבסוף).

הרי קמיצה (דפליגי רבי יהודה ורבנן בה בפרק קמא דמנחות (דף יב): כי מחשב לאכול כזית למחר כזית בחוץ כו') דלכך לחצות דמי (דחד דיבורא הוא, וזיתים הרבה יש, ולא מיהדר אימלוכי הוא; והכא ליכא לפלוגי בתרי דבורי כדפלגא בשחיטה בשני סימנין) ופליגי?

התם נמי: שהקטיר קומץ מנחה חוץ לזמנו, קומץ לבונה חוץ למקומו (שהמנחה יש לה שני מתירין: הקומץ והלבונה; וכי פליגי רבי יהודה ורבנן - לאו בקמיצה פליגי, דאין קמיצה בלבונה, אלא בהקטרה פליגי, שהיא עבודה בכל אחת ואחת [שנוהת בשניהם], וכגון שהקטיר קומץ מנחה על מנת לאכול כזית למחר, וקומץ לבונה על מנת לאכול כזית בחוץ, ואית ליה לרבי יהודה 'מפגלין בחצי מתיר', וכיון דהיינו תרי דבורי נינהו - מקמא איפגלא לה, אבל בקמיצה - דחד מתיר הוא - לא פליג רבי יהודה).

הרי קומץ דמנחת חוטא, דליכא לבונה בהדיה, ופליגי!!
לא פליגי.

אמר רב אשי: אם תימצי לומר פליגי - פליגי בפסיעות (ובמחשבת הולכה): דאמר בפסיעה ראשונה 'חוץ לזמנו', ובפסיעה שניה אמר 'חוץ למקומו', דהוה להו תרי דבורי).

רב שימי בר אשי מתני כדאביי (תני מתנייתא כדאביי, דב"לחצות" - מודי רבי מאיר), רב הונא בר נתן מתני כדרבא (תני מתנייתא כדרבא: דב"לחצות" - נמי פליג רבי מאיר).

כי אתא רב דימי - אמר: רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר 'תפוס לשון ראשון', דתנן: 'אמר רבי יהודה: זה הכלל: אם מחשבת הזמן קדמה את מחשבת המקום - פיגול, וחיובין עליו כרת'.

(זבחים ל, ב)

אמר ליה אביי: והא רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כי מגעת להו רבי מאיר ורבי יוסי בהדי הדדי (אם תרצה לקרב את דבריהם - קרובים הם להיות שוים,

דתרוייהו לית להו 'תפוס לשון ראשון' כדמפרש לקמיה; והלכך אפילו רבי מאיר דתמורה - בשחיטה לא סבר לה כרבי יהודה) - לא פליגי .

ולא פליגי? והא מיפלג פליגי (כדמפרש ואזיל)?

אמר ליה: פליגי במאי דפליגי, ולא פליגי במאי דלא פליגי (והאי' לא פליגי' דקאמר - הכי קאמר: לא פליגי בתפוס לשון ראשון, אלא בדעתיה דגברא: בהוכחת דיבורו על מחשבתו, אבל תרוייהו אית להו דבתר כוונתו אזלינן), דאמר רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הכל מודים היכא דאמר "תחול זו ואחר כך תחול זו" - דברי הכל לא חיילא (דאין קדושה חלה על קדושה); "לא תחול זו אלא אם כן חלה זו" - דברי הכל חיילא (הואיל ונתכוון לכך; ותראה, ויהא דמי חציה עולה ודמי חציה שלמים); כי פליגי דאמר "תמורת עולה תמורת שלמים": רבי מאיר סבר: מדהוה ליה למימר "תמורת עולה ושלמים" ואמר "תמורת עולה תמורת שלמים" - שמע מינה מיהדר קא הדר ביה (ולחזור אי אפשר); ורבי יוסי (אמר לך): (האי גברא לא מיהדר קהדר, אלא לכך נתכוון וסבר): אי אמר (אי אמינא) "תמורת עולה ושלמים" הוה אמינא פלגא תמורת עולה ופלגא תמורת שלמים (וקדושה ואינה קריבה דאי אפשר להקריב לחצאין); להכי אמר "תמורת עולה תמורת שלמים": למימרא דכולה עולה וכולה שלמים הויא (כי היכי דתפשוט קדושת עולה בכולה וקדושת שלמים בכולה, וטעי דסבר השתא קרבה; הלכך לתרוייהו איכוי, ודבריו קיימין ותימכר) . (וכך קבלתי בתמורה: שמעינן מיהא מדרבה בר בר חנה, דהיכא דאמר "תמורת עולה ושלמים" - מודה רבי מאיר; אלמא לאו כרבי יהודה סבירא ליה: דמתניתין - להא דמייא: דלכך נתכוון תחלה, והא דאמר "כזית... כזית..." תרי זימני - משום דבעא למיחשב בשני זיתים, ועל כרחך לאו מיהדר הוא, דכמה זתים יש בה!)

אמר ליה (רב דימי לאביי): (ומדרבה בר בר חנה מותבת לי?) הוא אמר לא פליגי, ואנא אמינא פליגי (אף באומר "תמורת עולה ושלמים": שנתכוון לשניהם - אית ליה לרבי מאיר תפוס לשון ראשון, כרבי יהודה) .

אמר עולא ואיתימא רב אושעיא: אפשר ידעין חברין בבלאה: 'כזית כזית' תנן? או 'כזית וכזית' תנן?? 'כזית כזית' תנן (דלרבי יהודה הוי פרטא, וכשתי מחשבות נינהו ואפילו בעבודה אחת, ותפוס לשון ראשון), אבל 'כזית וכזית' (דחז דבורא הוא) - דברי הכל עירוב מחשבות הוי (ואינו פגול)? או דלמא 'כזית וכזית' תנן: דלרבי יהודה פרטא הוי, וכל שכן 'כזית כזית'?

תא שמע (ד"כזית" ו"כזית" תנן, וכל שכן "כזית" "כזית") דבעא מיניה לוי מרבי: חישב לאכול כזית (לאכלו) למחר בחוץ (למקומו) - (לרבי יהודה) מהו (מי אמרין: בהא מודי רבי יהודה, וחדא מחשבה מעורבת היא, דאהווא גופיה דקחשיב לאכול למחר - חשיב בחוץ וכחדא אכילה? או דלמא תפוס לשון ראשון לעולם)?

אמר ליה: זו שאילה (בניחותא שאילה גדולה שאלת): עירוב מחשבות הוי (אפילו לרבי יהודה)!

אמר לפניו רבי שמעון ברבי: לא משנתינו היא (ואמאי קלטת ליה? הא מתניתין היא דעירוב מחשבות הוי)? 'לאכול כזית בחוץ כזית למחר', 'כזית למחר כזית בחוץ', 'כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר', 'כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ' - פסול, ואין בו כרת' (מדנקט פלוגתייהו ב'כזית למחר כזית בחוץ' - דהוי שתי אכילות, בהא - הוא דפליג רבי יהודה) - הא אידך ('כזית למחר בחוץ') עירוב מחשבות הוי (דבחדא אכילה קחשיב לאוכלו למחר חוץ למקומו - מודי)!

אמר ליה: הוא שאלני דבר חכמה (לפום מאי דאתניתיה), ואת אמרת 'משנתינו'? לדידך, דאתניתך (במתניתין) תרתי (לף שניתים במחלוקות דבין ב'כזית כזית' בין ב'כזית וכזית' פליגי) - לא קשיא לך (דאמרת: מדתנינן הך תרתי, ולא תנן הך - שמע מינה בהא מודי רבי יהודה); לדידיה (ללוי) - דלא אתניתיה אלא חדא (שלא שנית לו במחלוקות אלא אחת מהם - ולקמן מפרש דכזית כזית אתניתיה), ושמעיננהו (לוי) לרבנן (דבי מדרשא: שאר תלמידי) דקא גרסי תרתי (כמו ששנתי לך, ולא ידע לוי אם מעצמם הוסיפוה, או אני שניתיה להם, ומשום הכי מספקא ליה הך שלישי, דסבר: הי דוקא? משנתו או משנתיהם?), וסבר: דידי דווקא (דב'כזית כזית' - הוא דפליגי), ודידהו (ד'כזית וכזית') - עירוב מחשבות הוי (ולא קבלוה מרבי, אלא הם טעו והוסיפוה - וכל שכן 'כזית למחר בחוץ' הוי עירוב מחשבות)? או דלמא דידיהו דווקא (ומפיו שמעוה), ולדידי שיורי שייר לי (ולא שְׁנָאָה ולעולם - אף בה נחלקו, ואף על פי שלא היה לי ללומדה מצד ששנה לי)? ומדשייר לי לדידי (הך ד'כזית וכזית') - הא שייר להו לדידהו נמי בהך (ד'כזית למחר בחוץ', ולא שנאה להם, ולעולם אף בה נחלקו)? (הילכך דבר חכמה שאל).

והי אתנייה (דלא הוה ליה למילף הך מיניה) ? אילימא 'כזית וכזית' אתנייה (ולרבי יהודה - פרטא הוי), האי לאו שיורא הוא (דממילא מצי למילף דכל שכן 'כזית כזית'! וכיון דלא שייך ליה מידי - הוי ליה למשמע דאי בהא: ד'כזית למחר בחוץ' נמי איפלוג - הוה מתני לה ניהליה, ודווקא אתנייה דבהנך - הוא דפליגי, אבל בהא מודה רבי יהודה) !? אלא 'כזית כזית' אתנייה (דלא הוה ליה למילף מינה ההיא ד'כזית כזית', וכי שמעינהו לרבנן דתנו לה - איסתפק ליה אי אתנייהו רבי לדידהו, ולדידיה שיידיה - אי לדידיה דווקא אתנייה, ואינהו הא דאוספיה) .

ותיבעי ליה 'כזית וכזית' (הואיל ומספקא ליה אי רבי אתנייהו לה אי לא) ? סבר: איבעי מיניה חדא דשמענא תרתי: דאי בעינא 'כזית וכזית' הא ניחא אי אמר לי כללא [רבי מאיר אינו חולק על רבי יהודה], כל שכן 'כזית למחר בחוץ'; אלא אי אמר לי פרטא - אכתי 'כזית למחר בחוץ' קא מיבעיא לי!

אי הכי - השתא נמי: התינח אי אמר ליה 'כזית למחר בחוץ' - פרטא, כל שכן 'כזית וכזית', אלא אי אמר ליה כללא - אכתי 'כזית וכזית' מיבעי ליה! אם כן מרתח רתח (כלומר: הכי סבר לוי: איבעי מיניה הך דאישמע מיניה תרתי: דאי אמר לי בה פרטא - כל שכן 'כזית וכזית', דתרי אכילות נינהו, ואיכא לפלוגינהו בתרי דיבורי; ואי אמר לי כללא בניחותא בלא רתיחה - אישמע מיניה דהך - הוא דהוי כללא, אבל 'כזית וכזית' - פרטא, וכדאתנייהו לרבנן; דאם סבירא ליה ב'כזית וכזית' נמי כללא - מירתח רתח ומהדר לי בריתחא 'מאי תיבעי לך? :

(זבחים לא, א)

השתא 'כזית וכזית' כללא, 'כזית למחר בחוץ' מיבעיא (השתא 'כזית וכזית' הוה לך למידק, דהוי כללא, מדלא אתנינא; אלא 'כזית כזית' פרטא, הא 'כזית וכזית' כללא - 'כזית למחר בחוץ' מיבעיא לך! ובעיין איפשיט: דבעינן לעיל 'כזית כזית' תנן? או 'כזית וכזית' תנן? - שמע מינה ד'כזית וכזית' תנן; ומהכא אמרינן בגמרא ד'האומר לחבירו' בקדושין (דף מו.), ובגמרא ד'שבועות הפקדון' (שבועות לח.): רבי היא, דאמר לא שנא 'כזית כזית' לא שנא 'כזית וכזית' - פרטא הוי) ?

<לישנא אחרינא כזית למחר בחוץ פרטא כזית כזית מיבעיא>

איתמר: חצי זית חוץ לזמנו, חצי זית חוץ למקומו, וחצי זית חוץ לזמנו:

אמר רבא: ויקץ כישן הפיגול (כיון שמצא חצי זית ראשון חצי זית אחרון, שהוא מינו - נייעור משנתו ומבטלו שנצטרף עם 'חוץ למקומו' לפסול ולא לפגל, וחוזר מצטרף עם זה לפגל, ובטל לו חצי זית ד'חוץ למקומו' מלהוציא מידי פיגול: דאין חצי זית מועיל במקום כזית! ולא אמרינן 'כבר נצטרף עם שאצלו לפסול ולא יחזור ויפרד ממנו'); ורב המנונא אמר: עירוב מחשבות הוי (מכיון שנצטרף - שוב לא ירד) .

אמר רבא: מנא אמינא לה? דתנן [טהרות פ"א מ"ה]: 'כביצה אוכל ראשון (התערובות הזה - תורת 'ראשון' עליו לעשות מגעו 'שני', דהא איכא שיעורא דראשון בגוויה ליתן טומאה) וכביצה אוכל שני שכללן זה בזה - ראשון; חלקן - זה שני וזה שני (שהרי בכל אחד חצי שיעור דראשון וחצי שיעור דשני, ותנן לקמן בשמעתא דראשון ושני מצטרפין לטמא בקל שבשניהם)' הא חזר ועירבן - ראשון הוי (כדמסיים ואזיל מגופא דמתניתין: אלמא כשחזר ומצא את מינו - נייעור מצירוף דשאינו מינו); ממאי? מדקתני סיפא: 'נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככו של תרומה - פסלוה' (כשנסתלק הראשון נפל חבירו עליה - פסלוה ולא טימאווה ליעשות שניה: שכשנפל האחד לא היה בו כביצה ראשון וכשנפל חבירו כבר נסתלק זה); נפל ו שניהן כאחת (והוא הדין בזה אחר זה: אם נפל השני בעוד הראשון עליה - 'שניהם כאחד' קרי ליה) - עשאוה שניה' (אלמא הדרי ומצטרפי ראשון שבזה ושבזה) !

ורב המנונא אמר: התם איכא שיעורא (מעיקרא שלם הוא, ונחלק; הלכך: כשחזר ועירבו - חזר שמו עליו), הכא ליכא שיעורא (מעיקרא חצי זית פגול וחצי זית פסול - לא נקרא שם 'פגול' עליו, כי אם שם 'פסול'; הלכך - כי הדר אתי חצי זית דזמן - לא פקע שם 'פסול' למיחל שם 'פגול'); אמר רב המנונא: מנא אמינא לה? - דתנן [טהרות פ"א מ"ה - רישא של המשנה]: 'האוכל שנטמא כאב הטומאה ושנטמא בולד הטומאה - מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהם' (אם נגע בתרומה - פסלה ולא טמאה: דליכא כשיעור מן הראשון) 'מאי? לאו אף על

גב דהדר מלייה (אפילו חזר והשלים מאוכל ראשון אחר על זה, עד שהיה בו כביצה אוכל ראשון: דאינו עושה עוד ראשון הואיל היה בו מעולם שיעור קודם שנתערב עם אוכל שני) ? (אלמא כי לא הוי ביה שיעורא מעיקרא - אין חזר ונייעור) !? (ואי תימא: אי בלא הוי ביה שיעורא מעיקרא - היאך קיבל טומאה מאב הטומאה מתחילתו? - תשובה לדבריו: שהאוכל מקבל טומאה בכל שהוא, אבל לטמא אחרים צריך כביצה; וברייתא שלימה בתורת כהנים: [ויקרא יא, ג] כל אשר בתוכו יטמא... [פסוק לד] מכל האוכל - מלמד שנטמא בכל שהוא; יכול יטמא אחרים בכל שהוא? תלמוד לומר [המשך פסוק לד]: אשר יאכל - דהיינו כביצה, כדילפינן בפ"ח דיומא (דף טז): אוכל הנאכל בבת אחת; ושיעורו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מכביצת תרנגולת) ! ?

דלמא דלא הדר מלייה. (ה"ג: [נאינו במשנה; #] אולי צריך לגרוס ברש"י: 'ה"פ', כלומר: הכי פירושו]: האוכל חצי ביצה שנשטמא באב הטומאה וחצי ביצה אחרת שנשטמא בולד הטומאה - מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהם; מאי לאו אף על גב דהדר מלייה? - לא דלא הדר מלייה).
תוספות ד"ה התם איכא שיעורא: פי' בקונט' מעיקרא שיעור שלם הוה, ונחלק, הלכך כשחזר ועברו - שמו חזר עליו, אבל הכא מעיקרא חצי זית פיגול וחצי זית פסול - לא נקרא שם פיגול עליו, כי אם שם פסול; הלכך כי הדר אתי חצי זית דזמן - לא פקע שם פסול למיחל שם פיגול; ולפירוש זה הוה ליה למימר 'התם הוה ביה שיעורא הכא לא הוה ביה שיעורא' ומפרש ר"ת 'איכא שיעורא': שיש מן השני כשיעור, לפיכך מניח לו לדאשון להפרד מעליו והלך לו להתחבר אצל ראשון אחר; הכא ליכא שיעורא מן הפסול, ואין מניח לו לפיגול להפרד מעליו.

כי אתא רב דימי, אמר: חצי זית חוץ למקומו, וחצי זית חוץ לזמנו, וחצי זית חוץ לזמנו - תני בר קפרא: פיגול: אין חצי זית מועיל במקום כזית (דכיון דהוי להו הנך תרי דזמן גבי הדדי - מצטרפין, ולא אמרינן 'מכי חשיב אחצי זית דזמן קמא נצטרף עם חצי זית דמקום, שקדמו' דהא דאמרת (מעיל כס). 'יהי - מלמד שמצטרפין' - היינו דוקא היכא דליכא מינו לצרופי בהדיה).

כי אתא רבין, אמר: (לאו הכי תני בר קפרא: דכיון שקדמו חצי זית דמקום, אתי חצי זית קמא דזמן ואיצטריך, ושוב אין חזר וניעור; אלא הכי תנא:) חצי זית חוץ לזמנו, וחצי זית חוץ לזמנו, וחצי זית חוץ למקומו - תני בר קפרא: פיגול: אין חצי זית (דמקום) מועיל במקום כזית (מועיל לבטל זמן, דהוי כזית).
רב אשי מתני הכי: חצי זית חוץ לזמנו, וכזית: חציו חוץ למקומו וחציו חוץ לזמנו - תני בר קפרא: פיגול: אין חצי זית מועיל במקום כזית (כרבא סבירא ליה דאמר לעיל 'ויקק כישן' הפיגול, ואפילו אפסקיה במחשבת מקום; ועדיפא דרב אשי מדרבא, דאשמעינן רבותא: אף על גב דחשבינהו לזמן ומקום בחד דבורא, וצירפן בשפתיו לכזית אחד - ואפילו הכי מצטרף למינו).

אמר רבי ינאי: חישב שיאכלוהו כלבים למחר - פיגול, דכתיב (מלכים ב טו, ו) ואת איזבל יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל [ואין קובר ויפתח הדלת וינוס] (אלמא שמה אכילה).
מתקיף לה רבי אמי: אלא מעתה, חישב (על הבשר) שתאכלהו אש (הדיוט)
למחר, דכתיב (איוב כ, כו) [כלחשך טמון לצפונין] תאכלהו אש לא נופח [ירע שריר באהל] הכי נמי דפיגול!! וכי תימא הכי נמי - והתנן [זבחים פ"ב מ"ה]: 'לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי כזית כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין' (דאפילו אש גבוה במידי דחיי לה ואורחה לא מצטרפא אם חישבה עם אכילת אדם, ואף על גב ד'אכילה' שמה! אלמא לא מדמי אכילות להדדי: דכל חדא וחדא - למילתיה הוא דהויא אכילה) !
אי דאפקה בלשון אכילה - הכי נמי: הכא במאי עסקינן? - דאפקה בלשון 'הקטרה', דלשון 'אכילה' לחוד ולשון 'הקטרה' לחוד.
תוספות ד"ה שאין אכילה והקטרה מצטרפין: מרישא הוה מצינא למידק, דקתני 'להקטיר דבר שדרכו להקטיר'; הא דבר שאין דרכו להקטיר - לא, אלמא אכילת אש לא שמה אכילה!

בעי רב אסי: חישב לאכול כזית בשני בני אדם - מהו? בתר מחשבה אזלינן, דאיכא שיעורא? או בתר אוכלין (שנים האוכלין את הזית) אזלינן, וליכא שיעורא?
אמר אביי: תא שמע [זבחים פ"ב מ"ה]: 'לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין' -

(זבחים לא, ב)
הא לאכול ולאכול (לשנים) - דומיא דלאכול ולהקטיר (שאין זית שלם לאוכל אחד מצטרף), והיכי דמי? בשני בני אדם מצטרף - שמע מינה.

בעי רבא: חישב לאכול כזית ביתר מכדי אכילת פרס (לשהות בין תחילת אכילתו לסופה יותר מכדי אכילת פרס - דאילו גבי כל איסורים שבתורה קיימא לן דלא הויא אכילה) - מהו (הכא מאי)? לאכילת גבוה מדמינן ליה (דהא איתקוש לענין מחשבה אכילת גבוה ואכילת אדם בהדי הדדי, ואכילת גבוה - אף ביותר מכדי אכילת פרס היא: פעמים שאינו ממחר לשרוף) ? או לאכילת הדיוט מדמינן ליה?
אמר אביי: תא שמע [זבחים פ"ב מ"ה]: 'לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין'; טעמא דלאכול ולהקטיר, הא לאכול ולאכול (דומיא דלהקטיר) - מצטרף, והא הקטרה - ביותר מכדי

אכילת פרס הוא (והיכי דמי 'יותר מכדי אכילת פרס' - לאכול חצי זית ולחזור ולאכול חצי זית, ובין זה לזה יותר מכדי אכילת פרס - דומיא דהקטרה) !
דלמא (האי 'להקטיר' דקתני) - בהיסק גדול (קאמר, ודכוותה דוקא לאכול ולאכול דמצטרף) .

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית - כשר:
טעמא דלאכול ולהקטיר, הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול (כי האי להקטיר דמתניתין, דקמירי באימורים) - מצטרף? הא קתני רישא' (זה הכלל: כל השוחט והמקבל) לאכול את שדרכו לאכול' (אלמא מאכילת מזבח לאדם לאו מחשבה היא) : את שדרכו לאכול - אין, שאין דרכו - לא!?

אמר רבי ירמיה: הא מני (הך סיפא, דאיצטריך למיתני 'אין אכילה והקטרה מצטרפין') ? - רבי אליעזר היא, דאמר 'מחשבין מאכילת אדם לאכילת מזבח ומאכילת מזבח לאכילת אדם', דתנן [פ"ג מ"ג] : 'השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול' (דהיינו אימורין, וחישוב עליו חוץ למקומו או חוץ לזמנו) ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר - כשר; ורבי אליעזר פוסל' .

אביי אמר: אפילו תימא רבנן, ולא תימא 'הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול', אלא אימא (הכי דוק מיניה) : ' (אכילה והקטרה אין מצטרפין לפגל) הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול (מצטרף) ' (ואף על גב דחשיב לחצאין) ,

(1) מאי קא משמע לן (הך סיפא, אי לאו למידק מיניה 'הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול דומיא דלהקטיר' - מאי קמשמע לן: למה לי למתני) ? אי (לאכול ולאכול) דבר שדרכו לאכול קא משמע לן (כדקאמרת דמחשבת חצאין מצטרפת) - מרישא שמע מינה: 'כחצי זית כחון כחצי זית למחר פסול' >הא כחצי זית למחר פיגול; אלא <אי לאכול ולהקטיר (כלומר: ואי היא גופה קא אתא לאשמועינן: דאין אכילה והקטרה מצטרפת?) -

(ולאו לדיוקא דילה אתאי): מדוקיא דרישא שמע מינה (דקתני) : 'לאכול דבר שדרכו לאכול' (הויא מחשבה) - אין, (אבל לאכול דבר) שאין דרכו לאכול - לא (לא הוי מחשבה - שמע מינה דאם חישב לאכול חצי זית בשר וחצי זית אימורים - לא מצטרף, וכל שכן לאכול חצי זית בשר ולהקטיר חצי זית אימורין דלא מצטרף), השתא: ומה לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול (בשר ואימורים) לא מצטרף, לאכול ולהקטיר

מיבעי?

לאכול ולהקטיר איצטריך: סלקא דעתא אמינא: התם (כי חישב לאכול אימורים) הוא (דלא מצטרף בהדי אכילת בשר), (משום) דלאו כי אורחיה קא מחשב, אבל הכא (לאכול בשר ולהקטיר אימורין) דבהאי כי אורחיה ובהאי כי אורחיה אימא ליצטרף? - קא משמע לן .

הדרן עלך כל הזבחים שקבלו דמן